

muusika

10
Nr 5
mai 2006
hind 29.-

**Verivärske eesti
muusika**

**Maakondade
muusikaelu: Võru**

**Intellektuaalne
eesti rock**

A young man with short brown hair, wearing a white button-down shirt, is seated and playing a saxophone. He is looking upwards and to the left with a focused expression. The background shows wooden bleachers, suggesting a rehearsal space or a school setting. The lighting is soft and natural.

**KALEV
KULJUS**

30. MAI 2006 kell 19.00
GENEVA KESKUS Narva

31. MAI 2006 kell 19.00
MUSTPEADE MAJA Tallinn

XII. RAHVUSVAHELINE
J. MRAVINSKI
NIMELINE MUUSIKAFESTIVAL

*Dmitri
Šostakovitš*

100

SÜNNIÄÄSTAPÄEVALE
PÜHENDATUD

D.Šostakovitš

Kammersümfoonia op 110a

Klaverikontsert nr 1

SOLIST

PEETER LAUL

(klaver, SANKT-PETERBURG)

FESTIVALIORKESTER KOOSSEISUS:

NARVA LINNA

SÜMFOONIAORKESTER

CAMERATA ANIMA

KAMMERORKESTER

(VELIKIJ NOVGOROD)

DIRIGENT

ANATOLI ŠTŠURA

KAVA

SOOLO

2 Tiiu Tosso. Eestlasest oboemängija teekond maailma. Intervjuu Kalev Kuljusega

BAGATELLID

7 Mailis Pöld. Uudiseid maailmast

IMPRESSIOONID

9 Kerri Kotta. Sisevaatlused ja eneserefleksioon. Eesti muusika päevad 2006

14 Ardo Västriku. Elamusi keelpillimuusikast. Kontsertidest "Kaijuste & Kaijuste" ja "Bravissimo! Önne sünnipäevaks, härra Vasks!"

15 Ila Remmel. Kaks peatust kahel muusikuteekonnal. Mihkel Polli ja Tanel Joametsa klaveri-õhtutest

16 Liina Fjuk. Ennustamusehetked ja lummasid e-maailmad festivalil "Maa ja ilm"

17 Alo Pöldmäe. Kosmilise armastuse vokaaltsükkel Urmas Sisaskilt

18 Mari-Liis Rebane. Küberstudio katsetused helilaboris. Kontsert "Long Tide" sarjas "KuMu KUMUs"

EKSPRESSIOON: VÖRU

19 Ants Johanson. Vöru muusikaelu

JUBILATE

23 Jaan Krivel. "Olen täiesti kindel, et hea muusika teeb inimese paremaks". Vestlus Vahur Vurmiga

STUDIUM

26 Jelena Gandšu. Vaike Sarv – elu täis tööd, töö täis elu

HOMMAGE

28 Ivalo Randalu. Kolm kokkupuudet Johannes Jürissoniga

POP & ROCK

30 Margus Kiis. Intellektuaalne eesti rock

BAGATELLID

33 Uudiseid Eestist

MELOMAAN

36 Heliplaatide tutvustus

COLLAGE

38 Valik maikuu muusikasündmusi

Intro 5/2006

Märtsi lõpul toimunud eesti muusika päevadest on nüüdseks möödunud juba rohkem kui kuu – kogemused saadud ja muljedki settinud. Maikuu Muusikas on sellele tähtsale sündmusele pühendatud mitu lehekülge mõtisklusi ja järeelkajaid. EMP on iga aastaga küpsenud üha publikutundlikumaks ja empaatiliseks: festivali korraldajad on püüdnud nüüdismuusikaga suhestada võimalikult erinevaid kuulajaid ja huvigruppe, pakkudes värskeid helitöid küll laulupeo ja konkursi formaadis, küll eksperimentaalselt ja interaktiivselt ("Mammutkontsert"). Küllap võib nõustuda artikli autori Kerri Kotta tõdemusega, et tänane eesti muusika on loomult pigem introvertne. Seda enam ootab kuulaja festivalipoolset julgustust ja kutsuvat käeviibet.

Aga üks asi teeb küll meelega kurvaks. Hoolimata rohketest esiettekannetest (sel aastal koguni üle 50!), kõlab suur osa tellitud muusikast ainult sel festivalil ja ainult ühe korra. Ometi ei looda helitöid ju ühekordseks kasutamiseks. Kuidas korraldada uue teose teistkordset, kolmandat jne ettekannet, ei ole muidugi küsimus (ainult) EMP kunstilistele juhtidele, vaid laiemale muusikaelu korraldajate ringile. Sest kindlasti on igakevadise EMP saak sedavõrd rikkalik ja kvaliteetne, et parem osa sellest võiks leida väljundi ka väljaspool festivali, näiteks järgmise hooaja kontserdikavades.

Kristina Kõrver

muusika

Peatoimetaja **Ila Remmel** ia@ema.edu.ee

Toimetaja **Kristina Kõrver** kristina@ema.edu.ee

Toimetaja **Mirjam Tally** mirjam@ema.edu.ee

Turundusjuht **Herje Tamm** herje@ema.edu.ee

Kujundajad **Tõnu & Ande Kaalep** tonu@ekspress.ee

Keeletoimetaja **Kulla Sisask**

Rahastaja EV Kultuuriministeerium

Ajakirja ilmumist toetab Eesti Kultuurkapital

Väljaandja SA Kultuurileht

Voorimehe 9, 10146 Tallinn

Toimetuse kolleegium: Eesti Muusikanõukogu juhatus

Toimetuse: Räväla pst 16, 10143 Tallinn, II korrus, B 214

Toimetuse telefon **66 757 88**

Kodulehekülj: **muusika.kul.ee**

Trükitud **Tallinna Raamatutrükikojas**

Laki 26, 12915 Tallinn

ISSN 1406-9466

© Eesti Muusikanõukogu

Tellimine: AS Express Post

Maakri 23A, 10145 Tallinn

Tel 6662535, www.tellimine.ee

Tellimisindeks 00679

Otsekorraldus **21** krooni number

3 numbrit 69 krooni

6 numbrit 138 krooni

Aastatellimus 245 krooni

Muusikaõpetajatele ja -õpilastele aastatellimuse soodushind 192 krooni. Soodushind kehtib ka pensionil olevatele muusikaõpetajatele.

Tellimine: ia@ema.edu.ee, herje@ema.edu.ee,

6675 788, 55 56 18 94

KALEV KULJUS
FOTO MARK RAIDPERE

Eestlasest oboemängija teekond maailma

Intervjuu Kalev Kuljusega

TIIU TOSSO
muusikateadlane

Maailmanimega sümfooniaorkestrites mängivaid eesti interpreete ei ole just palju. Ja kui keegi meie muusikutest ongi teinud oma erialal olulise läbimurde maailma, siis alati ei teata ega teadvustata nende saavutusi. Tõsi küll, kodumaal kuuleme neid esinemas võrdlemisi harva. Kuid see ei vähenda nende loominguliste võitude väärtust.

Oboemängija Kalev Kuljuse läbimurre maailma sai alguse 2001. aastal võiduga rahvusvahelisel konkursil "Praha kevad", millele järgnesid soolokontserdid ja tööpakkumised orkestritelt. 2003/2004. aasta hooajast on Kalevi põhitöökoht Hamburgi Põhja-Saksa Raadio sümfooniaorkester (peadirektent Christoph von Dohnányi). Tema kalenderplaan näeb ette esinemisi solistina mitmetes orkestrites, näiteks projektorkestris Filharmonica Arturo Toscanini, mida juhatab Lorin Maazel. Kalev on aktiivne kammermuusik ja teeb ka mitmel pool maailmas meistrkursusi.

Tänavustel eesti muusika päevadel toimunud Kalev Kuljuse ja Marko Martini kontserdil Niguliste kirikus võisid kuulajad taas veenduda interpretide kõrgtasemes.

Sa oled suhteliselt harva Eestis, elad ju Saksamaal. Kuidas värske pilguga vaadates ja sõprade-kolleegidega suheldes Eesti muusikaelu tundub?

EMTAs liikudes hakkab silma, et õppimistingimused on praegu väga head. Korralikud klassid, korras klaverid, hea noodimaterjal, rohkesti heliplaate, arvutivõimalus õpilastele, kes seda soovivad. Kõik, mis vaja, on olemas. Välismaal see ei olegi nii tavaline. Saksamaal või Prantsusmaal ei ole õppeasutustes õpilasel nii lihtne Internetti kasutada või mõnd vajalikku plaati teha saada.

Tulen just praegu Muusikaakadeemiast meistrkursust tegemast. Mängimas käis neli õpilast. Kaks neist on väga andekad ja väga lootustandvad. Soovitasin neil leida võimalusi käia rohkem väljas: meistrkursustel, näiteks Soomes, Saksamaal või Prantsusmaal. Ja miks ka mitte aastaks paariks välismaale õppima minna. Selle puhk-pillitasemega siin Eestis lihtsalt on nii, et meil algas areng hiljem kui mujal Euroopas. Need, kes nüüd on väljast tagasi tulnud, on kõik maailma- või Euroopa tasemel mängijad. Neid ei ole väga palju. Välismaal õppides on üks hea asi see, et siin väljateenitud ainepunktid solfedžos, muusikaajaloos jne saab seal kõik üle kanda. Nii saab pühenduda üksnes erialale, kammermuusikale, orkestris mängimisele.

Sulle on mitu eesti heliloojat teoseid kirjutanud. Kuidas suhtud eesti nüüdismuusika esitamisse?

See on huvitav töö. Pidevalt tuleb leiutada uusi võtteid, multifone (ülemhelide abil saavutatud mitmehäälsus) ja muud sellist, erinevate nootide kooskõlasid; tuleb ise leida pillil uusi mänguvõimalusi. Kogu see tegevus arendab tohutult mängutehniliselt. Helena Tulve teos "Valvaja" on mulle pühendatud, esiettekanne oli 2002. aasta aprillis. Olen seda teost seni mänginud vaid kahel korral, esimene kord oli 2003. aastal Brüsselis ja nüüd eesti muusika päeval Nigulistes. Ka Mart Siimer on Markole ja mulle spetsiaalselt eesti muusika päevadeks kirjutanud.

Mulle meeldib mängida eesti muusikutega. Kui midagi pakutakse, võtan alati vastu. Nüüdismuusika mängimise mõttes on olnud tähtis koostöö NYJD-ansambliga. Väga oluline on koostöö pianistiga. Olen esinenud palju koos Marko Martiniga, kes on ka mu sõber juba üle kümne aasta. Peale musitseerimise mängimise koos korvpalli ja tennist, oleme käinud koos kalal ning teinud muud huvitavaid. Arvan, et paremat ansamblit kui oma sõbraga, pole olemas. Meie koostöö kujunes ajapikku. Aga loomulikult võib see tekkida ka päevaga. Mänginud olen veel Mati Mikalai, Marrit Gerretz-Traksmanniga, Jana Peäskega, Saksamaal Lepo Sumera mä-

Teekonna alguses.

lestuskontserdil Kalle Randaluga, Karlsruhe Ave Nahkuriga.

Alati ei ole võimalik oma pianistiga mängida ja seetõttu tuleb kiiresti orienteeruda, kuid üldiselt on siiski nii, et me kas sobime või ei sobi, ja sinna pole midagi parata. Jaapani pianistidega näiteks on koostöö alati sujunud, sest nad on alati perfektselt ette valmistanud. Džänaamika ja agogika on läbi mõeldud, tuleb lihtsalt veel pausikohad selgeks rääkida ja ongi lugu valmis... Kammermuusikuna ei saa arvestada, et viid ainult oma tahtmist läbi. Kui mängid pianistiga ja mõtled, et tema on vaid saatja, siis ei jõua sa küll mitte kuskile.

Sa oled mänginud välismaa uut muusikat ja samas eesti tänapäeva autorite teoseid. Kas sinu jaoks on olemas selgelt eesti muusika?

On ikka. Samas ei ole see kirjeldatav, see on rohkem tunnetuse ja juurte küsimus. Kui on tegemist Tüüri, Tulevi või Pärđiga, tunneb selle lihtsalt kohe ära. Saksamaal olen palju mänginud Esa-Pekka Saloneni teoseid, need on väga võimsad, väga rasked asjad... See on omamoodi sportlik huvi – kas ma saan hakkama. Saksa moodsad heliloojad Wolfgang Rihm, Matthias Pintscher kirjutavad väga läbikom-

poneeritult, palju võetakse appi elektroonikat. See muusika lihtsalt on teistmoodi, ei saa öelda, et parem või halvem, lihtsalt on erinev.

Kui palju sa mängid välismaal eesti muusikat?

Nii palju kui võimalik. Tõnu Kõrvitsa lugu "Wild Flower", "Metsalill", mis on kirjutatud mulle ja Markole, olen esitanud Saksamaal ja mais mängime seda Jaapanis. Oma soolokontsertidel üritan alati võtta kavva ühe eesti loo. Esimese eesti heliloojana pühendas mulle teose Mari Vihmand.

Kas oboemängul on Eestis tulevikku, kas võib rääkida koolkonnast?

Koolkonna kohta ei oska midagi öelda, aga alus on tal kindlasti olemas ja tulevikku saab ka kindlasti olema. Koolkond oli olemas siis, kui Heldur Värv veel elas.

Mida oma õpingute juures tähtsaks pead?

Kõige tähtsamaks pean tegelikult üksinda olemist, seda, kuidas õppida oma aega kasutama, kui ümber ei ole lähedasi ega sõpru. Keelebarjäär vajab ületamist, mina läksin Prantsusmaale ja alguses prantsuse keelt ei vallanud. Ega see kerge ei olnud.

Aeg kuluski põhiliselt harjutamisele ja raamatukogus plaatide kuulamisele. Võtsin partituurid ette ja kuulasin sümfoniaid, ei teagi, kui palju, igatahes väga palju.

On sul õpetajatega vedanud?

Prantsusmaal oli mul kaks haruldast õpetajat. Üks tegeles rohkem muusikalise poolega ja teine, tema assistent, tehnikaga. Nad said omavahel hästi läbi ja minu jaoks oli see ideaalne. Mul oli seal palju aega ja ma tegelesin põhiliselt erialaga, kammermuusikaga, uue muusikaga.

Karlsruhes õpetab minu arvates kindlalt maailma esikolmikusse kuuluv oboeõpetaja Thomas Indermühle. Ta on ka mitmel korral Eestis käinud. Osalesin tema meistrikursustel ja teadsin, et tahan tema juurde õppima minna, kas või üheks semestriks. Pärast Prantsusmaad tekkiski võimalus, mille ma ka ära kasutasin. Tema klass oli tol momendil tõepoolest ülitugev. Selleks et jõuda tema õpilaste tasemeni, tuli teha meeletult tööd. Seda ma ka tegin – ja läks õnneks.

Kas oled enda arvates saanud piisavalt konkurssidel käia?

Olen parasjagu käinud ja on ka hästi läinud. Loomulikult on konkurssidel vaja käia, aga nendega ei või ka üle pingutada. Õnneks ei ole puhkpillimängijate konkursse maailmas nii palju kui näiteks pianistidel.

Tuleb võistlus välja valida ja minna sinna kindla eesmärgiga, võidu peale

Vanemate ja õega 1991. aastal laulupeol.

1975. aastal sündinud **Kalev Kuljus** alustas oboeõpinguid kümneaastaselt Tallinna Lastemuusikakoolis ja jätkas Tallinna Muusikakeskkoolis (1990–1993), mõlemas õpetaja Tulike Lõoritsa juures. Eesti Muusikaakadeemias (1993–1999) õppis ta Heldur Värvi, Andres Siitani ja Olev Ainomäe juhendamisel.

1995–1997 õppis ta Lyoni Rahvuslikus Konservatooriumis, õpetajateks Jean-Christophe Gayot ja Guy Laroche, ning 1998–2000 Karlsruhe Muusikaülikoolis Thomas Indermühle juures.

Konkursivõidud:

I koht Eesti lastemuusikakoolide puhkpillimängijate konkursil, Tallinn, 1990.

I koht konkursil International Crusell Contest oboemängijatele, Uusikaupunki, 1999.

I koht konkursil Junge Podium Musiker Mannheim, 1999.

IV koht ja parima oboemängija tiitel rahvusvahelisel konkursil "Pacem in Terris", Bayreuth, 2000.

I koht rahvusvahelisel festivalil "Praha kevad", 2001.

Mänginud Tallinna Kammerorkestris, NYJD Ensemble'is ja ERSOs.

Sügisest 2003 soolo-oboemängija Põhja-Saksa Raadio sümfooniaorkestris (NDR) Hamburgis (dirigent Christoph von Dohnányi).

Esimene külalisoboe Birminghami Sümfooniaorkestris (dirigent Sakari Oramo).

2004. aastast projektorkestri Filharmonica Arturo Toscanini soolo-oboemängija (dirigent Lorin Maazel).

Baieri Raadio sümfooniaorkestri soolo-oboemängija (dirigent Maris Jansons).

Kalev Kuljuse meistrikursused:

2005. aasta kevadel Jaapani linnades.

2005. aasta sügisel Brasiilias São Paolos.

2006. aasta kevadel Tallinnas, EMTAs.

2006. aasta kevadel Jaapanis ja Taiwanil.

2007. aastal Hamburgis.

välja, mitte niisama proovima.

Milline võit on sulle kõige tähtsam olnud?

No ikka Praha... Mitte ainult mulle endale, vaid sellest said alguse kutsed orkestritelt, Berliini Filharmoonikutelt, Peterburi Filharmoonikutelt, NDRilt Hamburgi. Sellest võidust sai kõik alguse, ka kontserdid, mida võitjale võimaldati Tšehhis ja Šveitsis.

Oled sa oma tööga NDRis praegu täielikult rahul?

Ja. Mul on seal eluaegne leping. Iseasi, kas ma tahan nii kaua seda tööd teha – pensionini on ikkagi 35 aastat...

Mis sind köidab just selle orkestri juures?

Kõigepealt see, et on palju vaba aega. Meil on seal kaks soolo-oboemängijat ja mõlemal on aastas 122 tööpäeva, 18 nädalat.

Ülejäänud nädalatel saab teha kõike muud – käia Eestis, mängida Jaapanis või Itaalias.

Kuidas oma kolleegide-oboemängijatega läbi saad, kas on tunda ka konkurentsi?

On ikka. Aga sõbrad oleme ka. Huvitav on see, et kuigi tegu on pikkade traditsioonidega Saksa orkestriga, mängib meie oboegrupis ainult üks sakslane. Seal on siis üks lõuna-aafriklane, kaks norralast, mina... teised on küll juba kaua Saksamaal

elanud. Meil on rahvusvaheline grupp, see teeb asja huvitavaks ja lõbusaks.

Milliste orkestritega veel püsivat koostööd teed?

Hetkel on püsiv koostöö veel Filharmonica Arturo Toscaniniga Lorin Maazeli juhatamisel ja Baierische Rundfunkiga, kus peadiri-gendiks on Maris Jansons.

Lorin Maazel olevat lausunud sinu kohta: Sündinud oboemängija! Kes kuulsatest diri-gentidest võivad seda väidet kinnitada?

Simon Rattle, Christoph Eschenbach, Christoph von Dohnányi, Maris Jansons, Riccardo Muti. Tore koostöö on olnud Juha Kangasega. Pikemad turneed orkestritega on olnud USAs, Lõuna-Ameerikas, Hiinas, Jaapanis.

Räägi palun lähemalt oma sooloturneest Jaapanis möödunud aasta mais.

Kutsujaiks olid Jaapani lesthuulikpillide ühing Nonaka Double Reed Society ning oboesid valmistav firma Josef music eesotsas pillimeistri ja Saksamaal tegutsenud oboemängija Yukio Nakamuraga. Nende eestvõtmisel tuli esineda mitmes Jaapani linnas – Tokios, Osakas, Nagoyas, Fukuokas. Esinesin sooloteostega ja andsin meistrkursusi 13 erinevas vanuses inimesele. Kuulajaid oli kokku 200 ringis, esinemised ja meistrkursused toimusid pillipoodide galeriides pille ja pillifirmasid tutvustava sarja raames. Oboemäng on Jaapanis au sees, kuna jaapani rahvapilli-de hulka kuulub nasaalse kõlaga oboesarnane puhkpill.

Maikus tuleb sul Markoga kontserditurnee Jaapanis. Kas see on analoogiline sellega, kus käisid eelmisel aastal?

Täpselt. Üksnes selle vahega, et kui läinud aastal oli mul jaapanlasest pianist, siis tänava lähen koos oma hea sõbraga. See tuleb ka pikem kui eelmine kord. Siis oli kaks kontserti ja kolm meistrkursust, nüüd on kolm kontserti ja neli meistrkursust.

Käime kindlasti Jaapanis ja Taiwanil, võib-olla ka Hiinas. Või tuleb selle asemele Korea.

Milliseid plaane lähitulevikuks pead?

Järgmisel sügisel tahaksin Marko Martiniga teha plaadi, kui võimalik. Mõttes on kaks varianti – kas mängida prantsuse muusikat või teha programm virtuoossetest teostest. Esimese plaadina oleks viimane ehk huvitavamgi.

Me kõik vajame kohta, kus ennast uuesti laadida. On see sul olemas?

Eks ta nüüd vaikselt hakkab olema seal Hamburgi kodus, Saksamaal... Aga Tallinnas on mul ka korter olemas, Pääskülas, kus

2002. aastal Hispaanias Terra Voja mäel.

Laste Pauli ja Juliaga ning abikaasa Susannaga Hamburgi kodus.

FOTOD ERAKOGUST

on eriti mõnus talvel, kui saab minna suusata.

Mulle meeldib väga toitu valmistada, proovida erinevaid retsepte, katsetada, teha eksklusiivseid roogasid.

Lemmiktoit on pasta erinevate kastmetega, mida valmistan ise: küüslauk, oliivid, erinevad maitseained. Üldse meeldib itaalia köök. Ka hispaania köök meeldib. Mu abikaasa Susanna on rahvuselt katalaan ning meil on kaks last, kolmeaastane Paul ja kahekuune Julia.

Olen teinud ka aikidod. Eks idamaade mõtteviis ole ju midagi erilist, sügavat ja elutervet, mis tasakaalustab argipäeva kiirust ja õpetab keskendumist. Väga kasulik interpreedile!

Viimasel ajal olen hakanud mängima snookerit, inglise piljardit, kus läheb vaja mõtlemisvõimet nagu males.

Hea ja lihtne – võtad oma kii ja lähed...

Kuidas suhtud pedagoogitöösse?

Tulevikus hakkankindlasti õpetama. Praegu ei tahaks ennast pedagoogitööga eriti siduda, kuna on palju esinemisi solistina, kammermuusikuna või orkestrites. Solistina esinemiseks on praegu parim iga. Pillimängutehniliselt olen jõudnud sinna, kust enam väga palju edasi minna ei ole. Tavaliselt viiekümneaastaselt ei mängita enam nii nagu kolmekümneselt. Eks muidugi ole ka erandeid. Arvatakse, et orkestrimuusikuna on oboemängijal piir kuuekümneenda eluaasta juures.

Erinevasse stiili ja esituslaadi kuuluva muusika esitajana püüan muidugi kogu aeg midagi juurde õppida. Ja trostitagemine saab ju aastatega ainult paremaks minna... (Teatavast professionaalsest tasemest alates meisterdavad oboemängijad oma trostid ehk huulikud ise. See nõuab aega, meisterlikkust ja mitmeid erinevaid tööriistu.)

Milliseid muusikastiile eelistad? Kuidas suhtud näiteks barokkmuusika esitamisse nn

modernoboel?

Arvan, et barokkmuusikat ei pea mängima üksnes barokkpillil, vaid seda võib vabalt teha ka modernoboel, mille tehnilised omadused on hoopis paremad. Kui Bachi mängitakse klaveril...

Erinevate stiilide interpreteerimises on palju avastada. Moodne muusika mulle meeldib, aga mitte väga suures koguses. Kontsertidest meeldib mängida näiteks Erik Nordgreni oboekontserti, see on huvitav põhjamaine muusika. Olen teinud palju koostööd NYJD Ensemble'iga. Ka vanamuusika meeldib – Telemann, Vivaldi, Bach. Üritan olla interpreedina võimalikult mitmekülgne nii repertuaari mõttes kui ka tegevuse poolest, olla orkestrimuusik, kammermuusik, solist. Kunagi kindlasti ka õpetaja.

* **Matusemuusikust operidiiva Erika Sunnegårdh**
 * **Lionel Bringuier – noor talent dirigentide seas**
 * **Riccardo Muti naudib vabakutselise staatust**

• Üks hiljutine debüüt Metropolitan Operas ei anna ega anna muusikakriitikuile rahu. Kõlapinnalt võrduvat see kümne aasta taguse Roberto Alagna debüüdiga Puccini "Boheemis". Sedapuhku on päevakangelaseks rootsi päritolu **Erika Sunnegårdh**, teatrilavadel veel vähe tuntud, ent ütlema ta paljutootava tulevikuga sopran, kes asendas Karita Mattilat Beethoveni "Fidelio" Leonore rollis. Võimalik, et kunagi vändatakse Sunnegårdhi elust täispikk mängufilm või kirjutatakse ooper. Dramaatilist materjali jätkub. Juba praegu pajatatakse temast Tuhkatriinust printsessiks kaanonireeglistikku järgides. Neljakümneaastane Sunnegårdh pole New Yorgis uustulnuk. Kõigi võimaluste linna sattus ta põgenikuna. Kõlab üsna uskumatult, aga laulupedagoogide laps tegi kodust sääred ja läks esimese hooga New Yorki tantsu õppima. Kaunite kunstidega tegeldes sattus ta aga elatist teenima hoopis ettekandja, giidi ja matusemuusikuna. Veel kaheksateist kuud tagasi serveeris noor daam tujuküllaste pulmatseremooniade aegu vahuveini, kurbadel kogunemistel lohutas leinalisi lauluga. Metropolitan Operasse sattus Sunnegårdh James Levine'i eestkostel.

• Ma ei ole päris kindel, et see on lausa aja märk, aga millegi väga olulise märk on see kindlasti, et dirigendipuldis seisavad aina nooremad ja paimad näod. Kusjuures neid vanainimeselikku küpsust varjavad poisunägusid on suurteil lavadel üha rohkem. Kahe käe sõrmedest ei piisa, et kõiki kokku arvata. Järjekordne lapsepõlvega vaevalt ühele poole saanu on üheksateistkümnendaastane **Lionel Bringuier**, kes 23. septembril 2005 pärjati Besançonis rahvusvahelise dirigentide konkursi võitjaks. Toonase jõuproovi noorima finalisti Bringuier' saavutus oli seda uhkem, et juba veerandsada aastat polnud võitjaks kuulutatud prantslast. Üheksateistkümnendaastane Bringuier

Üks hiljutine debüüt Metropolitan Operas ei anna muusikakriitikuile rahu. Päevakangelaseks on rootsi päritolu Erika Sunnegårdh, teatrilavadel veel vähetuntud, ent ütlema ta paljutootava tulevikuga sopran.

on tött-öelda nukk mis nukk. Seda muidugi seni, kuni ta fotolt vastu vaatab. Bringuier on pärit Nizzas muusikute perest, neljaselt asus ta õppima klaverit ja tšellot, laiapõhjalise muusikahariduse kujundas aga Nizzas, Monte Carlos ja Cannes'is maast madalast sümfooniakontserte külastades. Kolmeteistkümnendaastaselt jätkas ta tšelloõpinguid Pariisi Rahvuskonservatooriumis ning aasta hiljem alustas sealsamas ka dirigeerimisega. Vana tõde, et dirigendiks kasvatakse orkestri ees, peab paika ka Bringuier' puhul: õpingute algfaasist peale oli tal kord nädalas võimalus orkestriga harjutada. Nooruke prantsuse muusika autoriteet, keda tänava oodatakse esinema Tšehhi, Soome, Rootsi ja Saksamaale (Dresdeni Staatskapelle etteotsa) ning kelle huvide eest seisab seesama Londoni agentuur, kes igapäises olus ja lavavõitluses esindab Claudio Abbadot, Simon Rattle'it ja Bernard Haitinki, iseloomustab oma suhet orkestriga järgmiselt: "Minu meelest pillimehed tajuvad, et ma tõepoolest austan neid, et ma ei juhata mitte

flööti või oboed, vaid elus inimesi."

• Aastapäevad tagasi La Scalaga lõpparve teinud **Riccardo Muti** naudib vabadust, lühiajalisi töölepinguid, võimalust juhatada tipporkestreid, ilma et oleks ühegi kollektiivi hingekirjas. Nii Euroopast kui ka lombi tagant on Mutit üritatud ametisse värvata, seni pole maestro ühegi siduva pakkumisega veel soostunud. Samas on ta tänava jõudnud Viini filharmoonikute, Prantsuse Rahvusorkestri, Londoni filharmoonia, Philadelphia ja Chicago sümfooniaorkestri, Baieri ringhäälingu sümfooniaorkestri ette. Pikim lepe, neli nädalat hooaja jooksul, seob Mutit New Yorgi filharmoonikutega. Vabad hetked kuluvad tal unustatud vana avastamisele. Muti päevad mööduvad Napolis toomkiriku konvendis. Konvendi vanim fond, kus bibliotekaarina on tegutsenud ka Giambattista Vico, on Muti sõnul autograafidest tulvil. Muti hellitab mõtet tulla järgmisel hooajal Salzburgis Pffingstfestspiele raames välja 18. sajandi Napoli muusikale pühendatud metafestivaliga. Kunagiste kuninglike pealinnade Napoli ja Viini kultuurisidemete elustajana asuks festival avastama Scarlatti, Cimarosa, Paisiello, Traetta, Piccinni, Jommelli, Fioravanti ja paljude teiste Napoli koolkondlaste pärandit, kogu seda hunnitut küllusesarve, mille varal, kui nimetada vaid väheseid, on kasvanud Haydn, Mozart, Schubert ja milleta euroopalik muusikakultuur oleks sootuks teine. Avateosena plaanib Muti Napoli vaimuse ehedaime esindaja Domenico Cimarosa "Don Calandrino tagasitulekut". Ligi neli aastakümnet Austria muusikaeluga seotud napollane Riccardo Muti sobib tõesti ajaloolisi kultuurikontakte sõlmima. Ühtlasi hoogustaks Muti kavandatav ka Salzburgi Pffingstfestspiele't, mille Herbert von Karajan asutas omal ajal suure suvefestivali eelmänguna, ent mille programm on viimastel hooaegadel sära minetamas.

Arturo Benedetti Michelangeli preemia läheb sel aastal rumeenlasele Radu Lupule, kellest võib jääda mulje, et nagu muusikud vahel ikka, nii elab ka Lupu omaenese maailmas. See mulje on petlik: Lupu klaverimäng teeb kuulaja kuidagi väga rahutuks ja paneb küsima, kas ta ikka on pärit maistelt laiuskraadidelt.

FOTOD INTERNETIST

- Tuleva aasta 27. märtsil 80 aasta juubelit tähistav **Mstislav Rostropovič** ei kavatses solisti staatuses enam lavale tulla. Tema viimaseks sooloesinemiseks jääks seega mulu 5. mail Viinis toimunud kontsert, kus esmaettekandes kõlas Krzysztof Penderecki Tšellokontsert. Rostropovič kavatses jätkata vaid dirigendina ning kahe lähima hooaja töökalender on tal juba lootusetult täis. Lahkujate siiruses põrmugi kahtlemata arvan siiski, et hüvastijätu-uudiseid tuleks võtta teatava mõõndusega, ja ühtlasi lootusrikkalt. Elu on näidanud, et enamikul neist, kel viimne kontsert jutu järgi antud, läheb loobumistuhin mõne aja pärast üle ning kui mitte muus vormis, siis vähemalt tähtpäevade, tuluõhtute ja heategevusesinemiste raames tehakse peatselt *come back*. Niisiis pöidlad pihku, et naaseks järjekordne

hüvastijätu!

Lahkumisest on teatanud ka maestro **Wolfgang Sawallisch** – jätkamist ei võimalda tervis. Santa Cecilia Rahvusakadeemia teatel on Sawallisch ära öelnud maikuised kontserdid Roomas, pulti astuvad Carlo Tenant ja Nicola Luisotti.

- **Arturo Benedetti Michelangeli preemia**, mis antakse üle kevadisel toretseva ja pillava programmiga Brescia & Bergamo pianistide festivali aegu, läheb sel aastal rumeenlasele **Radu Lupule**, kes pole eales andnud intervjuusid ja kellele rääkimine paistab olevat täiesti vastumeelne tegevus. Võib jääda mulje, et nagu muusikud vahel ikka, nii elab ka Lupu omaenese maailmas, pedantse valiku tulemusena peensuseni kujundatud keskkonnas, mida kaitstakse sissetungide

ja võõrmõjude eest, ent mida hapnikuvarude täiendamise nimel aeg-ajalt ka maailmale avatakse. Ja kui lisada, et Lupu esinemiste aegu ei tohi pildistada; et otseülekanded keelab ta ära põhjendusega, et kontsertesituatsiooni tingimustes võib eetrisse sattuda üht-teist juhulikkude; et orkestriproovid toimuvad alati suletud uste taga ning kontserdieelne uudistamine ja hilisem kiibitsemine pole üldse mõeldav, siis kokku võttes jääbki temast mulje kui erakust, kelle täiusliku sisekosmose tahkudelt heiaistub kaunissfääride lõputu galaktika. Petlik mulje. Sest Lupu mäng vaigistab üldse igasuguse muljendamissoovi, kustutab tahtmise traditsiooniliselt mõtteid vahetada või arvamust avaldada. Aprilli algul mängis ta Torinos Beethoveni Neljandat klaverikontserti. Orkestripartiis ei toimunud midagi sellist, mis oleks pannud hinge kriipeldama, Lupu klaverimäng aga tegi kuidagi väga rahutuks – tahtnuks küsida, kas ta ikka on pärit maistelt laiuskraadidelt?

Teate ka, kuidas Radu Lupu klaveri taga istub? Klaveritoolile pole tal muid nõudeid, kui et iste peab olema madal. Mulje põhjal (taas!) sobiks talle iga suvaline taburet. Aga kui ta seal juba istub, siis nagu peajumal järil.

- 29. aprillil saab **Zubin Mehta** 70-aastaseks. Mehta talendi üks tänuvõlglast, Tel Avivi sümfooniaorkester korraldas maestrole juba aprilli algupoolel juubelit ennetava galaõhtu, kus kõlas Weberi, Mozarti ja Berlioz'i looming.

- Kõigile neile, kelles Lihula monument või Eesti vabariigi aastapäeva paraadil haakristikut kandnud kaitsevaelane tekitavad nii- või naasuguseid emotsioone. Lähimineviku haa-vu osatava sümbolika ärakeelamine ja taunimine pole ainuüksi Eesti asi. Teema kerkib mujalgi päevakorra – Itaalia ja Hispaania jalgpallistaadionil, Moskva Suures Teatris. Viimase fassaadilt ning pealoožilt kõrvaldatakse õige pea NSVLi vapp ning renoveerimistöõde käigus ennistatakse teatrihoonet selle algusaegadel märgistanud Romanovite dünastia tunnused. Pealtnäha asendatakse üks atribuutika teisega. Vahetegiaks on aga vahetu valulahe.

- 16. aprillil tähistas oma 79. sünnipäeva selle ilma auväärseim huvipianist – paavst Benedictus XVI. Opus Dei Austria noorteseleksioon kinkis seks puhuks Joseph Ratzingerile Sacheri tordi, mida ehtis miniatuurne šokolaadist tiibklaver. Maiustust nähes olevat Püha Isa jäänud keeletuks.

Sisevaatlused ja eneserefleksioon

Eesti muusika päevad 2006

KERRI KOTTA
muusikateadlane

Mida üks pooljuhuslikult kontserdisaali sattunud kuulaja muusikalt ootaks? Võin loomulikult eksida, kuid mulle näib, et sageli on sellise kuulaja suhe muusikaga pigem passiivne ja äraootav. Ilmselt ootab selline kuulaja, et muusika valutaks meeli, haaraks. Tegemist on seega alateadlikult alistuva hoiakuga. Kusjuures näib, et kohati on sellise kuulaja soov alistuda peaaegu masohhistlik: üllatuslikult saavad kõige tormilisema aplausi mõnikord just sellised teosed, mis on kõige edukamalt suutnud publiku kallal toorutseda. Heakskiitev vastuvõtt pole sel juhul põhjustatud mitte niivõrd muusika kvaliteedist või selles peituvast ideest, kuivõrd teatavast, sageli enesele teadvustamata animaalsest aukartusest teoses peituva loomaliku jõu ees.

Kas ja kuidas võiks sellise kuulajaga suhelda eesti uus muusika? Ilmselt ei ole kommunikatsioon siin võimatu, kuid paratamatult toimub see teatavate raskustega. Põhjusi selleks on mitu. Esiteks võib eesti uut muusikat aastal 2006 pidada oma olemuselt pigem introvertseks. Varjatus ja ümbernurgatlemine näivad olevat normiks. Muusikat iseloomustab konkreetsete piiride ja teravate vastanduste vältimine. Seetõttu ei soovi sellise muusika looja sageli oma "sõnumit" selgelt defineerida, eelistades jätta selle kuulaja vaimus vabalt tõlgendatavaks ja interpreteeritavaks.

Teiseks ei suru eesti uus muusika end üldreeglina kuulajale peale. Ta ei ole agressiivne ega domineeriv; ta ei ürita pealetükkivalt kuulajaga suhelda, vallutades tema sismuses aktiivselt uusi territooriume. Tegemist on muusikaga, mis kuulajat eriti justkui "ei sega", ta kõnetab kuulajat hääletult nagu privaatrüümi ilmunud esmapilgul neutraalne objekt. Sel objektile ei näi olevat tingimatut soovi, et teda lähemalt uuritaks, temaga teatavasse suhtesse astutaks, ta näib olevat kuulaja suhtes isegi üksikõikne.

On selge, et traditsiooniliselt passiivne hoiak sellise muusika suhtes enam ei tööta. Muusika kui sõnumi ja kuulaja kui sõnumi vastuvõtja suhe on siin ümber pööratud. Aina rohkem peab just kuulaja olema see, kes oma aktiivse hoiakuga teose suhtes selle sisuga täidab. Teos on potentsiaalse kuulaja jaoks eelkõige võimalus enda maailmataju midagi muuta. Kas aga kuulaja seda võimalust kasutab, ei sõltu enam tegelikult teosest, sest kartusest muutuda naeruväärseks ei julgeta muusikas viimasel ajal võtta avalikult heroilisi poose. Teos jääb oma lõpmatus delikaatsuses kuulaja suhtes paratamatult neutraalseks, aga samas ka demokraatlikuks, olles sellisena oma aja täiuslikuks väljenduseks.

Muidugi on hoovused, mis kujundavad eesti muusika päevade repertuaari, üsna erinevad. Peamiselt domineerib siin kaks vastandlikku jõudu: ühelt poolt on tegemist eesti heliloojate uudisloomingu omamoodi ülevaatenäitusega, mida sellisena annab edukalt kõrvutada teiste kunstivaldkondade analoogiliste üritustega, teisalt aga on aasta-aastalt muutunud aina olulisemaks festivali oma nägu, profiil, millega see teistest eristub. Selle üheks väljenduseks on näiteks festivali helilooja traditsioon.

Tänavu oli festivali heliloojaks Helena Tulve. Sellist valikut saab pidada üsna ootuspäraseks: esiteks on Helena Tulve üks edukamaid noori eesti muusikuid ja teiseks esindab ehk just tema puhtamalt kui keegi teine nn üheksakümnendate põlvkonna vaimu, seda hoiakut, mis näib hetkel, hoolimata suhtelisest stiililisest kirevusest, eesti uues muusikas kõige enam valitsevat. Üldisemas mõttes võib seda hoiakut kirjeldada kui erilist suhtumist üksikhelisse, mille sisemise potentsiaali (taas)avastamine on toonud eesti muusikasse (tagasi) oluliselt peenenenud tämbritaju.

Helena Tulve valimine festivali

heliloojaks, millega kaasnes tema erinevatest loomeetappidest pärit teoste esitamine, võimaldas publikul võib-olla esmakordselt jälgida tema helikeele arengut avaramas perspektiivis. Kuigi Tulve näib olevat helilooja, kelle muusikas ei ole toimunud teravaid stiililisi ja maailmavaatelisi pöörded (tema näol on tegemist end üsna varakult leidnud kunstnikuga), on tema muusika teinud viimase 10–12 aastaga läbi siiski olulise arengu. Eriti selgelt võis seda tajuda Tallinna Metodisti kirikus toimunud autorikontserdil, kus kõlas valik erineval ajal kirjutatud teostest. Võrreldes selliseid teoseid nagu "Phainomenon" ja "Exodus", mis pärinevad aastatest 1989–1990 ja 1992–1993, ning "silences/larmes", mis on valminud aastal 2006, oli tajutav erinev lähenemine teose kõlaruumi ülesehitamisel. Kui oma varasemates teostes nägi helilooja lahendust erinevate helikomplekside (harmoniatega, helimaastike) ülesehitamises, mille puhul mängisid vähemalt koloriidi mõttes olulist rolli ka helide vahel tekkivad intervallid, siis praegusel ajal leiab helilooja kogu teose arenguks vajaliku materjali üksikheli seest.

Helijärgnevust ei näi Helena Tulve teostes enam ammu määravat mingid välised, abstraktsemad laadi printsiibid, nagu näiteks teatavate laadide või intervallide eelistamine, vaid pigem üksikheli sees toimuva "elu" enda sisemine arenguloogika. Liikumine ühelt helilt teisele ei ole mitte niivõrd helilooja tahte poolt loodud algimpulss (traditsioonilises mõttes motiiv), mis helitöö kui sellise alles peab käivitama, kuivõrd juba üksikheli sees aset leidnud protsessi tulemus. Nimetatud protsessi võib kirjeldada kui üksikheli sisemise küpsemise ja kasvamise lugu: üleminek ühelt helilt teisele toimub siis, kui üksikheli saab "sisemiselt küpseks", kui see enam n-õ enda sisse ära ei mahu. Kirjeldatud võib võrrelda ka punga puhkemise või seemne idanemisega. Just seetõttu saabki öelda,

Elav klassik Udo Kasemets.

et helilooja ei kasuta helisid lihtsalt kui vahendeid, st traditsioonilisel viisil mingite ideede või mõtete edasiandmiseks, vaid heli ise ongi eesmärk. Kokkuvõtlikult: ehkki kõla kui muusikalise arengu peamine kandja on Helena Tulve muusikas olnud alati oluline, on vahendid kõlaruumi ülesehitamisel muutunud konventsionaalsemast isikupärasemaks ja kõlakesksele mõtteviisile omasemaks.

Teiseks vahendiks, millega festival oma nägu on otsinud, on teemakontsertide korraldamine. Sel aastal oli üheks peateemaks pill. Pilli kui sellise tähtsus on viimasel ajal pidevalt kasvanud, see on aga põhjustatud juba eespool mainitud tämbri ja kõla rolli olulisest suurenemisest nüüdisaegses muusikas. Pillikeskne lähenemine seab tänapäeva helilooja suhteliselt suurde sõltuvusse interpreedist, mistõttu teose ettekande õnnestumine oleneb aina enam sellest, kui hästi on helilooja pilli võimalustega tuttav ning kui edukalt suudab ta oma ideid mängijale selgitada.

Eelkõige oli pillitemaatikale pühendatud

festivali traditsiooniline "Mammutkontsert". Kontserdi esimene paneel keskendus pillidele, millele on omane kas äärmuslik register (kontrafagott, bassklarnet), suhteliselt vähene kasutamine akadeemilise kontsertpillina (*steel*-kitarr, kannel) või lihtsalt omapärane tämber (inglissarv). Et lasta kuulajal keskenduda just konkreetse pilli tämbri-tele võimalustele, olid kõik esimeses paneelis kõlanud palad sooloteosed. Tõnu Kõrvitsa poeetiline stiil leidis siin orgaanilise väljundi *steel*-kitarrile kirjutatud teoses "Blues for...", Rein Rannapi "Rosaarium" inglissarvele oli oluliselt introvertsem sellest, mida tema sulest tavaliselt oodatakse, Kristjan Kõrveri pala nr 9 kandlele tsüklilist "...notae..." üllatas pilli võimaluste meisterliku ärakasutamisega, nagu ka Malle Maltise kontrafagotile kirjutatud (vaimset?) õhupuudust vastustav teos "0,01% O₂" ning Mirjam Tally mängualdis bassklarnetiteos "Pihlakate meri".

Kontserdi teises paneelis sai pillist ooperi peategelane, ettekandele tuli Alo Põldmäe lühiooper "Kontrabass-kuningatütar". Enn Vetemaa vaimukal libretol põhinevas lava-

teoses mängiti humoorikas võtmes läbi interpreedi, pilli ja elu vahekorrad. Kontserdi kolmandas paneelis leidis sõna "pill" aga hoopis metafoorilisema käsitluse: siin keskenduti eelkõige sellisele instrumendile, mis peaks inimeses muusikat kuulates kaasa helisema. Muusikateoseks, mis kuulajate sisemisi keeli pidi puudutama, oli Märt-Matis Lille suurele trummile ja lindile kirjutatud "Lindudele". Kummalisel kombel sulandusid siin teose lõppedes algselt üsna eraldi seisnud suure trummi ja lindi muusikaline materjal kuulaja teadvuses kokku mingiks kõrgema tasandi tervikuks. Kogu "Mammutkontserti" tsementeeris noorte muusikute uute pillide ehitamise aktsioon, milles võis tajuda ka sümboolset akti kujutamaks helilooja (kah omamoodi pilli) valmimise ja küpsemise ühtaegu vaevalist ja mängulist protsessi.

Festivali küpsemisest annab tunnistust ka selle oluliselt suurenenud (enese)refleksiivivõime. Üheks näiteks võib pidada kontserti Tallinna Laululava panoraamsaalis, mis püstitas üsna teravalt küsimuse, mida tege-

Elleri preemia laureaati tunneb vanameistri voolitud jalutuskepi. Ülo Krigul (EMP üks kunstilisi juhte) ja Tõnu Kõrvits Teatri- ja Muusikamuuseumis.

likult mõistetakse sõnapaari "eesti muusika" all. Samuti võis selles näha mõtisklust eesti muusika päevade kui tavapublikule vahest liiga elitaarseks muutunud festivali imago üle. Ja lõpuks võis selles tajuda ka omamoodi *camp'*ilikku üritust, kus klassikalise kooriloomingu asetamine nüüdismuusika konteksti aitas kaasa mõlema uuelaadsele ja tavakriteeriumidest vabamale väärtustamisele. Positiivse külje pealt tuleks veel mainida, et üldiselt polnud heliloojad teoseid luues ettekandekoosseisudele lõivu maksnud, mille tulemuseks oli kõrge kunstiväärtusega muusika.

Festivali korraldajate soovist eesti muusikat laiemalt mõtestada annab tunnistust ka välisheililoojate teoste suurenev hulk programmis. Välisheililoojate loomingu esitati eelkõige Kanuti gildi saalis toimunud prantsuse Ensemble Alephi ja Tallinna Kunstihoones aset leidnud Ansambel U: kontserdil. Kuulates eesti heliloojate teoseid – Age Hirve "Trois fragments du temps" ja Helena Tulve "In a nakht fun yeridah" ("Languse ööl") Prantsuse ansambli kontserdil ning Tauno Aintsi "Ifilm" (siinkirjutaja arvates üks festivali säravamaid teoseid) ja Märt-Matis Lille juba eelmisel NYFD-festivalil kõlanud teos "Mu nuttev hääl on sügistuul" – paralleelselt välisheililoojate teostega, jäi mulje, et võrreldes prantsuse ja soome heliloojatega mängivad intellektuaalsemat laadi kaalutlused eesti heliloojate tööprotsessis kas väiksemat või varjatu-

Heliloojad isekeskis. Märt-Matis Lill ja Helena Tulve Kanuti gildi saalis.

mat rolli. Üks eesti ja välisheililoojate teoste kontsert toimus ka Niguliste kiriku Püha Antoniuse kabelis. Seal kõlanud eesti muusika, Mart Siimeri "Jäätunud varjude" messiaaniliku varjundiga harmoonia, Helena Tulve "Valvaja" pingestatud ootus ja Lauri Jõehele "Ampla" meditatiivne karakter, haakus orgaaniliselt esituskohaga. Üldisest toonaalsusest langes pisut välja Igor Garšneki "Quadra", mille puhul jäi kohati mulje, et helilooja on liiga kergekäeliselt rahuldunud iga esimese pähetuleva mõttega.

Festivalil (taas)avastati ka eesti muusika ajalugu. Von Krahlhi Teatris toimunud väliseesti uue muusika klassiku Udo Kasemetsa (1919) kontsert oli ilmselt paljudele esimene põhjalikum kokkupuude selle omapärase mehe loominguuga. Udo Kasemetsa positsiooni muudab erakordseks tema *camp'*ilik aja- ja vormikäsitus, millele eesti muusikas alternatiivi leida on üsna raske. Helilooja teoste "Calendar round", "90+: memoryechoes of John Cage" ja "EMIT: EnergyMassInteracT" kuulamise tegi nautitavaks nende intellektuaalne erksus, varjatud provokatiivsus, ka aktiivne soov publikuga suhelda – omadus, mis kaasaegsetel, krüptilistel ja liialt enesesse sulgunud teostel sageli puudub. Samuti oli sümpaatne kuulnud teoste varjatud sotsiaalsus ja valmisolek ennast positsioneerida, võtta hoiak maailma ja ühiskonna suhtes, ning omadus keelduda enda nägemisest suletud ja eraldatud üksusena. See oli ilmselt uudishimu, mis te-

ma teosed kuulajale värskeks muutis, olgugi et selle suuna puhul on tegemist juba sisuliselt moodsa muusika klassikaga, järelkajaga ühest praeguseks peaaegu kadunud ajast koos Lääne vasakpoolsuse, hipide, lillelaste ja tundub, et ka usuga, et seda maailma on üldse võimalik paremaks muuta.

Sel aastal toimus eesti muusika päevade raames teist korda rahvusvaheline Lepo Sumera nimeline heliloomingukonkurss. Finaali jõudnud teosed tundusid sel aastal olevat ühehülalisemad, kuigi kahtlemata olid kõik professionaalselt tehtud. Aga enamiku puhul tekkis tunne, et kõike seda ollakse juba mingisuguses variandis kuulnud. Konkursi võidutöö, Hongkongis ja USAs tegutseva helilooja Pui-shan Cheungi teos "Dai pai dong" eristuski teistest mingi sisemise huumori ja vabama suhtumisega muusikasse. Teised teosed, itaalia heliloojate Luca Antignani "Spira mirabilis" ja Andrea Portera "frammenti ti umani... e di luce", malaisia helilooja Kee-Yong Chongi "Timeless metamorphosis" ja USA helilooja Brian Buchi "Shadows from an underwater forest", lahkasid tõsimeelselt (selline mulje jäi vähemalt annotatsioonide põhjal) süvafilosoofilisi ja -psühholoogilisi või arenguteoreetilisi probleeme.

Seoses eri kunstiliikide üheaegse kasutamise tuleks peatuda Katariina kirikus toimunud Hortus Musicuse ja ZUGA ühendatud tantsijate kontserdil, kus tulid ettekandele Galina Grigorjeva "Valge prelüüd

ZUGA ühendatud tantsijad festivali avaöhtul Katariina kirikus.

Igaühel oma pill. Rühmituse "Bunch of Idiots" liikmed tõestasid, et ka dušist, kapsariivist ja arvelauast saab edukalt pille meisterdada ning mängida neil kas või eesti klassikat. Kõlas Heino Elleri "Kodumaine viis"...

(Jäljendades *monsieur Couperini*), Timo Steineri "Kiidulaul", mis kõlas kooriteosena ka Laululava panoraamsaali kontserdil, Tatjana Kozlova "Moving nowhere" ja Erkki-Sven Tüüri "Psalmodia". Koreograafia kaasamine õigustas end sellel kontserdil eel-

kõige Tatjana Kozlova ja võib-olla mingil määral ka Timo Steineri teose puhul, kus liikumine andis muusikale ka tõesti teatava lisaväärtuse. Ülejäänutega näis koreograafia olevat kas lõdvalt või siis üldse mitte seotud. Kui aga sisuline side puudub, siis mis mõtet

on neid kahte koos eksponeerida? Esiteks takistab see korralikult keskendumast nii koreograafiale kui ka muusikale, teiseks aga alahindab publikut, kes justkui ei oleks võimaline muusikat ilma seda visualiseeriva garneeringuta mõistma.

Eesti muusika päevad on olnud EMTA kompositsiooniüliõpilastele alati oluline loomingu tutvustav foorum. Kadrioru lossis toimunud üliõpilaskontserdi kohati eklektilisevõitu ilme andis üsna hea ülevaate sellest, mida praegu õppivad heliloojad muusikas väärtustavad. Saadud pildi põhjal jäi mulje, et suurimale heliloojate grupile näis mingis üldisemas mõttes olevat oluline joonduda praeguse eesti muusika *mainstream*'i järgi. Nii Mariliis Valkoneni "Nausea", Juliana Kuklini "Keeristorm", Kristo Matsoni "On tume ja nii sume öö..." kui ka Monika Mattieseni "Iga sajas sekund vahetab suunda" keskendusid eelkõige tämbrile ja registrele ning nende muutumisele ajas. Oli ka heliloojaid, kes proovisid mõelda autonoomsemalt (Liis Jürgensi "Pendel") või kes ei näi veel olevat leidnud oma taotlustele lõpuni veenvat vormi (Liisa Hirschi "Enne sõnu", Aive Alveuse "G."). Lõpuks sai kuulda ka liigest haridusest "rikkumata" ja seetõttu ootamatult värskest mõjuvaid teoseid (Jaan Siku "Paavst ja koer") ning eesti muusika veendunud autsaidereid, Vselovod Pozdejevit (kaks pala tsüklist "Seitse kolmeaälset pala").

Eesti muusika päevadest kõneldes ei minda tavaliselt mööda ka lõppkontserdist, mis seekord toimus planeeritud Kultuuritehase Polymer katlamaja asemel tehnilistel põhjustel Estonia kontserdisaalis. Esimesena kõlanud teose, Helena Tulve "Sula" puhul saab kõnelda juba teatavast esitustraditsioonist. Seekordse, Paul Mägi ja ERSO esituse peamiseks märksõnaks võib pidada reljeefust, teose polüfooniliste liinide maksimaalset esiletoomist. Eino Tambergi Teise trompetikontserdi omapäraseks küljeks on solisti (Indrek Vau) vahekorid orkestriga. Muusika näis olevat täis kuulajale hoomamatuid takistusi, mis ei lasknud solistil ennast orkestrist lõplikult lahti rebida. Kuigi Ülo Kriguli teose "JenZeits" kaudne sarnasus Tulve "Sulaga" võib tekitada küsastust asetada need kaks teost ühise nimetaja alla, kumab esimesest läbi oluliselt suurem konstrueerimistahe. Samuti on Ülo Kriguli teostele omasem hoopis tumedam koloriit ja avalikum dramaatilisus. Viimasena kõlas kontserdil Tõnis Kaumanni "Stabat mater". Helilooja ambivalentne ja pisut stravinskilik hoiak religioossete tekstide suhtes on and-

Festivali lõppkontserdiks sõitis Tallinna *didgeridoo*-virtuoos Tommy Mansikka-Aho, et soleerida Helena Tulve teoses "Sula".

FOTOD TAAVI KULL

nud ka seda teost komponeerides omapärase neoklassitsistliku sulami.

Festival oli sellel aastal ka pisut hariduslikuma ja akadeemilisema suunitlusega kui tavaliselt. Nimelt tutvustasid kolm heliloojat, Norrast pärit Rolf Wallin, festivali helilooja Helena Tulve ja Erkki-Sven Tüür, oma loomingut ja selle köögipoolt. Rolf Wallini sõnavõtust jäi mulje, et üks põhjus uusi kompositsioonitehnikaid leiutada on eelkõige iseenest inspireerida. See on võimalus vaadata vana tuttavat materjali uuest vaatepunktist. Nii mõnegi näite puhul sügenes mõte, et seda oleks vähemalt puhtformaalselt saanud komponeerida ka ilma kogu selle fraktaalse hookuspookuseta, kuid sellisel juhul poleks ehk teose ideed helilooja peas sündinudki. Ka Helena Tulve rõhutas oma sõnavõttudes vajadust teatavate väliste, abstraktsemate printsiipide järele eelkõige teose komponeerimise algaasis, siis kui teos ei ole veel helilooja sees n-õ käima läinud; hilisemates loomeetappides aga vajadus "reeglite" järele tavaliselt kaob. Lisaks heliloojatele astusid üles ka muusikateadlased Merike Vaitmaa, Gerhard Lock ja Kerri Kotta, kes keskendusid Helena Tulve loomingu eri aspektide analüüsile. Nii uue muusika analüüs on sageli problemaatiline, sest puuduvad kindlad kriteeriumid, mille põhjal seda teha. Seetõttu jõuti siin ehk vaid mingite

esialgsete teetähiste mahapanekuni.

Tervitatav on festivali jätkuv trend otsida ja avastada uusi kontserdipaiku. Tavapärase saalide vältimine näitab soovi asetada kuulaja uude, mõnikord isegi pisut ebamugavasse keskkonda, et sellega tema kuulamisharjumusi teisendada. Festivali juhtideena võib seega välja tuua ka kuulaja teadliku inspireerimise. Nimetatud idee leidis rakendust veel ka niisuguses projektis nagu Margo Kõlari "Sündi sisikond" ("Mammutkontserdil"). Teose ja kuulaja interaktiivsele suhtele, mida võib samuti vaadelda ühe inspireerimise vormina, keskendus oma ettekandes ka juba mainitud Rolf Wallin.

Kokkuvõtteks. Tänavustel eesti muusika päevadel joonistusid ehk selgemalt kui varasematel aastatel välja jõujooned, mis annavad eesti uue muusika stiililiselt võrdlemisi kirevale üldpildile oma iseloomuliku varjunäid. Valitsevaks suunaks näib olevat omamoodi sissepoole pööratud ja süvenev kõlakeskne muusikastiil, mis ei paista eriti huvitavat enese sotsiaalsest positsioneerimisest. Kohati sügenesid kahtlused, et kas ei ole siin tegemist liiga nartsissistliku hoiakuga. See muusikastiil on ühelt poolt väga demokraatlik (ta ei suru kuulajale peale mingeid üheselt võetavaid tähendusi), teiselt poolt aga elitaarne (ta ka eriti ei abista kuulajat, ei tule talle vastu). Festivali kontserte kuulates tekkis soov,

et eesti muusika väljuks pisut sagedamini kui praegu sellisest enesekesksest ja tundub et ka ühiskondlikult natuke võõrandunud maailmast, et sinna saaks naasta avalikumalt sotsiaalsed teemad (ka Märt-Matis Lille näiliselt ühiskonnateemaline "Lindudele" oli pigem kunstniku subjektiivne, kuigi mõjuv reaktsioon mõnede traagilistele sündmustele kui nende laiem ja võib-olla ka objektiivsem lahtimõtestamine). Samas tegi festival kahtlemata aktiivset tööd kuulaja kontserdisaali meelitamisel. Eesti muusika päevade kajastamine meedias oli tänava ulatuslikum kui kunagi varem, mistõttu need ületasid kahtlemata n-õ uudise künnise. Samuti tegi EMP tööd kuulajaga, katsudes tema tavahoiakuid muuta või teisendada, avastades uusi kontserdipaiku ning muutes kuulaja ja teose traditsioonilist suhet.

*
P.S. Siinkirjutaja jaoks algasid eesti muusika päevad tegelikult juba päev varem Küberstuudio kontserdiga Kumus, kus tuli ettekandele Jüri Reinvere ja Monika Mattieseni (flööt) multimeediaetendus "Long Tide". Kontsert kuulus sarja "KuMu Kumus" (ehk kunst ja muusika Kunstimuuseumis). Erinevalt Küberstuudio viimasest NYJD-festivali kontserdist, kus kõlanud teosed olid üksteisega üsna lõdvalt ja mõnikord isegi formaalselt seotud, on liigutud arvestatav samm edasi etenduse integreerituse ja läbikomponeerituse suunas. Etenduse alguse kaleidoskoopilistest fragmentidest kasvavalt välja grandioosne barokilik kulminatsioon ja kuigi lavastuslike detailide rohkus (millest mõned, nagu näiteks lendav flööt, olid tegelikult väga head) hakkas mingil hetkel juba tervikut lõhkuma, jäi kogu etendusest positiivne üldmulje.

Ja mitte väga kaua pärast eesti muusika päevade lõppu toimus Kumus sama sarja raames sisult hoopis teist laadi üritus – Ursula Saali (saksofon), Anne-Liis Polli (vokaal), Jaan Toomiku (video) ja Priit Perendi (heli) multimeediaetendus "Grab it". Etendusel tõusis keskmesse kommunikatsiooni ja selle võimatuse teema. Muidugi kandis seda teemat eelkõige Jaan Toomiku video: mobiiltelefoni kui suhtlemisvahendi kadumine/varastamine (inimeselt on ära võetud tema "hää!"), kõnepidamine piibellikuses tähenduses "kurtidele" kõrvadele jne, kuid seda toetas orgaaniliselt ka saksofoni ja vokaali omamoodi kordustesse takerdud ja elektrooniliselt filtreeritud improvisatsioon.

Elamusi keelpillimuusikast

ARDO VÄSTRIK

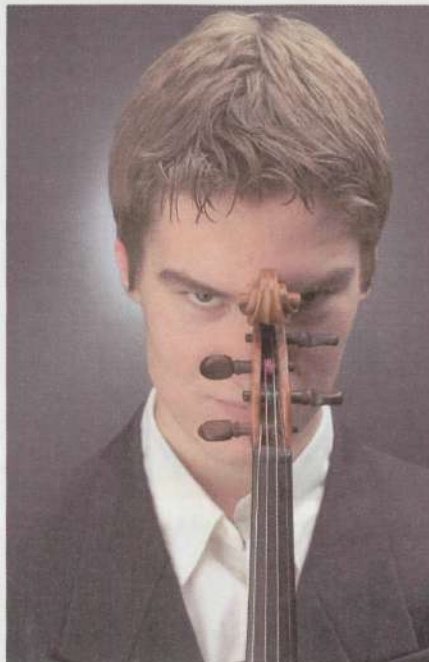
tšellist

"Kaljuste & Kaljuste" 17. märtsil Estonia kontserdisaal: Andres Kaljuste (viul), ERSO, Tõnu Kaljuste (dirigent).

"Bravissimo! Õnne sünnipäevaks, härra Vask!" 9. aprillil Mustpeade Majas: John Storgårds (viul, Soome), Tallinna Kammerorkester, Juha Kangas (dirigent, Soome).

U sun, et ERSO mäenedžment tabas kümnesse, pannes orkestri järjekordse kontserdi pealkirjaks "Kaljuste & Kaljuste". Kõik teavad dirigent Tõnu Kaljustet, kuid laiemale avalikkusele oli viiuldajast poeg Andres Kaljuste seni veel tundmatu. Kahtlemata tõi see kaasa suure publikuhuvi ning kontserdi eel oli tunda meeldivat ootusärevust (kontserti salvestas ka ETV). Õhtu esimene teos, Bedřich Smetana elavaloomuline ja virtuoosne avamäng ooperile "Müüdnud mõrvoja" toimis hea avalööginähtuna. Muusikud said parajalt "näpud soojaks" ning publik unustas argitoimetused ja keskendus kontserti jälgimisele.

Seejärel kõlas mingis mõttes õhtu pea-teosena Jean Sibeliusi Viulikontsert op 47. Siinkohal oleks sobiv tutvustada paari sõnaga ka noort viiuldajat. Tallinna Muusikakeskkoolis Aino Riikjärve juures ning Eesti Muusikaakadeemias Urmas Vulbi käe all õppinud Andres Kaljuste õpib alates 2002. aastast Stockholmi Väikeses Akadeemias viulit ja vioolat Nina Balabina ning Oleg Balabini juures. Ta on pälvinud mitmeid auhinnalisi kohti konkurssidel nii Eestis ("Con brio") kui ka välismaal ("Giovani talenti" ja "Mendelssohn Cup" Itaalias). Ma ei sooviks liigselt kommenteerida käesolevas väljaandes ilmunud poleemikat Eesti muusikahariduse olukorrast, kuid kontserdi kuulates võis tõdeda, et välismaal viibimine on noorele muusikule mõjunud väga positiivselt. Sibeliusi kontserdi esitus oli igati õnnestunud. Andrese mängu iseloomustab küllalt hea tehniline valmisolek ning väga ilus viulitoon, mis ei olnud küll liiga volüümikas – mõnedes *tutti*-lõikudes kippus soolohäääl orkestri saatessa ära kaduma, kuid selle kivi võib ka dirigendi kapsaaeda visata. Oli huvitav jälgida isa ja poja kunstnikuloomuse erinevust. Tõnu jõuliste žestide ning kehalise liikumise taustal tundus Andres ra-

Publik võttis Andres Kaljuste solistidebüüdi ERSO ees soojalt vastu.

FOTO ERSO ARHIIVIST

hulikum ning mediteerivam, otsekui eemalt jälgiv, aga ägedates kohtades siiski piisavalt usin. Küsitav oli ainult solisti strihhivalik finaali alguses. Oleme harjunud kuulama küllalt eraldatud punkteeritud rütmi, kuid Kaljuste mängis seda vähem artikuleerituna, mistõttu jäi mulje veidi lohisev. Kuid loomulikult ei rikkunud see head tervikpilti.

Publiku sooja vastuvõttu vaadates tekkis mõte, et võib-olla kuulavad inimesed tõepoolest suurema heameelega oma maa artisti kui tundmatut välismaalast. Maailma tippe jõuab siia haruharva, kuid miks mitte anda rohkem võimalust noortele ja andekatele eestlastele. Olen kindel, et praegu seoses õpingutega välismaal viibivad noored viiuldajad Juta Õunapuu, Liis Joamets, Mihkel Kerem ja Mikk Murdvee, kui nimetada vaid mõnd, suudaksid meile pakkuda samavõrd huvitavat muusikaelamust.

Kontserdi teises pooles kõlanud Johannes Brahmsi Neljanda sümfoonia ettekanne ei olnud väga veenev, kuid kulges siiski tõusvas joones. Otseselt kedagi kritiseerima ha-

kata oleks kerge, aga samas pole sellel näpuga näitamisel mingit mõtet. Võib vaid arutleda selle üle, mis on need tegurid, mis aitavad kaasa kontserdi õnnestumisele. On üldteada, et ERSO on harjunud oma karmisõnalise ja kindlakäelise peadirigendiga ning seetõttu on teistel dirigentidel üsna raske muusikutega kontakti saavutada. Samas iseloomustab Tõnu Kaljustet äärmine spontaansus ning energilisus. Sümfoonia algas üsna loiult ning dirigent ja orkester justkui alles tutvusid teineteisega. Teose edenedes aga pilt muutus, kolmanda osa alguseks olid muusikud leidnud ühise keele ning täiesti õnnestunuks võib pidada finaali, mille energiline iseloom sobis nii orkestrile kui ka juhile.

*

Soovides jagada muljeid Tallinna Kammerorkestri ning Juha Kangase kontserdist Mustpeade Majas, peab kasutama ainult üli-võrdeid. Julgen ausalt tunnustada, et sellist keelpilli kõlajõudu ning mängu aktiivsust, eriti veel kaasmaalaste poolt, pole siinkirjutaja kaua aega kogenud. Väga suur teene oli selles kindlasti dirigent Juha Kangasel, kellel endal on tugev keelpillimängualane taust. Olen kuulnud Kangase juhata tud kontserte Tallinna Kammerorkestriga juba kümme-kond aastat ning kontserdile minnes tean alati, et see, mis tuleb, on fantastiline. Siiski suudab see mind endiselt üllatada ja vaimustada. Kangase orkestripartituurid on täiuseni balansseeritud ning läbi kuulatud, motiivid viimseni välja töötatud. See tähendab meeletut tööd, mänguoskuste lihvimist ning käsitöölise kannatlikkust. Kuid sel interpretatsioonil ei ole kordagi mingit kokkulepituse maiku juures. Teos sünnib justkui kohapeal. Ning see teebki elamuse eriti vahe tuks. Kangasel, kes on endast alati mõelnud kui "muusikuid teenivast muusikust", on eriline võime sütitada ka orkestrante ning orkestriliikmete nii süvenenud musitseerimise näitab, et Tallinna Kammerorkestril on väga suur potentsiaal.

Kontserdi algul kõlanud Mozarti Adagio ja Fuuga c-moll KV 546 on äärmiselt pingeline teos, mis oli esitatud väga täpse artikulaatsiooniga. Kui oleks kuidagi võimalik mõta seda energiat, mis sisaldub alati Kangase *aufakt'*is! Ilmselt võiks seda kontsentratsiooni võrrelda idamaistes võitluskunstides

leiduvaga.

Järgmisena tuli ettekandele läti helilooja Pēteris Vasksi 1996–1997 loodud viiulikontsert “Tāla gaisma” (“Kauge valgus”) John Storgårdsi sooleerimisel. (Vasksi kontsert on sama solisti esituses kõlanud ka David Oistrachhi festivalil Pärnus.) Storgårds on kõrgklassi viiulikunstnik, samas ka suurepärase dirigent, kes on saanud just Vasksi muusika interpreteerimise eest Cannes’i aasta CD auhinna (Ondine ODE 1005-2). Too viiulikontsert on solisti jaoks tõeline pätkel, sisaldades nii õrnu *ppp*-meloodiaid kui ka usumatult ebatraditsioonilist tehnilist tulevärki. Teisalt on see kontsert nagu lihtne laul, mis saab alguse vaikusest ning suubub taas vaikusse. Vahepeal aga kogunevad lainetena tasapisi kulminatsioonid, mis tipnevad sooloviili kadentsis. Võrdleksin seda intensiivsuse ning dramatismi poolest Šostakovitši Esimese viiulikontserdi kadentsiga. Igal juhul oli see võrratu, kuidas solist haaras publiku otsekui lõa otsa, mida ei suutnud häirida ei häälekalt vestelnud eakad kuulajad ega korduvalt helisenud mobiiltelefonid (taas kord tuli Mustpeade publiku pärast häbitunda). Kontserdi muutis tähelepanuväärseks asjaolu, et kohal viibis ka tänava 60 aasta juubelit tähistav Pēteris Vasks.

Teises pooles kõlanud Tšaikovski Serenaad oli ebatavaline oma üsna krapsakate tempode poolest. Siiski just sellises ülesehituses sai finaalis kõlav alguse teema sobivalt piduliku karakteri, mis tavaliselt tundub enne lõpu efektset kiirendust liiga aeglane. Lisapalana esitati Sibeliuse “Impromptu”. Kangas on väga tark dirigent, kes teab, et publik on vaja enne kojuminekut maha rahustada.

Lõpetada võiksin aga soovitusega: kui näete Kangase, Storgårdsi või Vasksi nime, minge kindlasti kontserdile.

IMPRESSIOONID

Kaks peatust kahel muusikuteekonnal

IA REMMEL

Mihkel Polli klaveriõhtu 7. märtsil Estonia kontserdisaalis. Kavas Beethoveni Sonaat A-duur op 101, Chopini Skertso nr 4 E-duur ja Ballaad nr 4 f-moll, Tubina Ballaad Mart Saare teemale, Ligeti etüüdid “Désordre”, “White on white”, “Arc-en-ciel” ja “Lescalier du diable” ja Šostakovitši Sonaat nr 1.

Tanel Joametsa klaveriõhtu 25. märtsil Tallinna raekojas. Kavas Skrjabini Esimene, Teine, Kolmas ja Neljas sonaat.

Estis kerkib erinevates põlvkondades ikka ja jälle esile huvitavaid pianiste, kelle tase ja arenguvajadused nõuaksid juba Eestist avaramaidki võimalusi. Pisut kergem on neil, kes veel õpivad, raskem neil, kes on õpingud juba lõpetanud ning asuvad muusikuna leiba teenima.

Mihkel Poll on praegu EMTA klaveri eriala I kursuse tudeng, parimas õppimiseas, samas oma vanuse kohta juba väga kaugele jõudnud. Tema mängutehnilised oskused ja teadmised on muljetavaldav. Väga suur maailm on tema ees lahti, lähemate aastate jooksul võivad ees oodata kõige huvitavamad muutused. Muutusi võis täheldada ka sellel õhtul. Uueks jooneks Mihkel Polli mängus on lisandunud soliidus. Soliidne on kindel, usaldatav ja väärikas, see tähendab liikumist suurema küpsuse suunas.

Kontserdi esimene teos, Beethoveni Sonaat A-duur op 101 kõlas Mihkel Polli esituses üllatavalt malbelt ja mozartlikult. Kõikjal valitses pehme, laulev värving, ka kiiretempolistes episoodides ei muutunud kujundid teravaks. Kahest Chopini esitusest mõjus veenavamalt Skertso nr 4 E-duur. Neljandas ballaadis jäid viimistletud esitusest hoolimata teose mõned põhjakihid ehk siiski veel puudutamata.

Kontserdi teine pool 20. sajandi muusikaga tõi konfliktsemaid meeolusid. Harjumuspärasest jõulisemalt esitas Mihkel Poll Tubina Ballaadi Mart Saare teemal. Ligeti etüüdides mängis Poll väga hästi kuuldavaks seal peituvad keerukad, ebasümmeetrilised struktuurid. Mõnes aktiivsema kujundiga etüüdis oleks oodanud pisut rohkem temperamentset rütmikust. Kontserdi parimaks esituseks pean Šostakovitši Sonaati nr 1. See 20-aastase helilooja teos sama vana pianisti esituses kõlas värskest ja tänapäevaselt. Siin langes kõik õnnelikult kokku: vorm väljendas sisu, teos ja teostus mõjusid homogeensena.

Mihkel Polli nõudliku kavaga klaveriõhtu oli soliidne ja usaldusväärne.

FOTO EESTI KONTSERDI ARHIIVIST

Tanel Joametsa üsna hõreda publikuga kontserdil sain üle hulga aja kogeda ja nautida midagi üsna haruldast – emotsionaalselt lahtist mängu ning esitatava põhjalikku tundmist, mis on aja jooksul settinud ning kujunenud veenvalt isiklikuks terviknägemuseks. Tanel Joamets on valinud tee, mis esimesel pilgul nagu ei töotakski tulu tuua, kuid tegelikult saab interpreedi isikupära mõõdupuuks. Tal on julgust end ideaalidele pühendada.

Skrjabin on uusromantismi ja sümbolismi ideaalide kandja muusikas. Need saja aasta tagused, palavikulised, tollal väga moodsad kujutelmad on tänapäeval üsna kauged. See “kunst kunsti pärast” oli oma endassekapseldunud ilus elukauge, teadlikult kaugenenu, kuid ärritavalt kaunis.

25. märtsil kuulnud neli esimest Skrjabini klaverisonaati katvatsetavast projektist “Kõik Skrjabini klaverisonaadid” oli väga õnnestunud skrjabinliku mõtteviisi arendus. Skrjabinlik mõtteviis ei ole just tervislik, pigem haiglaselt ülitundlik. Vaid sellises tundlikkuses on loodud see harmooniate ring, omaette universum, mille väike jumal ta on. Oma ajastu messiaanlikest ideedest kantult soovis Skrjabin olla rohkematki kui vaid helide looja. Ta unistas, et kunstide sünteesi abil on võimalik muuta ka kogu inimkonda.

Nii nagu see muusika on vabisev ja värelev, nii peab ka mängija siin vabastama oma sisemisest jõud, kontrolli vabaks laskma. See on nagu manamine või võlukunst, muusikaline ulme või *fantasy*, tõepoolest nagu moto Skrjabini Viienda sonaadi algusest: “Ärgake, loomehämaruses uinuvad saladuslikud jõud. Teid julgustan ma, elu hirmutavad varjud.” Ning Joamets, omaette tegutseva asjatundjana, on üha uute avastuste lävel, oma valdkonna järjest suurem spetsialist.

Ennustamatusehetked ja lummavad e-maailmad festivalil “Maa ja ilm”

LIINA FJUK
muusikateadlane

Festival “Maa ja ilm” Tartus 4. märtsil 2006 Vanemuise kontserdi- ja teatrimajas ning Sadamateatris.

Festivalile “Maa ja ilm” kiirustasin läbi Riia mäe autode sahina ja linna kolm kotsit tegelikult pärast ka teatrisaali, sest kontserdid algasid keset päeva. Aga kohal oli juba ka hoopis teine maailm, mis on “Viljandi folgi” maailm, kus sõbrad saavad kokku ja meestel on takused särgid või Kihnu kuulikindel kampsun ja mõnel tüdrukul on triibuline seelik ja mõnel jälle patsid.

Ansambel Eesti Keeled oli tulnud lavale, et seal lihtsalt olla. See oligi sõprade kokkutulemine, veidi juhuslik (nagu vastlasaaniseltskond), veidi linnatolmune ja segane pärast teekondi, aga kohale jõudmise tunne oli nii laval kui saalis. Ja tuli mõte, et tegelikult Jaak Johanson võikski peamiselt laulda. Mitte sellepärast, et tal rääkimine kehvasti välja kukuks, aga lauldes ütled ikka rohkem ja täpsemalt. Laulus tiksuv kell saab jagu linnamürast, mis sest, et seda kellalugu oleme ammugi mitu korda kuulnud.

Rootsi *folk-rock*'i ansambel Garmarna esines kontserdilaval, kus rahvas oli lahkelt lava ette seisma või tantsima oodatud. Garmarna keskmes oli Emma Härdelini rahulik, rootsi traditsioonilises stiilis laul. Tema ümber karglesid ja jämmisid trummide, kitarride ja e-vahenditega bändi meesterahvad. Autentsena tunduv laul ja rahvusvahelises rockikeeles mängitud instrumentaalmuusika mõjusid kontrastselt, kuid siiski ühendatult: instrumentaal toetus laulu struktuurile ja oli sellest tuletatud, või pigem tõlkis laulu levinud muusikakeelde. Siin löikusid äärmiselt erinevad ajatunnetuse viisid. Esiteks hetk, eredas, klubilik kontakt publikuga; teiseks justkui ajaväline Emma Härdelini laul, mis viib otseteed “teise maailma”; kolmandaks lugude lühidus.

Tiit Kikase ja Rein Rannapi ühine improviseerimiskontsert oli täis väljapeetud detaile, kontrastidega tervik, mis oma vormilt ja taotluselt meenutas ehk progealbumit. Tegu polnud kahe muusiku juhuimproviseerimisega, vaid läbimõeldud kompositsioonidega. Siin oli uskumatult palju viiteid eesti

Tiit Kikase ja Rein Rannapi kontsert oli kontrastidega tervik, mis ülesehituselt meenutas progealbumit. Rannap mängis mõnikord klaveri keeli justkui kannelt ja Kikas käänas setu viisi e-maailmas ringi kaikuma.

Garmarna keskmes oli Emma Härdelini rahulik, rootsi traditsioonilises stiilis laul. Tema ümber karglesid ja jämmisid trummide, kitarride ja e-vahenditega bändi meesterahvad.

FOTOD NAATAN HAAMER

muusikale, kuid loomulikult ei puudunud ka omad rabavad ennustamatusehetked. Eesti regiviisid muidugi kordusid lummas osatähtsuses, sulandudes samal ajal loomuldas kosmiliste kõladega improviseerimises ja mängides läbi oma erinevaid variante, mis muunduvad igas ajastus. Mulle meeldis,

kui Rein Rannap mängis klaveri keeli justkui kannelt ja kui Tiit Kikas käänas setu viisi e-maailmas ringi kaikuma. Kõige liigutavam oli hetk, kui martsaarelik improviseerimine leidis üles ürgse kuju, siis kui hakkas korduma sämpel “kaske”, mis fraasilõppudes kordavana jäigi ühendama järjest suuremasse

vabadusse hajuvat improvisatsiooni.

Alžeeria pärit Djamel Laroussi ansambli esinemist iseloomustas püüd aktiivselt publikuga kommunikeeruda. Enne lavale tulekut tantsis ja laulis ansambel läbi publiku liikudes ja sümboolselt rütmilisse aafrika laulu kõiki kaasa haartes. Koos plaksutada ja tantsida oli tore ja kerge ning tundus, et nii võiks tantsima jääda. Kuid kui ansambel oli lavale jõudnud, tehti kannapööre, visati hõltsid ült ja tehti üks süldimuusika lugu. See transformatsioon hämmastas; ei tea, kas püüti veelgi laiemaid sihtrühmi haartata (tundes hirmu, et muidu tunnistatakse esinejad "võõraks"?) või ei peetud oluliseks, kas musitseerida aafrika muusika keeles või rahvusvahelises latiino-süldi keeles. Kontsert sisaldas võõristust tekitavaid *show* elemente, aga ikkagi oli väga tore laulda kaasa "wee-joo, wee-ci-ei-ei-ei-ei-joo" ebaregulaarse rütmiga, mis eestlastel kuigi hästi välja ei tulnud, nii et Djamel Laroussi pidi päris hoolega õpetust jagama ja näppudega rütmimustreid kaasa näitama, et eestlased rütme kvadrateks ei nüsiks.

Kuid see, mis toimus publiku ja esinejate vahel Sadamateatri Metsatõlli kontserdil, oli siiski midagi palju võimsamat. Noorte meeste lahinguvalmis meelsus, paganlikud sõnumid, trots, *heavy sound* ja torupill haarasid publiku nii kaasa, et oli võimalik jälgida, kuidas lummus levis tasapisi lava juurest läbi kogu toolideta saali kuni seinteni ja siis edasi rõdule ning kuidas kõik kohalviibijad tasapisi transi läksid. Metsatõlli nime on esinejate Markuse ja Lauri sõnul kunagi märgatud ja meelde jäetud mõnes teaduslikus tekstis ning see tähendab libahunti. Kui mõtlen sellele, kui väga läks Metsatõlli sõnum korda paljudele-paljudele meestele, keda Sadamateatri kontserdil nägin, käed tõstetult laval toimuvale kaasa kõikumamas, tekib paratamatult seos ja küsimus, kas eestlane ikka veel tunneb end omal maal libahundina – kellegi "teisena", soena, metsalise-na, keda tsivilisatsioon asjata kodustada püüab. Vist tunneb jah. Öhtul visatakse pintsakud ja lipsud seljast ning sokid ja last ja minnakse soerdina iseennast otsima. Kontsert oli pikk, ansamblit ei lastud lahkuda. Tore oli hetk, kui kogu publik koos ansambliga regilaulu vormis laulma võeti. Nägin üllatunud ja põnevil pilke, kui sõtta minemisest rääkiv laulutekst end lahti rullis. Niimoodi oleks võinud laulda hommikuni.

Kosmilise armastuse vokaaltsükkel Urmas Sisaskilt

ALO PÖLDMÄE

TMMi muusikaosakonna juhataja

20. märtsil toimus Tallinnas Mustpeade Maja Valges saalis väga omapärane kontsert – kõlas Urmas Sisaski vokaaltsükkel Marie Underi sõnadele "Ganymedes". Selle 9-osalise suurvormi esitasid sopran Pille Lill ja pianist Piia Paemurru. Maist armastust ülistavad Marie Underi luuletused olid Sisaskil pandud teenima armastust laiemas, kosmilises tähenduses. Enne esitust tutvustas Urmas Sisask "Ganymedese" saamislugu ja selle olemust. Öhtu erilisust rõhutas seegi, et kontserdi ajal saabus kevad!

Autori selgitusest kavalehelt: "Ganymedes on Jupiteri suurim ja heledaim kaaslane. [...] Teda võib pidada armastuse sümboliks nagu kõiki taevakehasid, mis või kes aastamiljardeid teineteisega seotud on. Ganymedese "elukaaslane" on Jupiter. Kosmilisele armastusele pühendatud teoses pole tegemist tunnetega kahe eri soost inimese vahel, vaid väljendusega rõõmule olemisest, suhet loodusega, meid ümbritsevate tähtedega, kõiksusega, Jumalaga ühte kuulumist."

Sisaski astronoomiahuvi ja selle sidumine heliloominguga on üldteada. Kui tähistaevas seotud helitööd on tal sageli kirjutatud ühele, kahele või näiteks neljale klaverile kaheksal käel, orkestrile või mingile soolopillile koos orkestriga, siis seekordne taevalaotuse sidumine kooslusse vokaalsolist-klaver oli omamoodi erandlik ja pretensioonikaski.

Teose vokaalpartii suuremahulisus sunnib tahtmatult tõmbama paralleele ooperiloominguga ja nii on mõistetav autori pöördumine Pille Lille kui ooperisolisti poole. Lauljal ja pianistil on siin kanda suur ja raske roll – nad peavad olema solistide ansambel. See on nagu mono-ooper klaveri saatel, kus klaver peab kohati täitma orkestri või suurema ansambli funktsiooni nii kõlavärvide kui ka kõlamassi poolest. Pille Lille ja Piia Paemurru esitus oli suurejooneline ja kõrgel tasemel. Tänu teose kontrastsusele pääses Pille Lille varjundirohke hääli hästi mõjule ja Piia Paemurru poolt klaverist välja võlutud orkestraalsus oli omaette saavutus. Teos oli emotsionaalselt mõjuv, kaasahaarav, mõtlema panev. Omajagu aitasid sellele kaasa kosmiline slaidiprogramm, mille oli kokku pannud Marko Orav, ja Raivo Juksi lavakujundus.

Mustpeade Maja kontsert sai teoks Pille Lille Muusikute Toetusfondi korraldusel. Selle fondi 2004. aastal alustatud üle-eestilised kontserdisarjad "Meistrite akadeemia" ja "Hingemuusika" on andnud juba paljudele meie väljapaistvatele muusikutele võimaluse soolokontsertideks. Esimene sari kõlab Eesti suuremates linnades, teine aga maakirikutes. Teades, et tegevmuusikutel (ka tippudel) pole esinemisvõimalusi sugugi palju, on kahe sarja tihe kontsertide rida läbi mitme aasta oluline panus andekate muusikute oskuste näitamisel ning nende edasiarendamisel. Sarjade patrooniks on president Arnold Rüütel.

2005. aastal korraldas PL Muusikute Toetusfond Tallinna kammermuusika festivali. Toimus 12 kontserti ja anti välja kaks fondi preemiat: heliloojate Marje ja Kuldar Singi nimeline noore laulja preemia (selle sai Oliver Kuusik) ning PLMFi patrooni Lord Carlisle'i nimeline noore muusiku preemia (see anti lauljatar Helen Lokutale).

Pille Lill "Ganymedese" esiettekandel Mahtra Rahvakoolis.

FOTO LIANA TUBERIK

Küberstuudio katsetused helilaboris

MARI-LIIS REBANE

õpilane

23. märtsil leidis aset juba teine multimeedia kontsertetendus Eesti Interpreetide Liidu korraldatud sarjast "KuMu KUMUS" ehk kunst ja muusika Kumus. Seekord toimus ekskursioon Monika Mattieseni ja Jüri Reinvere loodud multimaastikele: mitmedimensioonilise heli, video, tantsu ja valgusega täidetud mänguruumi. Kuhugi salapärasesse määramatusse, mõõna ja tõusu, aja ja ajatuse vahele.

Monika Mattiesenit võib vist pidada üheks eesti tunnustatuimaks flötistiks. Mitu tuntud kodumaist heliloojat (Erkki-Sven Tüür, Helena Tulve, Tõnu Kõrvits...) on kirjutanud flöödateoseid spetsiaalselt talle. Mattiesen on lõpetanud Eesti Muusikaakadeemia ning täiendanud ennast ka välismaal. Praegu tegutseb ta juba mõnda aega Küberstuudio kunstilise juhina, mille koosseis on vahelduvate projektide tõttu pidevas muutumises.

Jüri Reinvere kuulub uue põlvkonna edukate heliloojate hulka, kelle loomingust peegeldub sügavam maailmatunnetus ja elufilosoofia, mis peale helikunsti otsib väljundit ka ilukirjanduses. Elu olemust lahkav

püüdlus ei jäänud märkamatuks ka nüüd.

Laval oli vett ja kallast, vaikust ja müra, kõige vahelduvust, kõige korduvust – tõusu ja mõõna, millele vihjabki etenduse pealkiri "Long Tide". Heli ja pilti olid paigutatud sümbolid, mis kõnelesid looduse lõputust tsüklitest – kõik on kaduv ja samas jääv, korraga kordumatu ja korduv.

Ühtlasi kätkes etendus endas viiteid naiselikkusele ja emalikkusele, sünnile ja loomisele, sensuaalsusele ja ilule – Gustav Klimti "Adele" oli moondunud läbi 21. sajandi graafilise digitaalvõlunkunsti Monika Mattieseniks (või siis ikkagi kes kelleks?) ning sama saatust oli tabanud ka müütilist jumalannat Florat Botticelli maalilt "Kevad". Kui juba selliste kujunditega mängiti, siis oleks Mattiesen kogu teemakäsitluse juures sobinud pigem Veenuseks kui lillejumalannaks. Botticelli "Kevade" oleksin oma isikliku tõlgenduse tõttu vahetanud välja ehk "Veenuse sünni" vastu. Seda just kontserdi murdepunkti tõttu – Jüri Reinvere interpretatsioon Bachi h-moll missa teise osa motiividel, mille taustal toimus laval Jüri Naela ja Vello Vaheri seatud koreograafiline stseen

keset vett, meenutas justkui Veenuse sünni.

Kontserdi ülesehitust sellise kulminatsioonini ja tagasi võibki ehk võrrelda vaikse laine kaldale kasvamise ja tagasi suurde vetevaikusse hääbumisega.

Kogu etendusele lisasid veel värvi väikeid ideekillud lavakujundusest – videotehnika ühendamine veega, nii et laval olevast tehiseveekogust kuvati ekraanile veemängu, mis segati valgusega, ja imeline rekvisiit lõpueelses osas – maakerakujuline puurümmekonna linnuga. Samuti andis oma värvingu ka koreograafia, kus ekstreemsed ideed ulatusid otsapidi lausa akrobaatikasse.

Küberstuudio jääb kahtlemata silma ja kõrva oma väljapaistvalt uuendusliku mõtetsuuna ja mitmekülse väljenduslikkusega, mis liidab võimalikult palju erinevaid kunstivorme, kombates nõnda intelligentset tulevikukunsti.

Monika Mattiesen eksperimenteerib heli tekitamise võimalustega, otsib ja leiab. Hetkiti tundus Küberstuudio muutuvat lausa helilaboriks, kus otse publiku silme all leiavad aset ehmatavad helikatsetused. Flöödi helimanipulatsioonid varieerusid kõrvapaitustest kurjakuulutava elujõulisuseni.

Kogu etendus oli oma olemuselt võrdlemisi abstraktne ja aval, mitte koos ega ka mitte päris selline, mis laiali. Siiski veidi arusaamatu, tekitades mitmeid küsimusi. Täisfragmente, mis vajanuksid võib-olla rohkem sidusust ja paremat ülesehitust. Või mine tea, ehk oligi see autorite taotlus jätta vaba ruum isiklikele tõlgendustele ja järeldustele? Võib ka mõelda, et laval toimuvast aru saamine eeldas ehk rohkem sisu tunnetust.

Tundub, et tänapäeva kunstikultuur soovib just sellist laadi vaimu iseeneslikku voolamist, milles sätitud kokkukõla ei omagi tähtsust ning kus püütakse, vastupidi, piiridest välja nihkuda, vormist lahti murda ja samas autori poolt oma väike ehitusplats ka kunsti tarbijale jätta.

Väljendudes värvika multimeediumi kaudu, tundus kontsert oma tehnilise nüüdisaegsusega jäävat siiski sisult naturaalseks, otsides meie tänases tehnilises kokkupuutepunkti looduse ja igavikuga.

Kummardused pärast "Long Tide'i": Monika Mattiesen ja Jüri Reinvere.

FOTO VAHUR LÕHMUS

Võru muusikaelu

ANTS JOHANSON

muusikakorraldaja

Võru kant on Eesti ajalooliselt kõige rikkama muusikaeluga paikkondi. Uhke laulu- ja pillimängupärandiga, orkestrite ja kooride traditsiooniga.

Praegu tegutsevad Võrus segakoorid Hilaro, Tervis, Tempera; naiskoor Kannel, Võru Meeskoor, Võru Poistekoor, koolikoorigid, setu leelokoor Helmekaala; Võru Puhkpilliorkester, kandlekapell, rockansamblid jpt. Valjemini on Võru tänane muusikaelu endast taas rääkima pannud viimastel aastatel.

Muusika rääkis kolme tegijaga Võrus, **Jaan Randverega** (Võru-Põlva sümfooniaorkestri juhataja, Võru muusikakooli õpetaja, bigbändijuht, ansambli Hetero liige, E Studio kontsertmeister), **Silja Otsariga** (Parksepa Keskkooli muusikaõpetaja, dirigent, huvijuht ja Võru kultuurimaja Kannel dirigent) ja **Maimu Telgiga** (Võrumaa muuseumi juhataja, muuseumi loõtsa- ja kandlepäevade korraldaja).

Nende mõtteavaldusi lugedes peaks saama aimu klassikalises, koori- ja rahvamuusikas toimuvast tänapäeva Võrus.

Mõned olulised teetähised minevikust:

1881 asutati Laulu ja Mängu Selts Kannel
1881 toimus I Võrumaa laulupidu
1897 loodi Võru Puhkpilliorkester
1927–1948 tegutses Võrus poolkutseline teater
1926 oli Võrus 9 raamatukogu, ilmus 2 ajalehte, seltse ja ühinguid oli 36
1934 asutati Võru Sümfoonia Muusika Selts (dirigendi ja helilooja Eduard Tamme algatusel)
1949–1951 tegutses Lõuna-Eesti Teater
1956 asutati Võru Muusikakool
1964 Kandle praeguse hoone valmimine
1984–2004 omakultuurifestival Võru Kevad
1995 I Võru folkloorifestival
1996 I vaskpillipäevad
1997–1999 Tamula Järvemuusika
1999 I Werro Rock
2000 I muuseumi loõtsapäevad
2001 I muuseumi kandlepäevad
2002 I Playbackshow
2004 asutati MTÜ Võru Sümfoonilise Muusika Ühing

2004 I Noortemess, bändikonkurss
2005 I Summerfest
2005 7. oktoobril renoveeritud Kandle taasavamine

J. Haydni "Aastaajad"

1. märtsil 2004. aastal asutas rühm muusikaõpetajaid ja dirigente MTÜ Muusikaseltsi, mis võttis eesmärgiks taastada sümfoonilise muusika harrastamine ja esitamine Võrus. Kavva võeti 2004 – 2007 ära õppida ja ette kanda **Haydni oratoorium "Aastaajad"**, lähtudes Võru muusikaelu eestvedaja ja muusikakooli kauaaegse direktori, hiljuti lahkunud maestro **Hendrik Juurika** (17. 06. 1921 – 21. 02. 2005) unistusest. Projekti hakkas vedama **Jaan Randvere**.

Esimene osa "Kevad" kantigi menükalt ette 23. aprillil 2005 Rõuge kirikus ja 24. aprillil Tartu Ülikooli aulas. Neljas osa "Talv" tuli ettekandele 18. veebruaril 2006 Võru kultuurimajas Kannel ja 19. veebruaril Tartu Ülikooli aulas.

Solistid olid **Uku Joller** (bass), **Maris Liloson** (sopran) ja **Mati Turi** (tenor). Osalesid Võru Oratooriumikoor, segakoor Hilaro (koormeistrid: **Silja Otsar**, **Heino Pehk**, **Tiit Raud** ja **Celia Roose**, kontsertmeister **Tiiu Koit**). Võru Sümfooniaorkestri dirigent ja ettevõtmise kunstiline nõustaja on **Erki Pehk**.

Novembris 2006 on planeeritud "Sügise" ja augustis 2007, uuel süvamuusikafestivalil **Võru Muusikapäevad** kogu oratooriumi ettekannet.

Segakoor Hilaro

Loomise hetkest alates 1991. aastal on tegevuse peaeesmärk meelelahutusvõimaluste loomine lauljatele ning rõõmsa tuju toomine kuulajatele. Koor on esitanud suurvorme, teinud koostööd teiste kooride ja mitmete solistidega ning lõõnud aktiivselt kaasa ka harrastusteatri tegevuses. Dirigent algusest tänaseni on olnud **Silja Otsar**.

Võrumaa Muuseumi juhataja **Maimu Telk** on kuus aastat korraldanud August Teppo sünniaastapäeval 29. augustil **muuseumi loõtsapäevi** ja viis aastat **muuseumi kandlepäevi**. Selleaastased kandlepäevad on

pühendatud Võrumaa kandlemeistri **Ilmar Kuke** sünniaastapäevale.

Kagu-Eesti on rikka muusikapärandiga, tugev isetegemise kant. Kuidas see mõjutab tänast kultuurielu?

Maimu Telk: Arvata võib, et aeg-ajalt on meie kultuurielu kõikjal olnud palju aktiivsem. Sõltuvalt ilmselt ka majanduslikest võimalustest. Nõukogude ajal olid kollektiividel suuremad rahad, sest neil olid toetajad, kollektiivid olid üsna suured, oli varustus – tantsijatel-lauljatel riided, pillimeestel pillid. Nüüd tuleb tasuda ka kultuurimajas ruumi kasutamise eest. Aga see on vaid saja üks külg. Küsimus on ka juhendajates; kui inimesed eest ära kaovad, siis on tükki aega vahet, kuni leitakse uus, noor inimene, kes tuleb etteotsa.

Jaan Randvere: Olen omaaegse Võru sümfooniaorkestri kavalehti uurinud. Mängiti näiteks "Varastaja haraka" avamängu, sellist repertuaari, et suu jääb lahti. Aga nad tegutsesid – mis neid seda tegema pani, raske öelda, ilmselt see, et kui taheti head muusikat mängida ja kuulata, pidi ise tegema. Aga see traditsioon lagunes ja nüüd on seda üsna raske uuesti taastada. Õpetamises, muusikakoolis on seda rohkem. Pilliti on siin küll olnud paremaid ja halvemaid aegu; keelpillide osas oli kümme-viisteist aastat ikka päris tühi auk. Hendrik Juurikas tegi sümfooniaorkestrit päris 1990ndate alguseni välja, aga kui keegi ikka seda või teist pilli ei mängi, siis orkestrit olla ei saa. Nii see vaikselt hääbuski ära. Nüüd on keelpilli osas uus laine – on jälle õpetajaid ja on muuseumis väga hea koostöö Põlvaga, see on meid päris hästi aidanud. Jah, muusikakoolis on keelpilliosa-kond jõudsalt suurenenud ja perspektiiv, kui nii edasi läheb, on päris hea. Nagu ikka, ära kaovad asjad väga lihtsalt, aga tagasi tekitada on palju raskem.

Silja Otsar: Võru ei saanud üheksakümnendate alguses sellist lööki nagu paljud maakonnakeskused Eestis, kus hulk koore kadus ära. Võrus oli meeskoor ja on meeskoor, oli naiskoor ja on naiskoor, on mitu segakoori. Seda on isegi imestatud, et kui ajad muutusid ja paljud koorid lõpetasid

Kandlemängija Avo Saarva Kreutzwaldi muuseumi õuel.
FOTO VÕRUMAA MUUSEUM

Haydni "Aastaegade" vedaja Jaan Randvere.
FOTO ANTS JOHANSON

sid tegevuse, siis meil nii ei läinud, pigem vastupidi, neid tuli juurdegi. Ilmselt on siin kandis traditsioon meis ikka rohkem sees. Rahvamuusikas on see ju ka nii, ju siis ka koorikultuuriga. Muidugi võiks noori olla rohkem.

Aga väga oluline on, et seda tegevust on soodustatud, et on koht, kus harjutada, et on olnud tegijaid, eestvedajaid. Kas orkestrimuusika oleks ilma Jaan Randvereta uuesti käima läinud, kas pärimusmuusika oleks nii läinud ilma Celia Rooseta. See on väga inimestega seotud. Eriti väikeses kohas on see oluline.

Maimu Telk: Kunagi oli meie maakonnas külakapell iga rahvamaja juures, igas tehnikumis. Ka koolidest on nad ära kadunud, rahvamajade juurde on jäänud üksikud. Päris ära pole kadunud, aga tunduvalt vähemaks on küll jäänud. Rahvatantsijad, kui neid rahvamaja juures oli, on ikka alles, aga varem oli rühmi kindlasti rohkem.

Jaan Randvere: Hetkel klassikalises muusikas midagi stabiilset ei toimu. Koorid tegutsevad ja muidugi on muusikakooli kontserdid – elu on päris kirev, kui kalendrit vaadata. Vahel nii kirev, et kipub õpetamistöödki segama.

Silja Otsar: Oluline on see, et teed on lahti, ei ole mingi probleem minna Tallinna või Tartusse kontserdile, nii et igatseda siia väga häid, väga kalleid esinejaid, see on mõtetu. Aga on hea, et Eesti Kontsert aeg-ajalt siia midagi toob. Kooliõpetajana leian, et on väga oluline, et koolilapsed saavad siin esinejaid näha, ka välismaalt.

Maimu Telk: Laulupeo ja rahvakunstiõhtu vastu pole huvi üldsegi vähenenud! Viimasel peol sadas juba siis, kui pidu algas, sadas terve õhtu, aga Kubija plats oli ikka täitsa tihedalt rahvast täis. Vihma aina tuli ja rahvast kah muudkui tuli.

Jaan Randvere: Kui esinemiskohti vaadata, siis on väga pisike, aga mõnusa atmosfääriga Kreutzwaldi muuseumi tuba, restaureeritud klaveriga. Seal võiks tulevikus tihedamini, kord kuus üks muusikatund toimuda, kvarteti või näiteks kvintetiga. Ma kujutan ette, et publik sinna kohe tormi ei jookse, aga kui mitte midagi ei ole, siis ei joosta hoopiski kuhugi. Küllap vaikselt hakkab tulema.

Alternatiivmuusika üritused on vanas mahlateshes, klubis Guubik, seal toimuvad võib vist juba kultuurinähtuseks nimetada. Pole ainult see, et paneme noorteürituseks kesklinna kinni, lülitame hommikul kell üksteist plaadimasina sisse ja kell üksteist õhtul lülitame välja ja üks mees mängib sealt valmis lugusid. Hea DJ on ju kunstnik, mitte masinist.

Rockielu? Meil on kaks-kolm päris head rockbändi, neile on väljundiks pigem Tartu.

Maimu Telk: Kõige rohkem kontserte tehaksegi Kandes ja muidugi muusikakoolis. Ka kirikutes ja maakonna rahvamajades, viimaseid on vallavalitsused nüüd jõudumööda remontinud, kaasaegseks teinud. Inimesed on väga huvitatud millegi koostegemisest. Kõik sõltub sellest, mida pakutakse, millega rahvast sinna meelitatakse.

Piletid väga kallid pole, see ei ole probleem, sellest on valla raha abil üle saadud.

Palju sõltub ka sellest, millised on valajuhid. Näiteks Antslas, Haanjas, Rõuges, Vastseliinas – sealt kohe kostab, et midagi jälle toimub.

Kandle üritusedki siin Võrus – kontserdid või teatrietendused – on pilgeni täis, nii et raha on rahval rohkem liikuma hakanud ja sellest tingituna siis on kultuuri võimalik osta. Ja ka teha. Nii et ma loodan, et asi hakkab jälle paranema. Mõõn on mõõda saanud.

Miks Võrus muusika?

Jaan Randvere: Muusika on üks osa olemisest. See pole ju ainult viis, salm ja refrään – selle tunnetuslik pool on oluline. Ma ei kujuta ette, kui peaks ilma muusikata olema. Võib-olla inimene saabki millegi väärtusest aru siis, kui see temalt ära võetakse. Siis vaadatakse ümber ja avastatakse, et midagi on valesti. Võta mehelt tööpingi juures raadio ära ja tal on kohe töötuju läinud.

Silja Otsar: Muusika tähendab elamisväärsset keskkonda. Nagu vanasti – kõrts ja kirik. Tänapäeval on samamoodi – sul on vaja kodu lähedalt midagi hingele saada. Ja muusika on hariduse osa. Paljud lapsed, kes maakonnast gümnaasiumi tulevad, ei tea, mis on ooper, nad pole ühelgi balletietendusel, ühelgi tõsise muusika kontserdil käinud. On alguses hirmus vastu. Aga minu põhimõte on, et üks kontsert harib inimest palju rohkem kui mitmed tunnid klassiruumis.

Kandlepäevade korraldaja Maimu Telk.

FOTO ANTS JOHANSON

Paras kassipoja nina piima sisse pistmise meetod muidugi.

Inimene, kes naudib laulmist ja isetege- mist, see ei pruugigi alati tõsis koorimuusi- kat siiralt armastada. Ta naudib pigem iseen- nast selle laulmise sees, tal on hea olla, aga tõeliselt keerulise koorimuusikaga kontser- dil ei tunne ta ennast hästi. Kooritegemisel on kaks suunda – üks seltskondlik ja tei- ne kunstikavatsuslik. Mis sest, et saaksime Võrust “Aastaaegade” jaoks kokku palju pa- rema koori – hea ettevalmistusega inimesed, väga heade hääldetega –, aga nemad ei taha! Teha tööd nende inimestega, kes tulevad, sä- ra silmis, naudivad seda, et mingi keeruline koht välja tuli, et me ületame ennast, saame hakkama – see on väärtus omaette.

Maimu Telk: On ju selge, et kõikidest, kes siin muusikakoolis on õppinud, ei ole saanud ega saa kunstmuusikuid. See, kes ta- hab, saab ju klassikalise põhja ka, ega see ole kuskile kadunud. Aga võimalus pilli mängi- da, rahvamuusikat mängida, see on küll väga tore lahendus. Tean väga paljude oma tutta- vategi seast, kes kunagi on klaverit õppinud, et nad enam elu sees ja kuskilgi seda ei män- gi. Aga need tüdrukud, kes väikestel kan- neldel mängivad, neid kutsutakse mängima, nad tulevad hea meelega – kuidagi elus on see muusika, mida praegu seal tehakse.

Kas suursündmused aitavad igapäevast muusikategevust?

Jaana Randvere: Suurüritus peaks milleks- ki hea olema, rohkem kui selleks, et korraks

saada palju rahvast linna kokku. Ideaalne oleks, kui sellest ka midagi maha jääks. Et näiteks “Aastaaegade” tulemusena tekiks hu- vi pidada üleval oma linnakapelli. Samas innustas oratoorium nii õpilasi, kes tulid vaatama, kui õpetajaid, kes esinesid – pillimängu tase on paaril viimasel aastal võr- ratult tõusnud. Üks pool ongi tehnilise tase- me tõus, sest sa “pead” mängima, teisalt aga see vaimne laeng, eneseusu kasv. Mis sest, et kõik ei tule nii välja nagu proffidel, aga olu- line on, et ei tekiks alaväärsustunnet.

Silja Otsar: Meie koor laulab laulupeo- laule ja ka krõbedamat repertuaari, aga kui me võtsime suurvormi, siis esialgu tundus mulle, et see käib meile üle jõu. Ja ma panin seda klaviiri päris mitu korda kinni, et me ei laula seda ära. Aga see just annabki min- gi erilise tunde, kui ma olen lõpuks suute- line selle ära tegema! Lauljatega samamoo- di – vaatab seda nooti ja vangutab pead, aga ta tahab ja saabki sellega hakkama. See teos on loomulikult palju professionaalsust juur- de andnud.

Jaana Randvere: Kunagi korraldati siin Järvemuusikat. Sealt ei jäänud muidugi mitte midagi maha, oli selline puhas projekt, üh- tegi siinset muusikut ei osalenud. Väikestes kohtades on aga emotsionaalselt üsna tähtis, kui sa tunned kedagi, kes lava peal on. Juba see paneb sind kontserdile tulema; samas see, mida esitatakse, on vaat et täiesti teise- järguline, aga: “Naabrimiis mäng’ mul sääli, ma läe kae.” Seepärast meie Rõuge ja Võru kontserdid nii hästi õnnestusidki, et tuldi

Muusikaõpetaja ja Hilario dirigent Silja Otsar.

FOTO ERAKOGUST

nagu jalgpallis omadele kaasa elama. See on tähtis.

Maimu Telk: Muuseumi lõõtsapäeva- de algus on seotud Võru folkloorifestivali- ga. Seda on meil nüüdseks üksteist korda olnud. Alguses tulid sinna ka kandlemehed ja -naised, aga rahvamuusikaüritusest sai pi- gem koolitatud muusikute võistlus, kõik ei suutnud enam võrdselt võistelda ja mängi- jaid hakkas järjest loobuma. Kõik ka ei ta- ha võistelda, vaid lihtsalt pidudel ja endale mängida.

Siis me alustasimegi lõõtsapäevadega, kus saaksid mängida ka need, kes veel või enam ei jaksa nii hästi mängida. Ning meie eripära on, et ajame just neid taga, kes Teppo pillidel mängivad. Aga teretunud on ka need, kes Sarniti – kah meie Võrumaa mees – ja teiste meistrite pillidel mängivad.

Kandleüritused said alguse sellest, et sel- le pilli võistumängimisi üldse ei toimunud. Meil on Kannel, aga kandleüritusi seal ei toi- mu, see tundus mulle täiesti ebanormaals- ne! Siis aasta pärast esimesi lõõtsapäevi saigi alustatud kandlepäevadega.

Aga tegelikult alustasin ma rahvamuu- sikutega tükk maad varem. Kui me Haanjas Munamäe tornis alustasime kontsertidega – kutsusime laupäeval-pühapäeval sinna ko- halikke pillimehi mängima. Siis oli tunne, et vanad kandlemängijad hakkavad ära ka- duma, aga me saime anda neile võimalusi mängida ja tunnustust ja niimoodi neid tur- gutada.

Aga noorte seas on praegu pärimusmuu-

Muusikasündmuse Võrus 2006:

18. veebruar – Haydni “Talv” Kandles
28. veebruar – Tänu kontsert “Helisev lillekimp klaverile”
3. märts – Salongiõhtu EAU Forte, džässmuusikud Prantsusmaalt Kandles
17. märts – “Koorimuusika õhtu” Kandles
26. märts – Võrumaa Puhkpilli-muusikapäev Kandles
14. märts – Emakeele päeva eesti muusika kontsert muusikakoolis
25. märts – Werro Rock 2006 Guubis
13. aprill – Õpilaskontsert, muusikakoolis
16. aprill – Jüri Pärj 75, Katariina kirikus
16. aprill – Jaan Tätte ja Marko Matvere laulude õhtu “Vana kuub” Kandles
27. aprill – Muusikakooli kevadkontsert Kandles
29. aprill – “Hilaro” 15. aastapäeva kontsert Kandles
4. mai – Anu Tauli “Engi aig” Kandles
14. mai – Emadepäeva kontsert Kandles
19.–21. mai – Muusikalavastus “Tontla” Kandles
28. mai – Võrumaa memme-taadi rahvapidu Kandles
3. juuni – Võru Maakonna laulu- ja tantsupidu Kubijal
13.–16. juuli XII Võru folkloorifestival
15.–20. august – Võru Vaskpillipäevad 2006
27. august – Löötsapäev Kreutzwaldi muuseumi õuel
15. oktoober – Kandlepäev muusikakoolis
5. november – Baltica 2007 Võrumaa folklooripäev Kandles
12. november – Isadepäeva kontsert “Kandles”
22. november – Ceciliapäeva tähistamine muusikakoolis
2. detsember – Võru Muusikakooli 50. aastapäeva tähistamine Kandles (allikas: internet)

sika tõusuteel, selle juures on palju noori ja et meie muusikakoolis on rahvamuusikaõpetus lausa osakonnana olemas, sellest on kahtlemata meile suur kasu. Ja ka Haanjas õpitakse rahvapilli. Noored õpivad hea meelega, lihtsalt pille – kandleid ja löötsasid – on raske saada.

Kas linnavõimu poolt on tuge tunda?

Jaan Randvere: On, ja vinguda oleks küll patt. Niivõrd, kui nad saavad, ikka toetavad. Seda tajub näiteks ka muusikakooli juures.

Loominguline hetk Haydni “Aastaegade “Talv” ettekandest veebruaris. Juhatamas Erki Pehk. FOTO MAIDU JAANSON

Meil on olnud mitmeid ärevaid hetki, on tahetud majast väljagi tõsta. Aga on ju selge, et huviharidus ei tohi kaduda. Ja kuigi on inimesi, kes üritavad rõhuda ainult majanduslikule küljele, et odavam on “toode” sisse osta kui kohapeal inimesi koolitada ja neile tööd võimaldada, pole see mõtteviis võidule pääsenud.

Maimu Telk: Rahvamuusikapäevadeks on küll linn paaril viimasel aastal raha andnud. Oleme küsinud ja ka saanud. Summad pole küll suured ja mõnikord on rahvast rohkem, mõnikord vähem, aga on aru saadud, et rahvale meeldib rahvamuusika.

Silja Otsar: Ikka toetatakse. Samas on ametnikel ju ka raske, neid asju, mis toimub, on hästi palju. Küll tehakse sporti ja kultuuri igasugust sorti ja teha vahet, mis on mis, on väga keeruline, neid asju ei saa ju mõõta.

On tore, et raha, mida jagada, tuleb aastast aastalt juurde, et üritusi tuleb juurde, et oratooriumi, koore jne toetatakse; et ei pandagi Kannelt kinni – et teeme ainult rahateenimise objekti, nagu aeg-ajalt võib tunduda. Hea, et folkloorifestivali toetatakse – tõsiselt suur üritus, linna jaoks väga oluline pidu.

Samas mulle aeg-ajalt tundub, et pingutatakse üle, professionaalsust ei tajuta ära ja vahel saab olulisemaks hoopis see, “mitu inimühikut selle summa eest saadakse”, ja et kui seda on ainult üks saalitäis, et siis võiks ikka teha vabaõhuürituse ja koguda mitu tuhat inimest. Väga tahaks, et saadaks aru, millise tähelepanu osaliseks Võru tänu “Aastaegadele” muusikaringkondade kaudu on saanud.

Missugune võiks Võru muusikaelu ideaalis olla?

Jaan Randvere: Inimestel tekib kontserdil käimise harjumus; on paar kohta, kus käia, võib-olla tekib neid paiku juurdegi. Utoopilisel ei maksa kah mõelda, et meil on kaheksakümmeliikmeline sümfooniaorkester ja käivad külalisdirektidid – Võru on ikkagi väike linn. Aga oluline on, et oleks tihe läbikäimine, võrokad käiksid mujal ja meil käidaks, et oleks muusikute vahetust muu ilмага. Eestis ongi ju vähe täisorkestreid, teised on sisuliselt üle-eestilised koosseisud. Aga mingi linnakapelli jaoks, kuni kümme muusikut, võiks küll Võrul eelarverida olla.

Loodan, et säilib seltsielu ja vaimsus, mis ei tohiks raha sisse ära kaduda. Et jääb alles rõõm muusikategemisest ja -kuulamisest. Et rockmuusikal on kohta ja mis mulle oluline – ka džässil oleks koht. Guubik võiks näiteks selline klubi olla.

Maimu Telk: Ma arvan, et rahvamuusika üritustega peaks tegelema kindlasti kultuurimaja Kannel, sest ei ole loomulik, et seda peab tegema kuskil mujal ja keegi, kes ei ole seda asja õppinud, kes ei ole ise muusik.

Silja Otsar: Mõlemad olulised pooled võiksid olla esindatud: et Võrus kohapeal saaks jätkuvalt muusikat teha ja siia nende juurde, kes Tartusse-Tallinna-Londonisse muusikat kuulama ei sõida, tuleks kõrgtasemelist muusikat. Ja et laste harimise ja professionaalide rakendamise kõrval ei ununeks omakandi hobimuusikud.

Et elavat muusikat oleks rohkem.

"Pillimängu juures ei saa kontrolli kaotada – süda peab olema soe ja pea külm."

FOTO JAAN KRIVEL

JUBILATE

"Olen täiesti kindel, et hea muusika teeb inimese paremaks"

Vestlus Vahur Vurmiga

JAAN KRIVEL

klarnetist

Käesoleva aasta sõbrapäeval sai viiekümneaastaseks Vahur Vurm, Estonia teatri orkestri klarnetirühma kontsertmeister, armastatud klarnetimängija, Georg Otsa nim Muusikakooli ja Tallinna Muusikakeskkooli õpetaja, kes on aastaid õpetanud ka Muusikaakadeemias ning mitmetes teistes muusikakoolides.

Vahur Vurm on olnud ka minu õpetaja. Ta ise ütleb küll, et pigem juhendaja, kuid minu jaoks on ta õpetaja, kes on õpetanud mul-

le palju rohkemat kui ainult muusikat. Oma rahuliku loomuga on ta tekitanud usaldust, õpetanud nägema ja hindama maailma nootide taga.

Olemuselt on Vahur Vurm ääretult tagasihoidlik ning endast ja oma maailmast kuulleb teda rääkimas harva. Mul on hea meel, et ta vastas minu ettepanekule kokku saada: "Jah, istume, räägime, vaatame, mis saab."

Meil oli väga meeldiv vestlus.

Vahur on mees, kes üritab avalikkuse tähelepanust eemale hoida, öeldes, et see on tema loomusele lihtsalt võõras. Aga küsimusele pilli mängimise kohta vastab ta ruttu: Jaa, meeldib, ja kõige parema meelega üksi olles.

Kas esinedes unustad lava ja publiku?

Ei, ei unusta. Pillimängu juures ei saa kontrolli kaotada. Kui muusikaga liiga kaasa minna, hakkab kohe "juhtuma". Mingi kont-

roll peab olema, nagu öeldakse, süda peab olema soe ja pea külm.

Kuid kas tahet solistina lavale minna ei ole?

Ma ei tunne selleks mingit vajadust. Ja orkestriga on mul nii pikk praktika, et töö muusikaga võib vahel kujuneda üksluiseks. Vähe on alles jäänud neid hetki, mis oli noorem eas, kui mängides tuli vahel endalegi pisar silma.

Nüüd loetleb Vahur teoseid, mis seda tunnet teinekord jälle meelde tuletavad – "Padaemand", "Tosca" ja isegi "Traviata", kuigi seda on juba nii palju mängitud. Ning lisab:

Tead, vanemaks jäädes kuivavad silmad lihtsalt ära. Võib olla väga valus, aga pisarat enam ei tule. Nooruses võetakse olukordi ja sündmusi kire ja leegiga, vanemas eas oskad juba kaine mõistusega analüüsida ja vaadata asju filosoofilisema pilguga.

Klarnetimäng on ju sinu elu?

Jah, võib nii öelda küll.

Kui küsida Vahurilt, mis liini pidi on temani muusikaanne jõudnud, ei oska ta vastata. Võib-olla vanaisa kaudu, kes olevat mänginud igasuguseid pille, kuid seda ei tea ju kindlalt öelda.

Mingi pillimängimise huvi oli mul päris varakult, umbes viieaastaselt meeldis mulle juba tigudiivani otsa peal klaverit ja padjaga akordioni mängida. Kust see aga tuli, seda ei tea.

Kui Vahur oli umbes 12-aastane, kolisid nad Sakku elama. Koolis tegutses ka puhkpilli-orkester Jaak Kinga juhendamisel. Orkestris oli klarnetit vaja ning nii saigi Vahur selle pilliga tuttavaks. Esimeseks õpetajaks oli Kinga Jaak ise, kes on tegelikult metsasarvemängija. Õpetajaid on olnud aga teisi: fagotimängija Heiti Malm, Estonia teatri bassklarnetimängija Artur Rannu; Nõmme muusikakoolis oli ühe aasta õpetajaks klarnetist Villu Musting. Ning siis tuli Otsa kool (Tallinna Muusikakool), kus ta peatus Olev Pikknurme õpilasena pikemalt neljaks aastaks. Vahur ütleb ise, et seal hakkas tõsine töö peale. Pärast Otsa kooli jätkas ta õpinguid Tallinna Konservatooriumis (Muusikaakadeemias) Hannes Altrovi juures ning Moskva Gnessinite-nim instituudis. Seal ei õppinud ta aga alaliselt, vaid käis aeg-ajalt Ivan Mozgovenko juures tunde võtmas.

Teatriorkestri mängijaks sai Vahur juba muusikakooli viimasel kursusel, mil ta asus täiskohaga tööle. "Oi, see oli meeletu aeg, sest

päeval oli vaja koolis loengutes olla ja selle kõrvalt täiskohaga teatris... meeletu aeg."

Nüüd on teatriorkestri puldis olnud kokku juba kolmkümmend kolm aastat.

Ma ei ole kuulnud, et keegi sinu õpilastest oleks kunagi öelnud midagi sellist, et Vahur ei meeldi või et nad ei saa sinust aru?

Eks ma püüa neid mõista. See on väga keeruline, ega ma ei tea ka, kuidas läheneda. Võib öelda, et ma õpin ise, püüan õppida. Ja kui ongi mõningaid arusaamatusi olnud, siis pean otsima, miks see nii oli. Paljudele küsimustele polegi vastuseid. Aga üks asi on küll kindel – ma tunneksin suurt rõõmu, kui neist kõigist, kes minu juures on õppinud, saaksid väga head mängijad ja Inimesed. Inimesed suure, mitte väikese tähega. Et neis poleks mitte väiklust, vaid suurust. Sest ükskõik mida sa ka ei tee, tähtis on, et sa oleksid hea inimene.

Mul on väga huvitav õpilastega töötada. Iga õpilane on nagu mõni uus teos, kunagi ju ei tea, kas lähed temaga õiges suunas või mitte? Kui ma ei leia sellele vastust, siis jääb see mind vaevama. Mis ma pean temaga tegema, et kõik läheks õigesti? Omast arust oled rääkinud kõike, mida tead, nii hästi, kui oskad. See on see probleem sõnadega, nad ei ole üheselt mõistetavad. Kui õpilane ei saa sinust aru ja kõik ei lähe selles suunas, nagu sooviksid seda lükata, siis kraabib see kogu aeg hinge. Ma ei nimeta seda õpetamiseks. Tunnen, et vastutus on väga suur, kui minu juhendamise all olev õpilane jääb kuidagi poolikuks. Ma saan aru muidugi, et kõigist ei tule professionaalseid mängijaid, kuid kuidagi jääb ikka vaevama. Ja mul on äärmiselt kahju, kui mõlema pingutus läheb lõpuks vett vedama.

Olen sageli mõelnud, et peaksin tulema teatrist ära ja pühendama end rohkem õpetamisele. Alati tunnen, et oleks vaja veel rohkem aega, et igäihe peale veel eraldi mõelda. Nüüd olen muutunud rahulikumaks, kuid vahepeal oli üks periood, kui ärkasin öösel üles ja ükskõik käisin nad oma peas kõik läbi. Mõtlesin, mida oleks ühele veel vaja näidata ja kuidas teisega ikka veel paremini saaks. Tegelikult peakski iga õpilasega mõttes tegelema. Kui mitte pidevalt, siis korra päevas peaks kõigi peale mõtlema. Jah, aga

Heas esituses on aga alati kuulda selline mittekuldav, tajutav tagaplaan. Ma arvan, et see, mis toimub inimese sees, ongi üks neist tagaplaanidest, mis seal läbi kumab.

süüa tahame kõik ja lapsi tahad ju ka veel toetada. Elu sunnib peale ja teeb omad korrektiivid.

Kas sa oled kogu elu olnud suletud ja sissepoole pööratud?

Selline sissepoole elaja olen ma ausalt öeldes kogu aeg olnud. Viimasel ajal aga tõmbuksin kohe eriti kusagile üksi nurka, tunnen end kõige paremini siis, kui olen omaette.

Sakus on linnupuur, kase küljes, kuldnoorka puur, ja juba õige pikka aega, talvel, hakkas seal käima üks rähn. Võtab küüntega puuri augu servast kinni ja taob seda puuri. Seda häält on ka igale poole hästi kuulda, kõla on ju sootuks teistsugune kui täis puitu tagudes. Noh, seal ta siis käib ja järjekindlalt taob. Ja nii ma iga päev kuulan ja vaatan seda rähni ning mõtlen, miks ta seda taob? Oleks siis, et seda auku suuremaks, aga isegi seda mitte... Mõeldes tekib lihtsalt siiras huvi, kindlasti on sellel tema jaoks mõte, aga mina ei ole seda siiani veel välja mõelnud...

Viibid palju looduses ja laed ennast niimoodi.

Jah, ja mis puutub jagamisse, siis abikaasale ikka olen kirjeldanud, mida ma nägin ja kuulsin. Ka tunnis toon tihti selle hetke võrdluseks, mille metsast meelde jätsin. Looduses on jahmatama panevaid visuaalseid pilte, mis meelde jäävad, aga minule jääb isegi rohkem meelde emotsionaalne seisund ja õhk, mida ma nuusutan.

Kas seda seisundit sealt "mängid" ka?

Jaa, kindlasti. Aga muusika mängimisel peakski inimene väljendama kõiki neid emotsionaalseid seisundeid, mida ta on elus tundnud, samastudes sellega, mida ta mängib. Ühes teoses võib olla ju tohutu palju erinevaid emotsionaalseid varjundeid ning oleks ideaalne, kui see kõik mängus väljenduks.

Miks me siia ilma oleme tulnud, mis on sinu meelest eesmärk, kuhu püüelda?

Ma ei tea, aga ma arvan, et see võiks olla selline põhjus nagu enda hinge harimine. Meis kõigis on nii palju vigu. Kui me nendest vigadest väikese osa suudaksime parandada, siis oleks juba väga hästi. Tarkusel ja tarku-

sel on ka vahe, raamatutest saan teinekord kinnitust mõningatele asjadele, mis jäävad alateadvusse. Samuti nagu kõik need sündmused, mida elus läbi elan. Eks raamatutarkust või ju õppida, kuid jääda ometi eba-intelligentseks inimeseks. Intelligentsus tuleb ikka sellest, kui tahad lihtsalt saada paremaks inimeseks enda ja teiste, sind ümbritsevate vastu. Ja see ongi eesmärk. Otsida endas seda soojust, mis on igas inimeses tegelikult olemas.

Oma õpilastes üritad samuti esile tuua seda soojust, mis võib olla tihti peidetud?

Jaa, kindlasti, muusika on ju kõige parem kommunikatsioonivahend inimesele. Muusika on hingekeel. Sõnadega võib olla väga raske teinekord üldse midagi väljendada, alati jääb võimalus kaheti mõista. Muusikaga saad öelda täpselt seda, mida soovid. Kui kõik jutud saaks sõnadega räägitud, siis ei oleks ju muusikat vajagi. Ma olen täiesti kindel, et hea muusika teeb inimese paremaks. Ning ka vastupidi, hea inimene teeb ka muusika paremaks.

Milline on hea muusika?

See on ju lihtne. Ta peab olema selline, mis sind liigutab. Ajab siis nutma või naerma või teeb lihtsalt mõtlikuks. Minu meelest on see ainult hoomatav, kas muusika on hea või ei ole.

Kuna muusikat on nii palju juba kuulatud, tekib vahel küsimus, et miks ma pean kuulama nii kriitiliselt, vahel see lausa segab muusikaga kaasaminemist. Heas esituses on aga alati tunda selline mittekuldav, tajutav tagaplaan. Ma arvan, et see, mis toimub inimese sees, ongi üks neist tagaplaanidest, mis sealt läbi kumab. Inimese olemus, tema elu ja iseloom. Heas esituses peaks olema tunda esitaja hingesoojust.

Kas muusikat võib võrrelda armastusega?

Ma arvan küll. Igal inimesel on oma ego, see on paratamatu. Kuid ma usun, et hea mängija seab esiplaanile ikkagi selle teose, mille ta oma instrumendiga avab, ja sellele järgneb ego. Vastupidisel juhul võib asi minna edvistamiseks ja sisuline külg muutuda hõredamaks. Armastusega on sama moodi, esikohal on ikkagi armastatu ja siis tuled sina ise.

Loen meelsasti Ida filosoofilist kirjandust, võib-olla eriti siis, kui on raske. Olen sealt leidnud tuge ja ka kinnitust mõningatele vaadetele, mida pean enda jaoks õigeks. Loen tegelikult alati, kui selleks võimalus avaneb. Vanasti lugesin isegi rohkem, nüüd on kasutada vaid vabad hetked. Ega mul ei

Õpetajana jagab Vahur Vurm rohkemat kui ainult muusikat. Fotol koos endise õpilase Jaan Kriveliga.

FOTO TUULI LANG

ole meeles faktid, aga alateadvuses mõjutab mind kõik loetu. Näiteks praegu loen raamatut Richelieu 'st. Mind huvitab väga minevik, see on väga keeruline, kõik see poliitika. Tahan lihtsalt vähegi aimu saada, mis mees ta oli, sest ta oli tõeliselt suur mees. Teine raamat, Strobe Talbotti "Vene sild", on ka poliitikast. Olen uudishimulik inimene ja tahan teada, kuidas need asjad seal käisid. Väga põnev on hakata aru saama, kui palju sõltub ikkagi üksikisikust. Me räägime siin küll demokraatiast ja rahva võimust, aga nagu on öelnud klassikud, kui võim on rahva käes, siis kelle käes ta tegelikult on?

Paljude arvates oled sa väga sügav inimene. Mida sa ise endast arvad?

Ma ei tea, ennast hinnata on äärmiselt raske. Ütleksin nii, et ma pean sügavatest asjadest väga lugu, see on küll tõsi. Inimesed ju tormavad läbi elu ja nii tormasin minagi. Oleksid sa näinud, ma käisin veel kiiremini kui Uno Naissoo! Inimesed võiksid rohkem peatuda ja vaadata, mis neid ümbritseb, ja kuulata.

On sul unistusi?

Et saaks rahu, hingerahu. Ma arvan, et seda ei ole mul kunagi olnud. (Pikk mõttepaus.)

Loomulikult on olnud palju ülevaid het-

ki, kuid ka see ei ole ju see. Nii nagu budistlikes raamatutes kirjutatakse, peaks rahu seisund olema kurvastuse ja ülekeeva rõõmu vahepeal.

Ma olen terve elu kõndinud kraavist kraavi. Ühest kraavist ronin välja, siis jalutan natuke tee peal ja siis lähen teise. Või isegi samasse. Aga mul on üks hea omadus – ma tahan hirmsasti tee peale saada ja ma ronin ikkagi tee peale tagasi! Pähe peab raiuma need sõnad, mis laulavad, et vahel komistad ja kukud, aga sa pead püsti tõusma!

Mis on selline hetk, mille nimel tasub elada?

Tead, oli üks lind, see oli Saku rabas, istus suure kase otsas ja laulis. Ja nii ilusti! Ma arvan, et see oli vint, kevadel, just sel ajal, kui nad paarilist otsivad. Siis laulavad nad eriti sädelevalt, nii et mu kõrv jäi kohe kuulutama. Igal hommikul käisin oma nädal aega sellesama puu all kuulamas. Teised liigikaaslased laulsid ka, kuid mitte nii ilusti kui see üks lind. Ta laulis, jah, peaaegu kümme päeva, siis hakkas teiste puude peal laulma ning lõpuks kadus. Leidis paarilise. See oli oi kui ilus.

Vaike Sarv – elu täis tööd, töö täis elu

JELENA GANDŠU

muusikateadlane

Kaks aastat... see pole just pikk aeg. Vaike Sarve omastele ja temaga lähedaseks saanud kolleegidele, setu sõpradele ja üliõpilastele, et jõuda harjuda mõttega Vaike elust kui juba minevikku kuuluvast mälestusest.

6. jaanuaril oleks Vaike Sarv saanud kuuekümnenda-aastaseks. Pühendunud muusikateadlase, rahvamuusikauurija ja pedagoogi sünniaastapäeva tähistamiseks korraldas Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia muusikateaduse osakond koos Veljo Tormise Regilaulukeskuse ja Eesti Muusikateaduse Seltsiga 3. veebruaril mälestuskonverentsi, selleks et veel kord meenutada Vaike Sarve eluteed, tegusid, viimaseid kohtumisi ja arutlusi temaga; lõpetamata jäänud vestlusi, ühiseid plaane... Arvatavasti oli kõikidele konverentsil osalejatele ja kuulajatele see päev omamoodi tähtis ja vajalik, mille tulemusena mõtestas igaüks ümber oma kokkupuuteid Vaikega ja avastas endale Vaike varem märkamata jäänud omadusi ja mõjutusi.

Tallinna Riiklikus Konservatooriumis oli Vaike üheks õpetajaks Herbert Tampere, tänu kellele pühendas ta end valdavalt rahvamuusika uurimisele, kogumisele ja propageerimisele. Konservatooriumi lõputööst "Ühe setu rahvalaululiku repertuaari muusikaline analüüs" (1976) sai alguse terve seeria setu-etmalisi uurimusi. Töötades 1978. aastast alates rahvamuusika uurijana Eesti Keele Instituudis, on Vaike avaldanud üle viiekümne suurema artikli setu folkloori ja laulu kohta. Eraldi raamatutena on ilmunud "Setu surnuitud" I ja II (koos Veera Pinoga, 1981, 1982), "Setu lauludega muinasjutud" (koos Kristi Salvega, 1987), "Uurimusi setu lauludest ja laulikute: etnomusikoloogiline aspekt" (1998, valmis magistritööna Tartu Ülikooli eesti ja võrdleva rahvalaule erialal), "Setu hällitused" (koos Maarja Kasemaga, 1999). Vaike Sarve setu uurimuste krooniks ja ühtlasi hümniks setu pärimuskultuurile sai Tampere ülikoolis kaitsitud filosoofiadoktori väitekirjandus etnomusikoloogia alal "Setu itkukultuur" (2000).

Uurimustööga paralleelselt õpetas Vaike Sarv alates 1980. aastast rahvamuusikat ja hiljem ka etnomusikoloogia kursusi, mille üheks põnevamaks komponendiks oli interigeeriva nimetusega Setumaa reis-ekspe-

ditsoon ehk välitöö. See andis tudengitele suurepärase võimaluse ise läbi elada tähtis etapp etnomusikoloogi töös, reaalse kokkupuute elava traditsioonilise kultuuriga. Need reisid kattusid tavaliselt setu rahvakalendri pühade ja teiste laulurohkete tähtpäevade pühitsemisega, võimaldades jälgida ja võtta ka osa kohalikest rituaalidest. Usun, et nii mõnelegi linnas kasvanud tudengile olid sellised täisjõulised pärimustraditsioonid tõeline avastus. Möödapääsmatuks osutus samuti nähtu-kuuldu dokumenteerimine, laulude ja vestluste salvestamine koos edasise kohustusliku materjalide üleandmisega Eesti Kirjandusmuuseumi arhiivi. Nii proovis Vaike juhendatud üliõpilane tahes-tahtmata ühe kursuse raames läbi kõik etnomusikoloogi töö etapid: teoreetiline ettevalmistus loengutes, tutvumine elava pärimuskultuuriga, materjalide kogumine, analüüsimine, uurimise tulemuste avalikustamine Eesti Rahvalaule Arhiivi noorteadlaste konverentsil ning selle järel avaldamine kogumikus "Pro folkloristica". Need publikatsioonid olid paljudele elus esimesed. Kuid üliõpilaste saavutuste taga seisis eelkõige juhendaja innukus, tema aja- ja energiakuul.

Ka Vaike sattus välitöödele tudengina. Tema esimene ekspeditsioon toimus 1972. aastal, millest saigi alguse kiindumus Setumaa. Kuni viimase ajani käis ta mitu korda aastas Setumaal, olles sõbrunud paljude informantidega ja nende poolt omaks võetud. Välitööde teooria tähtsamat nõuet siseneda vaadeldavasse kultuuri ja püüda uurida seda seestpoolt täitis Vaike suurepäraselt. Ta oli oodatud perekondlikele sündmustele – matustele, pulmadesse... Etnomusikoloogi vaatenurgast uuritav traditsiooniline elu oma murede ja rõõmudega muutus Vaike jaoks tema enda elu osaks. Tundub, et olla elu keskel ja selles aktiivselt osaleda oli Vaikele üks tähtsamaid vajadusi, mida poleks olnud võimalik rahuldada, olles n-õ kabinetiuurija, kellel Vaike sõnul oli olemas tõsine oht "jääda elust kergesti kõrvale". Niisiis kulgeski oluline osa Vaike elust Eesti väiksemates paikades ja eriti Setumaa küladest.

Eesti Kirjandusmuuseumi arhiivi andmetel oli Vaike Sarv väljapaistev rahvamuusika koguja just setu alal. Ta on arhiivi and-

nud üle tuhande kaheksa rahvalaule salvestuse ehk ligi 70 tundi rahvamuusikat. Sama mahu annaksid ka salvestatud jutud, kommentaarid ja vestlused. Võib olla üsna kindel, et salvestades ja uurides rahvamuusikat, ei suhtunud Vaike lauludesse mitte ainult kui pärimuskultuuri osasse, mis omakorda kuulub kaasaja kirjuse ühiskonda, vaid seostas neid eestlaste rahvusliku identiteediga. Identiteedi küsimus kerkis esile nii Vaike loengutes kui ka paljudes tema artiklites, kutsudes mõtisklema, kes on inimene; milline on tema olemus; miks ja kuidas ta kujunes selliseks, nagu ta on praegu; kus on tema juured; mille poolest erineb ta teistest. Need küsimused muutuvad järjest aktuaalsemaks tänapäeva globaliseerivas maailmas, kus inimene võib kergesti alluda tohutu hulga informatsioonilikkate poolt peale suruva elustiili ja väärtuste propagandale. Vaike tundis, ja tal oli kindlasti õigus, et inimese eneseteadvust võib suuresti tugevdada oma juurte tundmaõppimine, ja just seda rahvamuusika võimaldabki. Oleks ju igati tore, kui koolilaste muusikaliseks emakeeleks oleks regilaul, mille kaudu nad oskaksid ennast spontaanselt väljendada, nagu unistas Vaike oma artiklis "Regilaul – eesti oma kõrgkunsti osa" (TMK 1991, nr 1).

Vaike Sarve elutee kuulub minevikku, kuid tema tööd väljendatud ideed jäävad kindlasti elujõuliseks ka edaspidi. Samuti säilivad temast eredad mälestused, millest mõningaid jagati ka kuulajatega tema 60. sünniaastapäevale pühendatud konverentsil ning mis täiendavad minu kui Vaike õpilase eeltoodud ülevaadet. Kristi Salve meenus oma ettekandes "Setu jutud vana ja uue ilma ajal" koostööd Vaikega raamatu juures "Setu lauludega muinasjutud" ning mainis, et Vaike oli see, kes märkas ja juhtis tähelepanu setu laulude traditsioonide muutumisele. Need muutused ei ole aga liikunud täiuslikkuse poole. Võrreldes erinevatel aegadel pärit salvestusi, võib selgelt märgata jututraditsiooni nivelleerumist ja vaesumist nii sisu kui ka väljenduse poolest – lihtsama süžee ja keele suunas. Kristi Salve ettekandes puudutatud vaimse pärandi hääbumise probleem on kindlasti üks põhjusi, mis pani Vaiket ja teisi rahvamuusikauurijaid ja folkloriste aktiivselt tegutsema selle pärän-

di säilitamise nimel. Andreas Kalkun väljendas oma ettekande "Nähtamatu ja nähtav pärimus. Seto rahvaluule kogumisest ja konstrueerimisest" sissejuhatuses vaimustust Vaike Sarve holistliku töömeetodi üle, millest lähtudes ei ole oluline ainult uuritav pärimusnähtus ise, vaid ka selle funktsioon ter ves pärimuskultuuris koos antropoloogilise, etnograafilise ja sotsiajaloolise taustaga. Kuigi Andreas on tegelnud algselt setu naiste autobiograafiliste lauludega arhiivisalvestuste põhjal, siis järjest tähtsamaks muutusid tema jaoks need naised ise, laulude kontekst, naiste positsioon külaühiskonnas, nende elu reguleerivad tavad ja kombed. Eeskujuks selles protsessis peab Andreas Vaiket ning tõstab esile välitööde vajalikkust, kuna arhiivis leiduv pärimus ei ole kontekstirikas ning ei anna tihti adekvaatset ettekujutust reaalsest elust. Nähtava ja uurimisele avatud pärimuse kõrval leidis Andreas kinnitust ka setu ühiskonnas nähtamatu pärimuse olemasolule, mis on seotud eelkõige kiriku, usu ja naiste loodusliku eripärasuse temaatikaga. Marju Torp-Kõivupuu ettekandes "Vaikega Võrumaa rahvalaulu radadel" mõtiskleti osaliselt samuti rahvalaulu ja praeguse elu seostamise ümber. Marju meenutas viimaseid vestlusi Vaikega rahvalaulu teemadel: miks inimesed neid laule laulavad, mida tunnevad; mis on vanade rahvalaulude sõnum tänapäeva inimesele; mida võib rahvalaul pak kuda kuulajale ning anda popkultuurile; kas ja kuidas saaks õpetada laulu variaablust inimestele, kes pole enam selle traditsiooni sees. Kuigi neile küsimustele ei pruugi kunagi leida ammendavaid vastuseid, jäävad need teemad alati oluliseks. Ainult et Vaike ei saa nende arutamisel enam kaasa rääkida. Oma mälestusi jagasid ka Triinu Ojamaa, Maris Kirme, Urve Lippus, Geiu Rohtla, Terje Potter, Tiia Järg, Igor Tõnurist, Janika Oras, Õie Sarv, Aime Kalm, Veljo Tormis, Evelin Kõrvits, Taive Särg, Merike Vaitmaa, Margus Pärtlas ja Mait Sarv.

Loodetavasti leiavad Vaikega seotud ideed ja mälestused edaspidigi kajastamist. Minu jaoks jääb Vaike inimeseks, kellele oli kõige tähtsam just elu ise ja kaasaelamine. Elust polnud ta kunagi küllastunud ja võibolla seepärast ta jõudiski ära teha nii palju, mõni võib öelda, et liigagi...

Esimese ja teise kursuse üliõpilased Herbert Tampere juhitud ekspeditsioonil Setumaal 1972. aastal. Taga külanaised, istuvad Vaike Sarv, Urvi Palm (Haasma), Inna Stepanova (Järva), Maia Kala (Lilje), Urve Lippus.

FOTO ERAKOGUST

Vaike ja Mall Sarv
FOTO MAIT SARV

Kolm kokkupuudet Johannes Jürissoniga

IVALO RANDALU

muusikateadlane

1954–1956

Tallinna Muusikakooli I–II kursus, kokku umbes 25 hinge koorijuhte, instrumentaliste, lauljaid ja muusikateoreetikuid. Viimaste seas Hans Hindpere, Helmut Rosenvald, Uno Loop, Ellen Selis, koorijuhtimise kõrvalt Olev Oja, siinkirjutaja ja Arvo Pärt, kes aga II kursuselt mündrisse topiti ja Jägala laagrisse saadeti. Kõige huvitavamaks ja hullemaks distsipliiniks kujunes teoreetikutele nelja semestri jooksul lääne muusika ajalugu. Sellepärast, et seda andis Jürisson.

Ta oli meist, kel keskkool äsja lõpetatud või mitut aegagi seljataga, parasjagu vanem. Nii ei tulnud pähegi, et Jürisson on ise alles tudeng. Teadsime vaid, et ta oli sunnitud sõjas raskesti haavatuna pianistikarjäärist loobuma. Niisiis, nüüd hädapärast muusikaajaloolane, kes palju teadis, paksud kladed täis lasi kirjutada ning nende sisu punktuaalset omandamist nõudis. Ja ega sellega suuremat häda veel olnud, hoopis hirmsam lugu oli muusika tundmisega.

Asi selles, et toona puudus igasugune helikandjate kasutamise võimalus – neid lihtsalt polnud. Oli üksnes noodimaterjal ning illustraator, väga armas Ottillie Valdna. Arvestustel ja eksamitel käis teoste mõistamine niiviisi, et Jürisson tõmbas tahvlile 25 kriipsu, proua Valdna ette klaveripuldile aga ladus 25 nooti. Avas need suvalise kohta pealt, mis aga kunagi ei sattunud puhtale teemale, vaid ikka mingile sideosale või töötlusele. Tundsid oopuse ära, said ühest pügalast lahti, ei tundnud – jäi see ähvardavalt tahvlile alles. Et arvestus tehtud saaks, tohtis neid kriipse järele jääda ainult neli! Ühesõnaga, väga karm mees oli, mõnel tuli mitu korda järjest proovida ja iga katsega muutus Jürisson kurjemaks.

Aga me maksime talle lõpuksamil, II kursuse kevadel magusasti kätte. Maht oli meeletu, Bachist–Händelist hilisromantikuteni välja (ka terve HTK, pool Mozartist, suurem osa Beethovenist, Schuberti ja Schumanni laulutsüklid jne). Tegime sellest eksamist omamoodi jõukatsumise: meie *versus* Jürisson! Võtsime terveks nädalaks oma-

ette klassi, mängisime hommikust õhtuni läbi... jah, kui palju? Igatahes arvata võib, et selles majas pole ei varem ega hiljem nii lühikese ajaga hingatud nii paksult sigaretsuitsu ega kuulatud kolinal väärt muusikat. Ja tulemus? Mitte kellelgi meist ei jäänud tahvlile ainsatki pulka! Jürisson läks hasarti, ladus klaverile lisa, et kas ikka tõesti? Aga pulki ta juurde ei saanud! Kuidagi ei paistnud välja, tundis Jürisson sisimas rõõmu või mitte. Olen talle hiljem mitut puhku neid arvestusi-eksameid meelde tuletanud, ta on alati tehtud kohkumusega rehmanud, et mis jama see olgu. Aga Jürissonile meeldis küll, kui lisasin, et sama valuga polnud meil konsis enam mingit muret.

Muide, kõik hilisemad, kes Jürissoni all juba konservatooriumis õppisid, mäletavad teda meiegi meele tühana, kuid hoopis mõnusa inimesena – meist rumalamaks ei jäänud neist seejuures keegi.

1960–1982

Nende aastate sisse mahuvad rohke muu kõrval Jürissoni lektoriaastad Tallinna Kultuuriülikoolis ja kuulsad Hüpasaare matkad. Trükiste ja paljude sõnavõttude põhjal oli meil tema Saare-ideoloogias ammuilma selge pilt. Tagantjärele on vaid kahju, et ei kuulnud teda kordagi Kultuuriülikoolis; teisiti öeldes: oleks tahtnud varem tunda seda magnetit, mis sealsed kuulajad Jürissoniga koos Hüpasaare metsadesse ja Leetva rappa ajas. Ja kui ise 1970. aastal esimest korda nendega kaasa läksin, tegi tuska, et alles nüüd. Ainuüksi kultuuriülikooliliste matku tehti üle paarikümne. Alati marssis Jürisson ees, Vardo Rumessen sekundeerimas, teisi kordajaid leidus samuti tihti. Oma seitsmest eranditult päikesevalgaga õnnistatud retkest mäletan hästi “mittekoosseisulisi” Leo Normetit, Els Aarnet, Raili Sulet, Tiia Järgi ja Matti Reimanni.

Käidi jaanipäeva paiku. Reede ennelõunaks tõi buss seltskonna Kurgja teeotsale, esimene peatus tehti kohe Carl Roberti kalmul ja Jürisson pajatas kadunukesest omal lahedal moel. Kurgjal võeti jõe ääres kor-

raks sisse laagriplats, seejärel vaadati suurtaulus ära kõik, mis vaadata oli, saunast veski ja häärberini, ja Jürisson rääkis. Seejärel võeti haneritta ja suunduti Särghauale, Jürissonil oli taas tutvustamist. Kuni kolhoosi mullikad meid taga otsustasid ajada – nende mõirged hakkasid Rumessenile hästi külge, kuulsime kandvaid mõiratusi järgmistel päevadel naturaalsete mullikatetagi. Siis tuli kuulus Jakobsoni “Sakala” tee, mis polnud miski tee, vaid padrik ja eksiradadega laas, mida üksnes Jürisson jagas. See käis läbi ka punktist, kus kohtusid nurgeti kunagine Järva-, Pärnu- ja Viljandimaa piir. Kui jõuti välja Suure-Jaani–Vändra maanteele, kus Jakobson oli vasakule keeranud, ületasime meie selle risti ning löime Vanaõuele öölaagri üles. Öhtul lõkke ümber lauldi, vesteti lugusid ja anekdoote ning Jürisson kuulas. Hommikul jätkus teekond juba mööda Hüpasaarele lähemaid sihte.

Küll oli lõpuks mõnus see päralejõudmine ning maitsev Hilda-tädi (Mart Saare õetütre Hilda Toomsalu) küpsetatud leib ja piim! Öhtu keskpunktis asusid jälle lõkke ning Saare lese Magda elupäevadel (surri 1972) tema lood meistri maameheelust. Jürisson ärgitas siis vaid tagant, hämaruse saabudes aga vastutas matkaliste lusti ja taidluse eest. Hommik algas vabas vormis loeng-kontserdiga Saare “värvitud põrmanduga värkstoas”, otsaaknad lükati valla ja nende all väljas oli kõige toredam. Seejärel kolati ligemas ümbruses, Jürisson näitas Saare armsamaid paiku ja puid. Ning matka võimas lõppfaas – sumpamine üle avara raba, suurimateks elamusteks suplused imepuhastes kohvipruunides laugastes, ukerdamine mätaste vahel ja “kiikumine” üle Kaansoo-poolse kinnikasvanud järve. Minu mäletamise kohaselt jättis Jürisson vähemalt hilisematel aegadel meid laugaste juures maha ja pöördus oma metsakoju. Meie saime aga lõpuks jälle kindla maa jalge alla, äkki oli sulgkerge liikuda piki Navesti jõe kaunist kallast Kaansoo vana koolimaja poole, veel üks suplus teha ja lõpuks mõnusa roidumusega vastutulnud bussi peale ronida. Tagasiteel keerlesid ju-

Johannes Jürisson, mees elava muusika keskelt.

FOTO KALJU SUUR

Johannes Jürisson (1922–2005) õppis Tartu Muusikakoolis ja Tallinna Konservatooriumis muusikateaduse erialal. Tema diplomitöö "Mart Saar ja tema soololaulud" (juhendaja Karl Leichter) valmis 1958. a kevadel ja äratas tavalisest laiemat tähelepanu.

Jürisson õpetas lääne ja eesti muusika ajalugu Tallinna (G. Otsa nimelises) Muusikakoolis ja Tallinna Riiklikus Konservatooriumis. 1960–1980 oli ta lektor Tallinna Kultuuriülikoolis, 1991–1995 õpetas Viljandi Kultuurikolledžis. Tema raamatud sarjast "Kultuuriülikool" olid vähemalt ühe põlvkonna eestlaste jaoks ainuke kättesaadav emakeelne kirjasõna muusikaajaloost. Johannes Jürissoni rahvaalgustuslikul ja elaval muusikaajaloolisel tegevusel on Eesti kultuuriloos oluline ja püsiv koht.

tud mõistagi möödunud päevade ja Jürissoni ümber. Nii igal aastal jälle, filosoofiliselt võttes oli tegu ju kordumise kordumatusega.

1997–2005

Suure-Jaani (heliloojate Kappide) juunikuised muusikapäevad. Üritusi jagus nädalaks kaks-kolm päevas, mina mäletan vaid ühte

korda, kui Jürissoni vana tubli Žiguli kesk-päevasele kontserdile koduõuest välja ei tahtnud tulla. Mina hääletasin, aga õhtuks olid nemad mõlemad jälle Suure-Jaanis platsis. Istusime Jürissoniga tavaliselt kõrvuti, ta oli suurepärase kuulaja, ei näidanud kontserdil kunagi välja, kas lugu/esitus meeldis või mitte. Ainult üks kord müksas kergelt ja

ütles pausi ajal rõhuga, et "ilus asi". Selgitus: see oli kaudne protest moodsa helikeele vastu, kuna tegu oli nimelt tänapäevase helilooja siledate klaveripaladega (pole vist vaja toonitada, et muusikalise maitse poolest kuulus Jürisson n-ö konservatiivide leeri).

Tunamullu vedas mul sellega, et olin Jürissoni pool nädalapäevad öömajaliseks – tulin õhtul autoga tema metsatallu, hommi- kul läksime Suure-Jaani. Vaat need ööhakud seal Hüpasaare naabruses ei unune – muidugi subjektiivsetena, sest mis seal siis nii erilist oli? Kaks vanemapoolset meest, küünal kõõgilaual, tuli pliidi all ja pann särisesmas pliidi peal. Isegi jutud olid rohkem argised, kuid olemuslikud ikkagi. Just nii palju, et sundimatut tonaalsust hoomata, et hea oli olla. Tä luges maal palju ja kiitis Suure-Jaani raamatukogu, kuhu Rootsist oli pärandatud hulk eksiilis avaldatut. Parajasti lebas laual Jaan Lattiku "Mälestused".

Ent nostalgiat levis kohast endast, mitte Jürissonist, tema oli äsja 82-aastaseks saanud, aga vaimult muutumatu. Aastakümnete eest olin näinud sama paika kesk kõrget metsapärge, nüüd laius tagaküljel raiesmik. Siis kord rüüstas karu mesipuid, aasta-aastalt jäi niidetud rohumaa ahtamaks, lillepeenar kadus ning lõpuks kerisid miskid ettevõtlikud mehed seitse postivahet elektriliini olmerahaks. Uut juhett ei tulnud enam panna.

Kas ja kes tänava vikatit luiskab? Ja kelle kõrval nüüd kiriku rõdul kontserdil oleme?

5. 06. 1922 – 30. 12. 2005

Esimesest kokkupuutest peale pole teda kutsunud ei seljataga, silmsides ega nüüd ka meenutustes teisiti kui Jürisson – ei mingit Johannest, Jukut, seltsimeest ega härrat. Jürissoni nime kõla kätkeb teda tundnutele rõhutatud rustikaalset olekut, mis väljendus ühtviisi tema kõnemaneeeris ja kehakeeles. Sobivas seltskonnas ei öelnud ta "tšello", vaid "tšellu", tema kõnnak ei passinud asfaldisele linnatänavale, tema astes oli otsatuid metsaradu tallanud eestlase rahulikku rohmakust, selles polnud väsimust, oli aastasadadega kogetut, et ees on veel lõputa tee ning kiirustada pole mõtet. Mart Saarega, Suure-Jaani Kappidega, Kreegi ja üldse tolle põlvkonnaga omas ta ühte ja sama vereringet.

Jürisson on kirjutanud: "Mart Saar kipus metsa, mina kipun metsa. Armastan metsa. Ta on minule nagu mõnele meri. Eilegi vaatasin: kahiseb salapäraselt, tal on tuhat kuussada värvi, kütet saab, varju annab. Mets peab jääma nii, nagu ta on..."

Ruja

POP & ROCK

Intellektuaalne eesti rock

MARGUS KIIS

muusikakriitik

Mõiste intellektuaalne rock võttis Eestis 1970ndate lõpul kasutusele Valter Ojakäär oma raamatus "Popmuusikast" ja seda vastena ingliskeelsele mõistele *progressive rock*. Kuigi tänapäeval kasutatakse enim kõnekeelset sõnaühendit progerock, oleks ikkagi Eesti rockiajaloo mõttekam kasutada Ojakääru leiutatud väljendit. Miks? Nii-öelda "klassikalist" progressiivrocki, mida iseloomustavad kümnete minutite pikkused lood, ülepaistatud ar-

ranžeringud ja klassikalise muusika mõju- tused, pluss eskapistlik-fantastilised tekstid kontseptuaalsetel plaatidel – seda laadi muusikat on Eestis tegelikult viljeldud väga vähe. Eestis on soodne pinnas just intellektuaalsele rockile – on kirjutatud leidlike muusikaliste lahendustega, nelja- kuni üheksaminutilisi ja tõesti intelligentseid, sõnumiga tekstidega palu. Selles vallas on Eestis üllatavalt tugev traditsioon ja eriti rõõmustav on asjaolu, et protsess ja progress jätkuvad.

Eesti intellektuaalse rocki ajalugu algab sealt, kust progressiivrocki omagi, 1960.– 1970. aastate vahetusel. Erinevalt aga näiteks inglased või ameeriklastest on meil vasta- va muusika algtouke pinnas ehk siis psüh- hedeeliakultuur üpris õhuke. 1960ndate lõpu psühheedeelse kallakuga ansamblistest tasuvad mainimist **Kristallid**, **Lüürikud**, **Mikronid**. Aga võib öelda, et see vähene psühheedel- sus mainitud ansambliste muusikas polnud ei teadlik ega muidu kuidagi ideoloogili-

ne, vaid pigem kusagilt kuulnud huvitava kōlade ja lahenduste järeleaimamine. 1970.–1971. aastani Tallinna Polütehnilises Instituudis tegutsenud **Keldriline Heli**, hili-sema nimega **Väntorel**, oli küll juba teadlikumalt hipilikum ja “teadvuse avardamise” peal väljas (nii tekstis kui ka muusikas) ning mõjus omal ajal väga uuenduslikult, kuid si-sevastuolud lõhkusid selle paljutootava ansambli liiga kiiresti.

Intelligentset lüürikat hakkasid Eestis rockmuusikas esimesena kasutama *folk-rock*’i bänd **Peoleo** ja **Virmalised**. Toivo Kurmet kirjutas esimesena poplaule näiteks Ernst Enno luulele. 1970ndate algul arendas ansambel välja omapärase, keeruliste klaveripartiide ja mitmeosaliste laulustruktuuridega barokliku stiili (tuntumad lood “Sulle nüüd”, “Hetki neid”), millega oldi suureks eeskujuks näiteks Rujale.

1971. aastal pianist-helilooja Rein Rannapi eestvedamisel alustanud **Rujat** peetakse eesti intellektuaalse rocki arhetüüpseimaks nähtuseks. Ansambel tegutses aastani 1988, kuid sageli muutuvus koosseisus jäi põhiliikmeks laulja Urmas Alender. Vahelduvate loomingu-ideoloogiliste liidritega koos muutus ka grupi muusikaline väljund: algusaegade pateetilisest-teatraalsest *hard rock*’ist 1970ndate keskpaiga “päris” progressiivrocki katseteni, millest 1970ndate lõpul arendati välja oma karge klassitsismimõjudega stiil, sellest aga hüpati järgmise kümnendi algusel järsku lihtsakoelise *powerpop*’i esteetikale ja iroonilistele tekstidele. 1980ndate keskpaiga naivistlikust uusromantismist kujunes hiljem sünteetiliste kõlavärvide ja raudsete struktuuridega stiil, bändi karjääri lõpul katsuti õnne rohmaka *heavy rock*’iga. 1970ndatel kasutas Ruja peamiselt Juhan Viidingu varjatuma ja Hando Runneli vähem varjatud alltekstiga lüürikat, kaheksakümnendate algul Ott Arderi petlikult “lapsesuseid” luuletusi, hiljem ka Urmas Alenderi kergelt sürrealistlikke, kuid hinge puudutavaid tekste. Ruja tähtsus on eesti intellektuaalse rocki identiteedis olnud väga oluline juba kolmkümmend viis aastat.

Paar aastat pärast Rujat alustas Tallinna Polütehnilise Instituudi grupp **Meie**, mille peamine eelis (näiteks Ruja ees) oli ehk tema mitteprofessionaalsus. “Amatööride bande” võis rahumeeli teha rocki ja üldse muusikaga, mis heaks arvas. Tulemus oli üllatavalt iseäralik ja põnev. Kuigi enda sõnul varastati käike ja riffe, kust aga saadi, osati need mängida kokku veidrateks ebasümmeetrilisteks moodustisteks. Tekstidena kasutati peaaegu kõike näppu juhtuvat, eelistades muidugi

toonast kodumaist väärtluulet (Viiding-Üdi loomulikult kohustuslik).

1976. aastal liitus Meie laulja Tajo Kadajas Rujast eemaldunud Rein Rannapi uue projektiga, mille poolsalajane nimi oli **Noor Eesti**. Bänd üritas luua ja esitada väga stiilset progressiivrocki koos kõige selle juurde kuuluvaga. Ansambli napolis toodangus on ka Yesi, Genesis, Van Der Graaf Generatori jt mõjutused selgelt kuulda, eriti lauludes “Lendav järv”, “Sünd”, “Edasijõudnud inime”. Siiski on vaid ühel kontserdil (1977. aasta Tallinna rockifestival) esinenud ansambli kõige kuulsam hetk poplauluke “Ühes väikeses Eesti linnas”.

NSV Liidu esimeseks õigeks progressiivrocki ansamblik nimetab süntesaatorispetsialist (ja vajadusel ka laulja) Sven Grünberg oma 1974. aastal asutatud gruppi **Mess** ja tal võib isegi õigus olla, kuigi ka Messi eelkäija **Positron** katsetas aasta varem samaga. Mess, mille n-õ klassikalise koosseisu kuulusid meile Grünbergi, Sipra ja Timmermanni veel kitarrist Elmu Värk ja elektroonik Härmo Härm, löi julgelt massiga, surudes oma kõlapilti lisaks rockikoosseisule ka ise tehtud analoogsüntesaatori mürad, puhkpille ja vahel ka kirikuorelit. Grünbergi kompositsioonid olid tollal harjumatul pikad (keskmiselt kümne minuti ringis), ebaloogilised, kuid mitte väga keerulised, majesteetlikult pirtsakad ning varustatud valdavalt loodusteemaliste tekstidega. Grupp esines üsna harva, kuid see-eest muljetavaldavalt – lisaks kolakale pillipargile olid laval ka näiteks Kaarel Kurismaa disainitud objektid. Klassikaline Mess tegutses 1976. aasta lõpuni, 1977 moodustas Grünberg Messi uue koosseisu (Ain Varts – kitarr, Toivo Unt – bass, Andrus Vaht – trummid), kuid sellel polnud pikka iga, edaspidi ja siiani on Grünberg tegutsenud edukalt üksi.

1977. aastal asutas noor konservatooriumitundeng, klahvpillimängija Igor Garšnek oma grupi, mis sai nimeks **Synopsis**. Sellel oli aegade jooksul (tegutses 1985. aastani) mitmeid koosseise, kuid üldiselt peetakse seda Garšneki ja 1978. aastal liitunud kitarristi Nevil Blumbergi ühisprojektiks, mille muusika oli hoolikalt läbi komponeeritud ja valdavalt instrumentaalne.

1970ndate keskel ja teisel poolel katsetasid sporaadilisemalt intellektuaalse rockiga ansamblid **Haak** ning **Suuk**.

1980ndate algul ja keskpaigas oli progressiivrock või vähemalt selle markantsemad elemendid Eestis nii moes, et stiiliga katsetasid isegi puhaustverd popbändid nagu Nemo

(näiteks 1983. aastal ilmunud EP-I kompositsioonid “Mõttehetk” ja “Üleminek”), Elektra (1985. aastal ilmunud EP-I Aarne Saluveeri teos “Pilk avatud värvate taha”), rääkimata näiteks Mahavokist ja Vitamiinist. Intellektuaalse rocki põhiürituseks kujunesid Tartu levimuusika päevad, mille auhinna-süsteem ja žürii soodustasid läbimõeldud virtuoosete kontseptsioonide esitamist. Seal kogus tuntust ka kümnendi tähtsaim intelligentne ansambel **In Spe**, mida 1980–1983 juhtis laulja-klahvpillimängija-helilooja Erkki-Sven Tüür ja 1983–1988 klahvpillimängija ja helilooja Alo Mattiisen. In Spe tegi Tüüri juhtimisel tõsisel katseid ühitada komponeeritud süvamuusikat rockikoosseisuga (näiteks Tüüri “Sümfoonia seitsmele esitajale”). Alo Mattiiseni juhtimisel muutus In Spe veidi “kergemaks”, mõneti džässilikumaks, illustratiivsemaks, “projektipõhisemaks”, olles sageli Mattiiseni suurprojektide saateansambel, näiteks risotooriumid “Roheline muna”, “Näärmed” jt.

Juba 1980ndate algul hakkas In Spe’ga koostööd tegema laulja Peeter Volkonski, koostööprojekt kandis nime **E=mc²**. Ühisbänd esitas peamiselt Tartu levimuusika päevadel teatraalseid projekte, näiteks Schuberti laulude transformeerimine rockiks aastal 1985.

1987. aastal moodustas Volkonski Tartu muusikutest oma ansambli, mis sai esimese projekti, Majakovski luule viisistamise järgi nimeks **ROSTA Aknad** ja mis pikka-aegsetest pausidest hoolimata on tegutsenud siiani. ROSTA Akende muusika ja esinemised on alati olnud teatraalsed, üpris literatuursed, groteskilembesed, ta on mänginud iga-suguste klišeedega. Enamasti on teostatud Volkonski enda vägevaid ideid. 1990. aastate keskel plaadistati USAs näiteks hulk laule hoiatussiltide tekstidele, 1996. aasta Tartu levimuusika päevadeks aga loodi pseudoe-güptoloogiline oratoorium “Nofretete laulud” jms.

Tartus alustas 1984. aastal koolipoiste bänd **Pantokraator**, mis viljeles teatraalsete lavaesinemistega, pikkade lugude ja kõrgpoeesiaga stiilset progressiivrocki. 1989. aastal leiti oma nišš, eesti ja soomeugri rahvalaulude elementide ekspluateerimine, millega on suuresti ka ajalukku mindud. 1984. aastal tegi üsna ootamatu kummarduse intellektuaalrocki poole poplaulja ja klahvpillimängija **Jaak Veskimees Jürisson**, salvestades nelja looga EP, millel koos Henn Rebasega kirjutatud palad “Vaid ärgata”, “Kes lööb hinge kella kotkale”, “Muusika sünd” ja “Pojale” käiksid oma ebasümmeetrilisusega,

Contus Firmuse muusikud lavalises aktsioonis Krahli baaris.

FOTO ANDRES KÖNTUSE ERAKOGUST

ootamatute käikudega ja multifraktuursusega vabalt isegi klassikalise progerocki mõiste alla.

1985. aastal moodustus popansambli **Proov 583** liikmetest (mis katsetas ka ise vahetevahel progega) ansambel **Linnu Tee**, mis suurest koosseisuvahetusest hoolimata on tegutsenud põhimõtteliselt tänaseni. Ansambli tugisammas on kogu aja olnud vokalist Indrek Patte. Linnu Tee muusikat, mis on aegade jooksul vaheldunud *techno rock*'ist *heavy metal*'ini, iseloomustab instrumentaalne tihedus, Patte laulutehniline meisterlikkus ja tuntav *macho*-erootika.

1980ndate keskel alustas Tallinna noorte muusikute bänd **Kuller**, kust käis paari aastaga läbi terve plejaad tulevase kuulsusi (Mart Jürisalu, Tarmo Adson, Alari Piispea, Arvo Urb, Kalle Vilpuu, Robert Jürjendal jt).

1980ndate intellektuaalrocki bändidest võiks mainida ka kümnendi algupoolel keskaja muusika elemente kasutanud **Atriumi** ja peale Ruja lagunemist tekkinud **Datat**, mis hiilgas kõige enam omas ajas kõrgtehnoloogiliste lahenduste ja ülisünteesilise kõlapildiga.

1980. -1990ndate vahetusel tegutses ansambel **Just Knud Qvikstad**, mis saavutas omapäraselt närvilise, fantaasia- ja nüansirikka muusikaga lühikeseks ajaks üllatavalt suure populaarsuse, kuid kadus siis sama kiiresti, kui ilmus.

1990. aastate utilitaarne üldsituatsioon

Tartu sensatsiooniline bänd Opium Flirt suudab omapäraselt mõjuda poolimprovisatoorse ja stambivaba loominguuga.

FOTO ERVIN TROFIMOVI ERAKOGUST

eesti popi maastikul ja paljude uute suundade (*indie*, elektrooniline klubimuusika, erinevad *metal*'ivoolud jne) ilmumi-

ne Maarjamaale polnud proge jaoks just soodne. Hetkiti tegutsesid veel Linnu Tee, ROSTA Aknad jmt, kuid üldiselt oli proge Eestis varjurusmas.

1996. aastal alustas Tallinnas tegutsemist ja mängib siiani **Echosilence**, mis enast küll liigitab *proge-metal*'i alla, kuid mille muusika on enamasti kristalne, jazzitunnetusega ja võib öelda, et elegantne, kuigi ei pääse mööda mõningatest klišeedest.

Uus tõus tuli alles uue sajandiga, kui kogu maailma muusikamaastik oli muutunud varasemast tunduvalt sallivamaks ja pluralistlikumaks. Intellektuaalrock sai Eestis isegi oma festivali, alates 2002. aastast Saaremaal toimuva "Kuri proge". Muidugi pole vähemalt uute tegijate muusika sama, mis kakskümmend-kolmkümmend aastat tagasi, vaid sisaldab hoopis teisi struktuure ja ideoloogiad. Käesolevas artiklis pole kahjuks ruumi käsitleda intellektuaalrockiga käsikäes ja sageli lõimuvat *fusion*'i liini (Luarvik Luarvik, Beggars Farm, Phlox, Edasi, Megan Quartet, Mesi, Lippajad, Mooses, Wrupk Urei jt).

Üks varasemaid uusi intellektuaalrockijaid on 1998. aastal alustanud **Balloon**, mis on seganud kokku rocki, folki, arvutibii-ti jms. Veidi hiljem alustas **Contus Firmus**, mis on lõõnud peamiselt vokaalse ja instrumentaalse virtuoossusega.

Staažiga tegijad kitarrist Robert Jürjendal ja trummar Arvo Urb on moodustanud oma projekti **Fragile**, mille muusikast kostab selgesti Jürjendali armastus King Crimsoni ja Robert Frippi loominguga vastu.

Käesoleval kümnendil on *metal* Eestis oma populaarsust järjest tõstnud ning üllatus-üllatus, siinsel *metal*'il on ka oma intel-ligentseid suunad. Kõikidel end *progressive metal*'i suuna esindajateks nimetajatel pole muidugi arendatud ajutegevusega otsest pistmist, kuid mitmel siiski on. Näiteks **Kantor Voy**, mis kasutab pikki, pateetilisi, kuid fantastilisi arendusi. 2001. aastal alustanud **Leech** arendab kõlapildilt lihtsaid-jõulisi, kuid struktuurilt pikki ja psühholoogilisel hoolikalt paika pandud konstruktsioone.

Praeguses olukorras võib kindlasti intellektuaalse rocki alla paigutada viimaste aegade Tartu sensatsioonilise bändi **Opium Flirt**, mis suudab isegi tänapäeval omapäraselt mõjuda oma poolimprovisatoorse, stambivaba ja ajaloolisi struktuure eirava ning teatraalse, jaburate pealkirjadega ja aristokraatselt esitatud loominguuga (esikplaadi nimi "Saint European King Days").

Nii et IQ ja vaba mõttelend pole Eestis veel päris otsas, väledatest näppudest räakimata.

Tallinna Jaani kirikul uus kooriorel!

ALO PÕLDMÄE

TMMi muusikaosakonna juhataja,
Tallinna Jaani kiriku oreli fondi juhatuse liige

Tallinna Jaani kiriku ülestõusmispäha jumalateenistus 16. aprillil oli seostatud erilisel piduliku sündmusega – pühitseti sisse kiriku uus kooriorel. Selle ehitas oma firmas saksa orelimeister Ida-Friisimaalt Martin ter Haseborg. Oreli valmimine on 1998. aastal asutatud Jaani kiriku oreli fondi tegevuse käega katsutav tulemus. Liturgilise jumalateenistuse viis läbi Jaani kiriku õpetaja Jaan Tammsalu, oreli pühitses sisse peapiiskop Andres Pöder.

Oreli valmimine on oluline sündmus veel sellegi poolest, et ta on esimene täiesti uus suur orel, mis valminud viimase kuuekümnepäevase jooksul kirikuna toimivas Eesti pühakojas. Senini on kirikutes toimunud kas orelite restaureerimine, põhjalikud remondid või uute orelite ehitamine teiste orelite baasil.

Uue oreli tulekut tähistas orelinädal, mille avakontsert toimus pühitsemisega samal päeval. Organistiks oli Andres Uiho, kaasa tegid kontratenor Ka Bo Chan ning viiulil Mari-Liis Uiho. Järgmise nädala jooksul, 17.–22. aprillini toimusid uuel orelil iga päev kontserdid. Esinesid organistid Tiia Tenno (Jaani kiriku organist), Aare-Paul Lattik, Maris Oidekivi-Kaufmann, Piret Aidulo, Toomas Trass, Ulla Krigul ja Peter van Dijk (Holland). Kaasa tegid neil kontserditel trompetitel Neeme, Aarne, Jaan ja Aavo Ots, Indrek Leivategija (tšello), Margarita Voites (koloratuursopran), Kristiina Uuder (sopran) ja Ivar Kiiv (tromboon).

*
Enne oreli avamist esitasin mõned lühiküsimused orelimeister Martin ter Haseborgile.

Mis tähendus on teie ehitatud uuel orelil Eesti jaoks?

Martin ter Haseborg: Minu jaoks on sellel orelil suur tähendus kas või sellepärast, et see on Eestis esimene uus orel luteri usu kirikus viimase kuuekümnepäevase jooksul.

Kuidas on kulgenud koorioreli kokkupanemine Jaani kirikus?

Varem olen Eestis teinud orelit Eesti Muusika- ja Teatriakadeemiale. Siin, Jaani kirikus, on orelit kokkupanemine kestnud kaks nädalat ja kõik on laabunud hästi, ta-

Orelimeister Martin ter Haseborg annab Tallinna Jaani kiriku orelile viimast lihvi.

FOTO SCANPIX

kistavaid probleeme pole olnud.

Milline on teie vaade Eesti orelimaastikule?

Eesti orelimaastik on väga huvitav, selle korastamine aga vajab veel palju tööd ja raha.

*

Lühidalt Jaani kiriku orel ajaloost. Esimene orel valmis 1869. aastal Simunas köstrina tegutsenud orelimeistri Gustav Normanni tööna. Pillil oli kolm manuaali ja 40 registrit. Kui 1904. aastal tuli kiriku uueks organistiks Peterburi konservatooriumi lõpetanud August Topman, siis seadis ta eesmärgiks pilli ümberehitamise pneumaatiliseks, et oleks kergem mängida. Topman organiseeris suuri raha kogumise kampaaniaid ja 1911. aastaks oligi raha koos. Ajakohane orel telliti tolle aja väljapaistvamalt meistrilt August Terkmannilt. 1913. aastal õnnistati uus orel sisse. Pillil oli neli manuaali, neist neljas manuaal asus kaja-orelina altari taga. Seega on

koorioreli ehitamine Jaani kiriku orelitraditsiooni ühe osa taastamine.

Pärast Esimest maailmasõda sai Jaani kirikust iganädalaste regulaarselt toimuvate orelikontsertide keskus.

Jaani kiriku uue nn koorioreli saamisloogu on omapärane. Sellest kujunes esimene etapp kiriku peaoreli restaureerimisel ja Jaani kiriku kujundamisel arvestatavaks orelimuusika keskuseks. Teine etapp saab alguse juba selle aasta juunikuus, kui kiriku senine Terkmanni ehitatud peaorel võetakse lahti ja viiakse renoveerimiseks Saksamaale. Selle töö teeb samuti Martin ter Haseborgi orelifirma.

Terkmanni oreliga hüvastijätukontsert on kavandatud esimesele nelipühale, 4. juunile ja sellel päevapikkusel maratonkontserdil esinevad paljud eesti organistid.

In memoriam Robert Vahisalu

24. 10. 1914 – 11. 01. 2006

Selle aasta jaanuaris lahkus RAMi koori asutajaliige, teenekas laulja ning koori solist Robert Vahisalu. Järgnevalt mõned meenutused tema tegevusest.

Robert Vahisalu sündis Sootaguse külas, Undla vallas Virumaal muusikast lugu pidavas perekonnas. Mõlemad vanemad olid inukad koorilauljad kohalikus segakooris, isa ka trompetimängija. Muusikaharrastustest ei jäänud kõrvale lapsedki. Et talu materiaalne seis polnud eriti kiita, läks Robert Vahisalu pärast algkooli õppima Rakvere Õpetajate Seminari, sest see oli õppemak-

suvaba. Seminaris õppides hakkas Vahisalu huvitama soololaul, muusikaõpetaja Jaan Pakk õhutas tagant ja andis ka repertuaari. Ülesastumised koolis ja mujalgi õnnestusid ja nii tekkis soov minna konservatooriumi laulmist õppima. Kohe see siiski ei õnnestunud. Alles 1944. aastal võis laulu õppimisele reaalsemalt mõelda.

Poeg **Andres Vahisalu**:
"Vastuvõtuksamil ütles komisjoni liige Villem

Reimann, kui isa oli lauluga poole peal, et aitab küll, olete üliõpilaseks vastu võetud. Professor Arder reageeris ägedalt: "Ei, las laulab lõpuni!" Isa saigi maestro Arderi lauluklassi. Heade tulemuste eest erialas kutsus professor teda ikka "Roberto Primoks".

Robert Vahisalu oli RAMi koori asutajaliige ja kauaaegne solist.

Andres Vahisalu: "Kui mõni solist polnud vormis või oli mingi muu põhjus ja asendajat otsiti, hüüti koorist iseenesest-mõistetavalt: küll Robi teeb ära! Vastavalt vajadusele laulis isa duetis, kvartetis ja topeltkvartetis. Ta töökoormus suurenes, vahepeal töötas ta koguni neljal kohal: RAMis, konservatooriumis Arderi assistendina, hääleseadjana Televisiooni ja Raadio segakooris ja Tombi-nimelise Kultuuripalee meeskooris.

Heliloojatest armastas isa kõige rohkem Beethovenit ja Schubertit.

Küsisin hiljem, palju laule tal aastakümnete jooksul on repertuaaris olnud, isa vastas, et 150 ümber."

EMTA rahvusvahelised trompetipäevad

JAAN KRIVEL

Rahvusvahelised trompetipäevad Aavo Otsa eestvedamisel on toimunud juba 17 aastat. Need päevad koosnevad koolitus- ja kontserdiprogrammist, millest on kujunenud Eesti suurim vaskpillisolistide ja -ansambli festival. Tänavu kohtusid kõik trompetisõbrad 28. märtsist – 1. aprillini Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias. Noortel muusikutel on festivali raames võimalik töötada koos suurepäraste meistritega, esineda ja ka konkureerida, tutvuda uute suundade ja kultuuridega.

Festivali kunstiline juht Aavo Ots on teinud ära suure ja tänuväärse töö, kutsudes siia sõpru ja meistreid välismaalt, korraldades kontserte ning valmistades ette tiheda programmi kõigiks neljaks päevaks. Üritust toetasid Kultuurkapital, Eesti Noorsootöö Keskus, Kultuuriministeerium ja firma Weril; eraldi tänu palus Aavo Ots öelda Marek Vilbale.

Avakontsert toimus 28. märtsil EMTAs. Üles astusid Leedu noorte vaskpilliorkester Jovaras (dirigent Ugnius Vaiginis), Nõmme Brass (dirigent Ülo Sõro) ning trompetisolistid, keda klaveril saatis Meeli Ots. 29. märtsil leidis Estonia kontserdisaalis aset suurejooneline puhkpilliorkestrite galakontsert solistidega.

29. –30. märtsini toimus täienduskoolitus nimega "Sümfooniline puhkpillimuusika", mida viisid läbi Bert Langelor Hollandist ja Aavo Ots. 31. märtsil võis Estonia Talveaias kuulata kontserti "Trompetimuusika tähtseid", kus esinesid Aavo Otsa trompetiklassi õpilased ja külalissolistid, samuti Leedu noorte vaskpilliorkester Jovaras.

Kui noored olid juba neli päeva Estonia kontserdisaali ja Talveaia lavaga närve proovile pannud, avanes kõigile neile, kel veel soov, võimalus osaleda konkursil "Trompetitalendid 2006". Peaa hinnaks oli kuni 13-aastasele trompetimängijale kornet firmalt Weril. Konkurs toimus neljas vanusegrupis. Žüriisse kuulusid Erkki Möller (esimees, ERSO), Margus Allmann (Pärnu Linnaorkester), Martinš Jaugietis (Läti, vendade Jurjānsite fondi president), Marek Mere (firma Weril esindaja). Eesti noortest mängijatest sai noorimas vanuserühmas esimese koha Paul Tarand, teise Juri Gruljov ja Robert Pollet ning diplomid läksid Markus Palole ja Kārol Veskisele. Teises vanuserühmas läks esikoht Leetu, teise koha sai Karl Peterson, kolmandat jagasid Tõnis Vaher ja Raimond Vendla, diplomid kuulusid

Krister Jürgensonile ja Johannes Seederile. Kolmandas vanuserühmas sai esikoha läti noor mängija, teise koha pälvis Meigo Märk, kolmandat jagasid Mihkel Kallip ja Taavi Vilat. Neljandas vanuserühmas jagasid esikohta Arne Ots ja ungarlane Laszlo Molnar, teise koha sai Jaan Ots, kolmanda Jaan Piim.

Aastate jooksul on Aavo Ots kutsunud koolitusprogrammi läbi viima mitmeid professoreid. Ka sel korral oli võimalus koos töötada suurte nimedega. Väga kõrgel tasemel esines Leedu orkester Jovaras dirigent Ugnius Vaiginise juhtimisel. Aavo Otsal oli eriti hea meel selle üle, et Ugnius Vaiginis tegetseb siinsamas meie naabruses ja ta soovib teda ka edaspidi kutsuda Eestisse meistriklasse andma.

Eraldi tasub esile tõsta Hollandist pärit Bert Langeleri, kelle Aavo Ots kutsus spetsiaalselt koos endaga meistriklassi läbi viima.

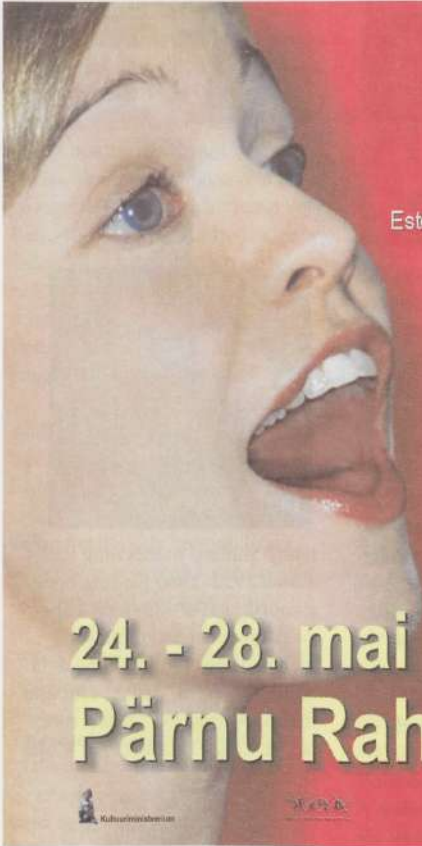
Bert Langelor on juba kakskümmend viis aastat töötanud dirigendi ja lektorina, puhkpilliõpetajana, rahvusvaheliste ürituste korraldajana, määndžeri ja konsultandina.

Bert Langelor on Eestis külas juba mitmendat korda ning kursis meie õpilaste arenguga. Tema sõnul on areng olnud väga kiire. Seda just sellepärast, et õpilastel on suur huvi pillimängu vastu, nad on innukad ning küsivad väga palju. Loomulikult aitab siin kaasa ka õpetajate kõrge tase, kes püüavad hoida oma õpilasi kursis väljaspool Eestit toimuvaga, hankides muusikat ja noote. Kui palusin Bert Langeleril võrrelda meie ja hollandi õpilasi, vastas ta ruttu, et erinevust ei olegi. Vaja oleks vaid arendada suhteid teiste koolidega, et meie puhkpillimängijad saaksid üle maailma tuntumaks.

Oma energiaallikaks nimetab ta suhtlemist ja tööd uute õpilastega. Saavutades töös hea kontakti mängijatega, saab kulutatud energia tagasi. Õpetamisel üritab ta kasutada võimalikult vähe sõnu, pöörab rohkem tähelepanu häälestusele, kuulamisele ja kõlale. Langelor võrdles ennast rästepaga, kes teeb igale orkestrile teosest just tema mõõtu ülikonna.

Bert Langelor on juba kutsunud Aavo Otsa oma õpilastega Hollandisse, et töötada seal koos edasi Madalmaade õpilastega, et ka nemad tutvuksid eesti noorte taseme ja mängukvaliteediga. Eesti saaks nõnda oma puhkpillimänguga kiiresti üheks peatuspunktiks ülemaailmsel ringtel.

KOLMAPÄEV, 24. mai kell 19 Tallinna Metodisti kirik
NELJAPÄEV, 25. mai kell 19 Pärnu kontserdimaja
Palju õnne sünnipäevaks, härra Wolfgang!

Wolfgang Amadeus Mozart Missa c-moll
 Solistid: Aile Asszonyi (sopran), Angelika Mikk (sopran), Mati Turi (tenor), Priit Volmer (bass)
 Estonia Seltsi Segakoor, Pärnu Kammerkoor, Osaka sümfooniakute koor (Jaapan), Pärnu Linnaorkester
 Dirigent **Kiyotaka Teraoka** (Jaapan)

Pilet Tallinnas: 100.- / 60.-
 Pilet Pärnus: 200.- (koos õhtusöögiga peale kontserti)

REEDE, 26. mai kell 16 Pärnu Kontserdimaja
Meie tuleme!

Laste- ja noortekooride suurkontsert

LAUPÄEV, 27. mai kell 14 Pärnu Kontserdimaja
Õhtu pealt on ilus laulda, kas'ke

Rahvalaulukonkurss
 Pilet 50.- / 25.-

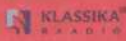
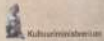
PÜHAPÄEV, 28. mai kell 14 Pärnu Kontserdimaja
Lõpetame selle laulu

Pilet 50.- / 25.-

24. - 28. mai 2006

Festivali kooride kontserdid erinevates kontserdipaikades Pärnu maakonnas

Pärnu Rahvusvaheline Koorifestival

www.prkf.ee

Piletid müügil Pärnu Kontserdimajas

Tallinna Muusikakeskkool 45
Kontserdid mais 2006

6. mai kell 15.00
 Matkamaja
 Ada Kuuseoksa ja
 Katrin Kuldjärve
 klaveriklassi õpilased

7. mai kell 12.00
 EMTA kammersaal
 Anu ja Toivo Nahkuri
 klaveriklassi õpilased

7. mai kell 12.00
 Mustpeade Maja
 Raeli Florea
 viiuliklassi õpilased

7. mai kell 16.00
 EMTA orelisaal
 Piret Habaku klaveri- ja
 kammeransambliklassi õpilased

13. mai kell 12.00
 Tallinna Linnateater
 Ira Flossi ja Eike Silla
 klaveriklassi õpilased

13. mai kell 18
 Kadrioru loss
 TMKK abiturendid

14. mai kell 12
 EMTA kammersaal
 Jaan Ots
 õpetaja Marja Jürissoni
 klaveriklassist ja
 Aavo Otsa trompetiklassist

14. mai kell 17.00
 Kiek in de Kök
 Marju Rootsi
 klaveriklassi õpilased

20. mai kell 15.00
 Matkamaja
 Katrin Peitre klaveriklassi ja
 Tulike Looritsa oboeklassi
 õpilased

M E L O M A A N

Rautavaara. Book of Visions. Adagio celeste. Symphony No. 1. National Orchestra of Belgium, Mikko Franck.
Ondine CD 1064-5

Salvestus: Centre for Fine Arts, Brüssel. Heli: Manuel Mohino, Enno Mäemets ja Seppo Siirala.

Einojuhani Rautavaara on tõusnud rahvusvaheliselt kõige tuntumaks elavaks soome heliloojaks, kelle loomingut esitatakse aasta jooksul rohkem kui sajal kontserdil üle maailma. Ta on üks neist harukordsetest inimestest, kes on leidnud jõudu rebida end lahti teiste inimeste arvamuse orjusest ja lihtsalt järginud oma sisemist kutset. Üle poole sajandi kestnud loomingu tee jooksul on Rautavaara teinud mitmeid kannapöördeid, muretsemata, millise hinnangu annavad sellele kolleegid või kas tema muusika ikka läheb müügiks.

Plaadi avateosest, õpiajast pärit Esimesest sümfooniast (1955/1988/2003) on pärast kahte põhjalikku ümbertegemist alles jäänud kaks osa, millele on lisatud lüüriline vahepala. Sümfoonia helipilt tervikuna on kirju, see viitab nii rahvuslikule, traagilis-pateetilisele pärandile, õpiaja mõjutustele (šostakovitsilik grotesk ja ironia) kui ka Rautavaara hilisema loomingu tüüpilistele joontele.

Esimese sümfoonia ja plaadi järgmise teose "Adagio celeste" (1997/2000) vahepealsetel aastakümnetel on Rautavaara jõudnud

liikuda sõjajärgsest modernismist konstruktivistlikku avangardismi, sealt edasi romantilisemasse, tonaalsesse helikeelde ja 1970. aastate lõpul jäänud peatuma modernistlike ja traditsioonilistele elementide sünteesi. "Adagio celeste" loomist inspireeris Lassi Nummi luuletus ("Siis, sel ööl, kui soovid armastada mind südaöö, ärata mind..."). Helilooja arvates kõneleb see muusikast rohkem kui teose aluseks olev 12-heli rida, mida ta on käsitlenud ehtrautavaaralikult romantilisel kombel.

Plaadi nimilugu "Book of Visions" (2003/2005) on eluõhtusse jõudnud mehe jutustus ööst, tulest, armastusest ja saatusest. Pole vist juhus, et just viimase osa loomise ajal sekkus Rautavaara ellu jõud, mis sundis teda saatuse teemal pool aastat vaikuses mõtisklema. Nimelt oli helilooja elusümfoonia sellesse kohta kirjutatud raske haigus.

"Book of Visions" käsitleb samu teemasid, mida kogu ülejäänud Rautavaara looming – inimese saatust, tema eluteekonda, tema hingevõitlusi ja õnnejanu. Teose majesteetlikud kaared on meile tuttavad juba aastakümneid varem loodud muusikast, aga nüüd kõlavad need kuidagi palju lõplikumalt, leppivamalt, ja ka Rautavaarale nii armsaks saanud paralleelsekundid on kaotanud midagi oma teravusest.

Belgia Rahvusorkestrit dirigeerib Mikko Franck, kes varsti alustab tööd Soome Rahvusooperi peadirigendina. Francki lähenemine Rautavaara muusikale on väga empaatiline ja tema energialaeng kannab kindlalt välja pikad arenguliinid.

Uus Rautavaara plaat on Ondine firma esimene superaudio CD. Mitme kanaliga salvestamise tee on olnud kääneline ja muusikakuulaja seisukohalt läheb olukord pidevalt veel segase-

maks. 1990. aastate lõpul ilmunud kahe konkureeriva plaadiformaadi, superaudio CD ja DVD audio müük pole olnud eriti edukas, aga need pole siiski osutunud ka lühiajalisteks üleminekuformaatideks, nagu vahepeal hakati ennustama. Plaadifirmale on SACD rohkem imago kui majandusliku kasu küsimus. Tarbija jaoks on selle eelised aga vaieldamatud. Mitme kanaliga *sound* lisab muusikale täpsust, ruumitunnet ja sügavust. Kõige enam võidavad just klassikalise, akustilise muusika kuulajad.

Nimetatud omaduste maksimaaliseks nautimiseks seadsin sammu HiFi Studio 17 poole ja avaldasin seal soovi Rautavaara plaati kuulata. "Rautavaaral ei tohiks küll superaudiot olla," avaldas lahke noormees arvamust. Hetkeks tabas mind nõutus, mispeale üks juuresviibi ja lisas, et tema mõttes muidugi Tapio Rautavaarat, kes võitis 1948. aasta Londoni olümpiamängudel kettaheites kuldmedali ja oli ühtlasi populaarne estraadilaulaja. "Niipalju siis maailmakuulsate heliloojate tegelikust kuulsusest," mõtlesin pärast kainestavat vestlust.

Reet Marttila
muusikateadlane

Aariaid ja duette ooperitest ja operetidest. Liidia Panova, metsosopran.
Jüri Kruus, 2005

Helirezissöör-restauraator: Jüri Kruus. CD mastering: Priit Kuulberg. Kujundus: Jüri Kruus, Stella Tillo.

Liidia Panova oli 60. ja 70. aastate Estonia ooperiteatri üks juhtivaid soliste, kelle kanda olid omaaegse teatrirepertuaari ooperi- ja operetiroolid. Liidia Panova õppis Tallinna Muusikakoolis

Jenny Siimoni juures ning laulis aastail 1952–1960 Estonia ooperikooris ja 1960–1996 oli ooperi- ja operetisolist. Oma südamehäädasteks rollideks peab ta Amnerist Verdi "Aidas", Ljubašat Rimski-Korsakovi "Tsaari mõrsjas" ja Céline'i Kabalevski "Colas Breugnonis".

Plaadi alguses kõlavad Desdemona ja Othello duett koos Aleksander Püviga ning Desdemona "Laul pajust" ja "Ave Maria" Verdi ooperist "Othello". Siin tuleb esile Liidia Panova suure ulatusega, pehme ja kaunikõlaline hääl, mis võimaldas laulda nii soprani kui ka metsosoprani repertuaari. Näiteks Desdemona laulavad tavaliselt just sopranid. Verdi "Othello" lavastas 1963. aastal Estonias Paul Mägi ning Liidia Panova kehas tas tema jaoks ideaalset Desdemona. Bizet' "Carmeni" "Seguidilla" on Liidia Panova üks varasemaid lindistusi, mis pärineb 50. aastatest noorte solistide kontserdilt. Üllatavalt mõjub tänapäeval fakt, et ka vene oopereid lauldi 60. ja 70. aastatel eesti keeles. Nii on see ka käesoleval heliplaadil.

Lisaks kaunile hääletämbriole oli Liidia Panoval väga veelev lavaväljumus, mis andis talle eelise veenvalt kehastada nii ooperi kui ka opereti kangelannasid. Tema enim mängitud operett oli Johann Straussi "Viini veri", kus ta laulis krahvinna Zedlau osa. Siinsel plaadil kõlab Gabi ja Zedlau duett koos Ivo Kuusega. Arhiivivõttena on säilinud Meituse

ooper "Varastatud õnn", kus lavapartneriks Georg Ots. Salvustus oli omal ajal mõeldud ka filmijäädvustusena, kuid Georg Otsa tiheda kontserttegevuse tõttu jäi sellest duetist siiski vaid helisalvestus. Peale Georg Otsa olid kõige sagedasemad lavapartnerid veel Kalju Karask, Teo Maiste ja Georg Taleš. Väga kaunilt kõlab nüüdki Rombergi Margot' ja Punavarju duett operetist "Kõrbelaul", Punavarju osas sooja tämbriga tenor Kalju Karask.

Liidia Panova üks meeldivaid omadusi on lauldavate tekstide hea arusaadavus ja selgekõlalitus. Käesoleva plaadi teeb huvitavaks esitatavate palade mitmekülgne valik, mis hõlmab lisaks ooperile ja operetile ka muusikali (Rodgersi "Helisev muusika") ja estrada (Lipandi "Ei ole und"). Omal ajal oli see laul väga populaarne ja kõlas sageli raadios. Armsa hetkena mõjub Urve Tautsiga koos lauldud Wirkhausi "Tiliseb, tiliseb aisakell!", kus kuuleme tolaeegseid tippmetosopraaneid duetina, klaveril saatmas Evi Ross. Plaadi koostaja Jüri Kruus on teinud ära väga tänuväärse töö, pannes arhiivmaterjalidest kokku nii eriuimelisest repertuaarist koosneva plaadi, mis samal ajal mõjub meeldiva tervikuna. Käesolev plaadisalvestus teeb meile taaskuuldavaks kauni häälega sarmika metrosoprani Liidia Panova ja meenutab esitatud duettide kaudu ka teisi eesti tuntud ooperisolistide. Nendes arhiivivõtetes kajastub Rahvusoper Estonia ehe ajalugu.

Vaike Kiik
laulja

Siberi eestlaste laulud. Helisalvestusi Eesti Rahvaluule Arhiivist 5.
Eesti Kirjandusmuuseum
EKMCD 007

On tore avastada, et Siberi eesti kylades elab riimilise rahvalaulu traditsioon rikkalikuna edasi tänaseni. Selle põhjuseks on kindlasti laulude sygavalt rahvustunnetuslik ja kogukonda liitev roll, vahepealsete lahjendavate töötluste (Untsakad, VLÜ) puudumine ja harvemad kokkupuuted

kodumaiste, tasapisi tuimemaks ja pealiskaudsemaks muutuvate laulumaneeridega. Tänapäevaseid pärijaid halvustamata on vahe umbes selline. Memmed ja taa-did on kogu aeg elanud kodumaiseid mälestusi täis kylas, rahvalaulu loomulikus kasutuskeskkonnas. Karmist kliimast ning eraldatusest tingitud eluraskused on neile lugudele veelgi tõeväärtust lisanud. Praegused folklorid saavad seda traditsiooni loomulikku olemist ainult markeerida ja (tihti manerismi sattudes) tõlgendada. Neile pole see enam ainuvõimalik elu- ja laulmisviis, vaid kontseptuaalne valik paljude mõjude hulgast. Mulle tundub, et heaoluhiskonnas, kus kogukond hargneb isiklike karjääride ja tarbimisvõimaluste võrgustikus, ei säili pagulaste folkloor nii rikkalikuna kui vaesematel ääremadel. Võrdlus ameerika- või rootsieestlaste lauluravara oleks kyllap ysna kõnekas. Siinsed esitused on emotsionaalsed ja seltskondlikult hoogsad, vahel lõõtsaloolikult tantsulised, tundeliste paisutuste, russismide ja tekstiliste vimkadega, nagu elavale traditsioonile kohane. Lauludele on vahel juurde tulnud lokaalseid olusid peegeldavaid salme, slaaviliku vunki ja mitut laadi venepärast mitmehäälsust. Neist huvitavaimad on võib-olla vanima eestlaste elupaigaks olnud Siberi kyla Rõžkovo (rajatud 1802) memmede *penije s podvodkoi* stiili kasutavad lood. Näiteks Emilia Naaritsa ja Mari Vedomi lauldud "Olin noor ja noorukene". Mõnel pool on kauaaegse omaette laulmisega spontaanselt kujunenud kerge kiiksuga intervallid ja tempod. Ylem-Suetuki laulikuid, perekond Pavlovit iseloomustab omapärane "kädistavalt" kiirustavate refräänidega laulumaneer. Plaadil on võrdsel määral nii tuttavat kui ka uudset. Mõned mu äratundmised on peaaegu perekondlikud – neis

fragmentides, mida oma võro-seto vanaisalt lindistada jõudsin, on samasugust tundetooni. Isegi veidi yllatav, et seal kandis ei laulda näiteks "Bradjaaga laulu", mis algab "Seal Siberis Baikali taga". Vahest peetakse seda halvustavaks? Seoseid võib harutada hulganisti. Mõelge kas või sellele, mis saanuks eesti rahvalaulust venestumise teostudes... Siberi eestlastega võrreldavaid esitusi võis kõige rohkem olla Seto-Vene piiril või pisut sealpool ning mõnedes Peipsi-äärsetes rannakylades, kus eri rahvused läbiseigi elasid, vahel pidudel yhiselt "kul' atasid" ja töösuhete ning segaabelude kaudu ka laulu-traditsioone põimisid. Kodumaise rahvalaulu eriarengutest võib Rõžkovo näidetega kõige paremini kõrvutada slaavilikku, Pihkva oblasti rahvaviiside mõjuga mitmehäälsust seto laulu äärealadel ja poluvernikutest kalurite laulupruuki. Kuulde- ja mõtteainet on muidugi palju rohkem. Rikkalik buklett laseb end lugeda omaette raamatuna. Kodumaistele huvilistele näidatakse kätte hulk ununenud võimalusi. Kohtumine algalikaga paneb ehk mõned lood või praegustest rikkamad ja elavamad variandid lauluseltskondi pidi jälle rändama. Koostaja Anu Korb on sealt kaugelt midagi olulist tagasi toonud. Järgmisena oleks huvitav kuulata, mis meie rahvapärandist näiteks Kaukaasia eestlaste juures on saanud.

Lauri Sommer
poet, muusik

Vaike järv. Liisi Koikson.
Forwards FOR001

"Vaike järv" on saavutanud lühikese ajaga suure menu: võitnud Liisi Koiksonile ametlikku ja ohtralt ka mitteametlikku tunnustust, saa-

vutanud hea läbimüügi ning täitnud erinevate raadiojaamade eetri. Kui muusika on hea nagu siin, pole kommentsedus midagi taunitavat – ka sellised plaadid nagu Carole Kingi "Tapestry" või Norah Jonesi "Come Away with Me" on trooninud edetabelite tipus ja ühendanud väga erinevaid kuulajagruppe, kaotamata midagi oma külgetõmbejõust, siirusest ja soojusest.

Siirus ja soojus iseloomustavad ka Liisi Koiksoni "esimest päris oma plaati", nagu lauljatar albumit on nimetanud. Vaoshoitud loomulikkus, kuulajaga poolihääli rääkimine ja intiimsed akustilised kõlad loovad lohutava kontrasti Meie Mehe stiilis ilgustega, mida Eestis reipalt toodetakse. "Vaike järv" jätkab eesti muusika traditsioone, pakkudes mõtlikke, sageli helgelt nukraid laule sisukatele tekstidele. Plaadi heliloojate ringi kuuluvad Tõnis Mägi, Robert Jürjendal, Riho Sibul, Rein Fuks ja Marek Talts, laulusõnad on kirjutanud Ivar Põllu, Jaan Pehk, InBoil, Tõnis Mägi ja Anzori Barkalaja. Need laulud on mitmes laadis, indie-popist eeleegiliste ballaadideni, kuid kuidagi ei leia ma plaadilt jazzi ega bluuksi, mille kategoorias Koikson hiljuti aasta artistiks valiti. Kuid tühja neist stiilisahltitset, muusika kõlades kaotavad need oma tähtsuse.

"Vaike järv" on kaunistanud 2006. aastat mitme raadiohitiga. Neist tuntuim ja populaarseim, Tõnis Mäe kirjutatud "Sinu hää!" (helikoe ja arranžeringu poolest lähisugulane Norah Jonesi hitiga "Don't Know Why") on minu meelest ka kõige kaunim. Lugu räägib üdini eestlaslikust igatsusest ja ütlematajätmisest ning kõnetab nähtavasti paljusid.
Joosep Sang
muusikakriitik

grzinich. insular regions.

SIRR

Grzinich. equal and distant lines.

Cloud of Statics

Mooste Külalisstuudio eestvedaja, helikunstnik John Grzinichi plaadil "insular regions" on kaks monoliitset lugu. "e.27 : n 58" algab žanrile võrdlemisi tüüpilise kiiresti tumedaks *ambient*'iks tõmbuva hõreda krabinaga. Loo lõpuosa vallutavad jälle anonüümsed keskkonnahelid – sahinad, sammud, metallihääled.

"..second portal" on *ambient*'i alaliikidest monotoonseim – polüfooniliseks muutuv kumisev *drone*. Kuulaja, kelle kookonile lisanduvad järjest uued helikihid, nukub ja tardub. Kui sporaadiliselt lisanduv diskreetne krabin välja arvata, meenutab lugu mõnd pala Coili plaadilt "Time Machines" või *dreammachine*'i skripti. Loo keskel

lisandub veel ukse kurjakuuluv kägin ning loodusjõud (atmosfäär ja lained) kogu oma rahutus salapäras. Siis jälle tühjus – keskendunud *drone*. Kõrge, eksklusiivsed, piloteerivad noodid. Ja lõputu kumin.

"equal and distant lines" on hinnalise kujundusega väljalase Sveitsi firmalt Cloud of Statics. Kohe esimeses loos "evening bleariness and quiet discontent" pannakse *drone* jälle üürgama – peaaegu nagu orel. Mõlema plaadi kujundust ilmestavad pildid lumistest põldudest (plaadil "equal and distant lines" on need lõputud). Plaadi teine lugu "the stone transmissions" toob vaheldust oma öela reverbeeriva bassiga, kuid on stiililt endiselt puhas *drone*. Neljandas loos "call of a brazen corona" ilmuvad ebamäärased, viirastuslikud helid – summutatud ja kauged, kulina, mulina ja metalli vahepealsed. Üliaeglast, teadvusi nihestavat rütmi pumpab endiselt *drone*.

Kokku võttes kaks enam-vähem puhast *drone*'i plaati, mille puhul pole vahet, kas tegu on helikunsti või muusikaga. Tavamõttes musikaalsed on need lood niikuinii: kompositsioon on selge ja teadlik, meloodia, kuigi sublimeerunud, ilmselt samuti. Neljas lugu (koos "...second portaliga" üks mu lemmikuid) muutub lõpus juba täiesti fraseeritusk-artikuleerituks, öeldes umbes midagi sellist: ---"-----"---"-----"-----

Erkki Luuk

muusikakriitik

COLLAGE

Mai

Tallinnas

- 1. 05** kell 19 Kui armastad, leia mind...: Trio Romanss, Modern Fox, Aleksander Ivaškevits Vene Kultuurikeskuses
- 4. 05** kell 17 Väikesed interpreedid keskraamatukogus. Palju õnne, Wolfgang Amadeus!: Vanalinn Hariduskolleegeiumi Muusikakooli õpilaste kontsert
- 4. 05** kell 18 Üks kindel linn ja varjupaik: Vanalinnamuusika koor ja ansambel, Marje Tralla, Jaan Arder, Ott Indermitte (solistid); Piret Aidulo, Toomas Trass, Tiia Tenno, Kadri Ploompuu (orel) toomkirikus
- 4. 05** kell 19 1001 ööd: klaveriduo Ferhan – Ferzan Önder (Türgi) Estonia kontserdisaalis
- 4. 05** kell 19 Balletiõhtu "Armastuse ja kirega" Rahvusoper Estonias
- 5. 05** kell 18 Marju Riisikamp (klavessiin), Julia Lurje (viul) Niguliste kiriku Antoniuse kabelis
- 5. 05** kell 19 Mahleri Kolmas sümfoonia: Merle Silmalo (metsosopran), Rahvusoper Estonia poistekoor, EMTA oratooriumikoor ja sümfooniaorkester, ERSO, Paul Mägi (dirigent) Estonia kontserdisaalis
- 5. 05** kell 19 Bravissimol Harmoonia ja energia II: Kremerata Sextet, Andres Mustonen Kadrioru lossis
- 5. 05** kell 19 J. Straussi operett "Viini veri" Rahvusoper Estonias
- 6. 05** kell 12 Orelipooltund: Külli Erikson toomkirikus
- 6. 05** kell 16 A Little Deliande: Hortus Musicus Väravatornis
- 6. 05** kell 18 Uus Tallinna Trio rae-kojas
- 6. 05** kell 19 Tiit Härmli ballett "Kameeliadaam" Liszti muusikale Rahvusoper Estonias
- 7. 05** kell 12 Kaumanni lasteoper "Mina – Napoleon!" Rahvusoper Estonias
- 8. 05** kell 19 Festival "Orient": Sufi muusika ja dervišite tants Rahvusoper Estonias
- 9. 05** kell 19 Klaveriduo Kai Ratassepp – Mati Mikalai Estonia kontserdisaalis
- 10. 05** kell 19 Festival "Orient": Tiibeti budamungad Estonia kontserdisaalis
- 11. 05** kell 18 KuMu Kumus: ansambel Resonabilis
- 11. 05** kell 19 Hooaja lõppkont-

- sert: Viktor Tretjakov (viul), ERSO, Nikolai Aleksejev (dirigent) Estonia kontserdisaalis
- 11. ja 13. 05** kell 19 Mascagni ooper "Talupoja au" ja Leoncavallo ooper "Pajatsid" Rahvusoper Estonias
- 12. 05** kell 19 Luksemburgi Filharmoonikud, Ilja Gringolts (viul), Danjulo Ishizaka (tšello), Bramwell Tovey (dirigent) Estonia kontserdisaalis
- 13. 05** kell 12 Orelipooltund: Gustav-Leo Kivirand toomkirikus
- 13. ja 14. 05** kell 12 Balletikooli gala Rahvusoper Estonias
- 13. 05** kell 19 I wanna be loved...: SaxEst, Meribel Mürsepp (vokaal), Uku Suviste (vokaal) Mustpeade Majas
- 14. 05** kell 12 Eesti Meestelaulu Seltsi korraldatud emadepäeva kontsert Estonia kontserdisaalis
- 14. 05** kell 18 Akadeemiline kamermuusika Kadrioru lossis: Mari Järvi (klaver), Teet Järvi (tšello), Marius Järvi (tšello)
- *
- 15. 05** kell 19 Kevadjazz: Korea šamaanide rituaalne muusika Eesti Draamateatris
- 17. 05** kell 19 Legendid – "Leningradi sümfoonia": Põhjamaade Sümfooniaorkester, Anu Tali (dirigent) Estonia kontserdisaalis
- 17. ja 20. 05** kell 19 Eespere ooper "Gurmaanid 2" Rahvusoper Estonias
- 18. 05** kell 19 Tšaikovski ballett "Luikede järv" Rahvusoper Estonias
- 20. 05** kell 12 Orelipooltund: Ene Salumäe toomkirikus
- 21. 05** kell 17 Lõunamuusika. Schuberti "Gesang der Geister über den Wasser": Eesti Rahvusmeeskoor, Üle-eestiline Noorte Sümfoonia-orkester, Kaspars Putņins (dirigent) Estonia kontserdisaalis
- 21. 05** kell 18 Mai tantsud ja teater inglise muusikas: Hortus Musicus Kadrioru lossis
- *
- 24. 05** kell 19 Mascagni ooper "Talupoja au" ja Leoncavallo ooper "Pajatsid" Rahvusoper Estonias
- 25. ja 27. 05** kell 19 Cannito ballett "Cassandra" Rahvusoper Estonias
- 26. 05** kell 18 Kammerlaul gurmaanidele: Iris Oja (metsosopran),

- Taavi Tampe (bariton), Kadri-Ann Sumera (klaver) Kumus
- 26. 05** kell 18 Tubina ooper "Barbara von Tisenhusen" Rahvusoper Estonias
- 27. 05** kell 12 Portsmouthi katedraali koor toomkirikus
- 27. 05** kell 12 Kaumanni lasteoper "Mina – Napoleon!" Rahvusoper Estonias
- 27. 05** kell 18 Agustín Maruri (kitarr) raekojas
- 28. 05** kell 18 Akadeemiline kamermuusika Kadrioru lossis: Peep Lassmann (klaver)
- 28. 05** kell 19 Tubina ooper "Barbara von Tisenhusen" Rahvusoper Estonias
- *
- 30. 05** kell 18 Ameerika flöödiorkester toomkirikus
- 30. 05** kell 19 J. Straussi operett "Õo Veneetsias" Rahvusoper Estonias
- 31. 05** kell 19 Puccini ooper "Tosca" Rahvusoper Estonias

Tartus

- 4. 05** kell 19 Stravinski "Söduri lugu" Sadamateatris
- 5. 05** kell 19 Mozarti ooper "Võlufööd" Vanemuise suures majas
- 6. 05** kell 12 Toomas Eduri tantsuetendus E-duur Vanemuise suures majas
- 6. 05** kell 16 Tartu Ülikooli Kammerkoori 35. aastapäeva kontsert Tartu Ülikooli aulas
- 7. 05** kell 14 Helsingi Ülikooli üliõpilaskonna sümfooniaorkestri kontsert Tartu Ülikooli aulas
- 7. 05** kell 16 Eri Klasi meistrkursuste lõppkontsert Jaani kirikus
- 9. 05** kell 19 Russelli muusikal "Verevennad" Vanemuise suures majas
- 10. 05** kell 19 Meistrite Akadeemia: Mati Turi (tenor), Piia Paemurru (klaver) Tartu Ülikooli aulas
- 10. 05** kell 19 J. Straussi operett "Nahkhiir" Vanemuise suures majas
- 11. 05** kell 19 Tantsuetendus "Suveöö unenägu" Vanemuise suures majas
- 12. 05** kell 19 Päikese teekond: Michal Nagy (klassikaline kitarr) Jaani kirikus
- 13. 05** kell 19 Hooaja lõppkontsert: Vanemuise sümfooniaorkester ja koor, Tartu Noortekoor, Tartu Ülikooli Akadeemiline Naiskoor,

Svetlana Trifonova (sopran), Lauri Sirp (dirigent) Vanemuise kontserdimajas
14. 05 kell 12.30 Orelmuusika pooltund: Kristel Neitsov Maarja kirikus
14. 05 kell 15 Emadepäeva kontsert: Tartu muusikakoolide õpilased ja õpetajad Tartu Ülikooli botaanikaaias
14. 05 kell 16 Emadepäeva kontsert Tartu Ülikooli aulas
16. 05 kell 18 Tulevikumuuseumi hää: Anneli Tuulik ja Ellerino Eesti Rahva Muuseumis
16. 05 kell 19 Nosso Brasil: Helin-Mari Arderi kvintett Vanemuise kontserdimajas
16.-18. 05 kell 19 Webberi muusikal "Cats" Vanemuise suures majas
17. 05 kell 20 Ema laulud: Hedvig Hanson ja Andre Maaker Sadamateatris
20. 05 kell 19 Laste rõõm: Tartu Puhkpillistuudio õpilased Tartu Ülikooli ajaloo muuseumis
20. 05 kell 19 J. Straussi operett "Nahkhiir" Vanemuise suures majas
21. 05 kell 12 ja 19 Bernsteini muusikal "West Side Story" Vanemuise suures majas
26. 05 kell 18 Noortelt noortele. Viini klassikast kaasajani: Tampere Akadeemiline Segakoor ja Tartu Üliõpilasselgakoort Jaani kirikus
26. 05 kell 19 Agustin Maruri (kitarr) Linnamuuseumis

Pärnus

1. 05 kell 19 Lahkumised ja kohtumised Beethoveniga: Pärnu Linnaorkester Pärnu kontserdimajas
3. 05 kell 19 Kaks kuukiirt: Politseiorkester, Liisi Koikson, Karl Madis Pärnu kontserdimajas
5. 05 kell 19 Una fermata musicale del coro III. Ants Soots 50: Eesti Rahvusmeeskoor, Ants Soots (dirigent), Aare Tammesalu (tšello), Siim

Selis (klaver) Pärnu kontserdimajas
7. 05 kell 19 Parimad eesti laulud uues kuues: Hanna-Liina Vösa, Maarja-Liis Ilus, Koit Toome, Vaiko Eplik, Laura Põldvere, ansambel Noorkuu Pärnu kontserdimajas
13. 05 kell 19 Luksemburgi Filharmoonikud, Ilja Gringolts (viul), Danjulo Ishizaka (tšello), Bramwell Tovey (dirigent) Pärnu kontserdimajas
14. 05 kell 17 Emadepäeva kontsert "Sulle ma laulan...": neidudekoor Argentum Vox, Toomas Voll (dirigent) Pärnu kontserdimajas
15. 05 kell 19 Vanemuise külalisesendus: Russelli muusikal "Verevennad" Pärnu kontserdimajas
19. 05 kell 19 Meistrite Akadeemia: Mati Turi (tenor), Piia Paemurru (klaver) raekojas
19.-21. 05 Pärnu rahvusvaheline ooperimuusika festival
25.-28. 05 Pärnu rahvusvaheline koorifestival
31. 05 kell 19 All Latvian Jazz Stars: Gunars Rozenbergs & Mirage Jazz Orchestra Pärnu kontserdimajas

Jõhvis

4. 05 kell 19 Parimad eesti laulud uues kuues: Hanna-Liina Vösa, Maarja-Liis Ilus, Koit Toome, Vaiko Eplik, Laura Põldvere, ansambel Noorkuu Jõhvi kontserdimajas
11. 05 kell 19 Pööningubarokk: Sofia Joons (viul), Maarja Nuut (viul), Janek Kesselmann (elektrikitarr) Jõhvi kontserdimajas
14. 05 kell 17 Luksemburgi Filharmoonikud, Ilja Gringolts (viul), Danjulo Ishizaka (tšello), Bramwell Tovey (dirigent) Jõhvi kontserdimajas
16. 05 kell 19 Tallinna Linnateatri külalisesendus: Eesti teatri laulud Jõhvi kontserdimajas
18. 05 kell 19 Kuningas Arthuri Gala:

Juhan Tralla (tenor), ERSO, Vello Pähn (dirigent) Jõhvi kontserdimajas
21. 05 kell 17 Vene romanss: Oleg Pogudin (vokaal) Jõhvi kontserdimajas
26. 05 kell 19 Avraam Russo (vokaal) Jõhvi kontserdimajas

Kõikjal üle Eesti

1. 05 kell 15 Hää! ikkav ikkest lahti: ansambel Improloo, Robert Jürjendal (kitarr) Kärdla kultuurikeskuses
5. 05 kell 18 Hingemuusika: Toomas Vavilov (klarnet), Kristel Eeroja-Põldoja (viul), Kadri Sepalaan (viul), Kadri Rehema (vioola), Reet Mets (tšello) Rakvere Gümnaasiumis
6. 05 kell 16 Hingemuusika: Peeter Paemurru (tšello) Türi Püha Martini kirikus
6. 05 kell 18 I wanna be loved...: SaxEst, Meribel Mürsepp (vokaal), Uku Suviste (vokaal) Rapla kultuurimajas
11. 05 kell 18 Meistrite Akadeemia: Peep Lassmann (klaver) Narva linnuses
12. 05 kell 19 I wanna be loved...: SaxEst, Meribel Mürsepp (vokaal), Uku Suviste (vokaal) Tapa kultuurikojas
13. 05 kell 14 Kuulsad ooperikoord: RAM, Mihhail Gerts (dirigent), Tallinna Saksofonikvartett Haimre mõisa pargis
13. 05 kell 14 Kuldne Viini operett: Tiit Laur (sopran), Urmas Põldma (tenor), Siim Selis (klaver) Hiiumaal, Kõrgessaare Tervisemajas
14. 05 kell 15 Jenny, Polly, Nanna – Kurt Weill: Triin Ella (vokaal), Toomas Tross (jutustaja) Kiviõli rahvamajas
14. 05 kell 19 I wanna be loved...: SaxEst, Meribel Mürsepp (vokaal), Uku Suviste (vokaal) Türi kultuurimajas

20. 05 kell 18 Hingemuusika: Kaie Konrad (sopran), Meelis Vahar (viul), Kadri Ploompuu (orel) Otepää Maarja kirikus
22. 05 kell 18 Jenny, Polly, Nanna – Kurt Weill: Triin Ella (vokaal), Toomas Tross (jutustaja) Tõrva kirikus
27. 05 kell 18 Hingemuusika: Kaie Konrad (sopran), Meelis Vahar (viul), Kadri Ploompuu (orel) Häädemeeste Miikaeli kirikus
25. 05 – 4. 06 Rahvusvaheline J. Mravinski nimeline muusikafestival Narvas
28. 05 kell 19 Takama Trio koosseisus Mareks Lobe (bariton), Tiit Kalluste (akordion), Taavo Remmel (kontrabass) Jõgeva kirikus

Andmed on kontrollitud 18. aprillil. Juunikuu kontserdiinfot COLLAGE'is avaldamiseks ootame hiljemalt 11. maiks aadressil kristina@ema.edu.ee

Täpsem info kodulehekülgedelt: Eesti Interpreetide Liit: www.interpreet.ee
 Eesti Kontsert: www.concert.ee
 Eesti muusikafestivalid: www.festivals.ee
 ERSO: www.erso.ee
 Jazzkontserdid: www.jazzkaar.ee
 Jõhvi kontserdimaja: www.concert.ee
 Kontserdid Tartus: www.tartu.ee
 Pärnu kontserdimaja: www.concert.ee
 Rahvuskooper Estonia: www.opera.ee
 Tallinna Filharmoonia: www.filharmoonia.ee
 Teater Vanemuine: www.vanemuine.ee
 Vanemuise kontserdimaja: www.concert.ee
 Üle-eestiline kultuuriirituste andmebaas: www.kultuuriinfo.ee

5. 05 kell 18
Rakvere Gümnaasiumis
 Hingemuusika: Toomas Vavilov (klarnet), Kristel Eeroja-Põldoja (viul), Kadri Sepalaan (viul), Kadri Rehema (vioola), Reet Mets (tšello)

6. 05 kell 16
 Türi Püha Martini kirikus
 Hingemuusika:
 Peeter Paemurru (tšello)

10. 05 kell 19
 Tartu Ülikooli aulas
 Meistrite Akadeemia:
 Mati Turi (tenor),
 Piia Paemurru (klaver)

11. 05 kell 18
 Narva linnuses
 Meistrite Akadeemia:
 Peep Lassmann (klaver)

20. 05 kell 18
 Otepää Maarja kirikus
 Hingemuusika: Kaie Konrad (sopran),
 Meelis Vahar (viul),
 Kadri Ploompuu (orel)

27. 05 kell 18
 Häädemeeste Miikaeli kirikus
 Hingemuusika: Kaie Konrad (sopran),
 Meelis Vahar (viul), Kadri Ploompuu (orel)

Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia kontserdid mais 2006

3. mai kell 18.00
EMTA kammersaal
Magistrikontsert II
JELENA OSSIPOVA (kitarr)

4. mai kell 18.00
EMTA kammersaal
Autorikontsert
JAAK SIKK (helilooming)

5. mai kell 18.00
EMTA kammersaal
Magistrikontsert II
JEKATERINA KOROTKOVA (klaver)

6. mai kell 16.00
EMTA kammersaal
Magistrikontsert II
KAILI EERMA (klaver, saateklass)
Merle Hillep (sopran)
Igor Tsenkman (bariton)

7. mai kell 16.00
EMTA kammersaal
Dots Nata-Ly Sakkose
KAMMERANSAMBLIKLASS

8. mai kell 15.00
EMTA kammersaal
Magistrikontsert II
ENELI HIIEMAA (flööt)
Mari-Liis Lille (klaver)
Kristo Käo (kitarr)

10. mai kell 18.00
EMTA kammersaal
Prof Mati Palmi
LAULUKLASS
Klaveril Merike Käver

11. mai kell 18.00
EMTA kammersaal
Magistrikontsert II
OKSANA SINKOVA (flööt)
Klaveril Ralf Taal

12. mai kell 18.00
EMTA kammersaal
ELINA LEINONEN (klaver)

13. mai kell 16.00
EMTA kammersaal
Külaliskontsert
EBE MÜNTEL (klaver)
JORMA TOOTS (klaver)

13. mai kell 16.00
EMTA orelisaal
Dots Urmas Vulbi
VIIULIKLASS

13. mai kell 18.00
EMTA kammersaal
Magistrikontsert II
YANA MÄGILA (viiul)
Lea Leiten (klaver)
Levi-Danel Mägila (tšello)

17. mai kell 18.00
EMTA orelisaal
EMTA ORELIÜLIÖPILASED

18. mai kell 18.00
EMTA orelisaal
Kristi Mühlingu
KANDLEKLASS

18. mai kell 18.00
EMTA kammersaal
Doktorikontsert
IRINA ZAHHARENKOVA (klaver)

20. mai kell 15.00
EMTA orelisaal
Külaliskontsert
SIBELIUSE AKADEEMIA
VANAMUUSIKA OSAKOND

20. mai kell 16.00
EMTA kammersaal
Magistrikontsert I
ANNA MIKKONEN (klaver)

21. mai kell 15.00
EMTA orelisaal
Külaliskontsert
SIBELIUSE AKADEEMIA
VANAMUUSIKA OSAKOND

21. mai kell 18.00
EMTA kammersaal
Magistrikontsert I
STEN LASSMANN (klaver)

21. mai kell 17.00
Tallinna Metodisti kirik
Magistrikontsert
PIRET RIPS (koolimuusika)
Kammerkoorid Allika ja Credo,
Vanalinna Muusikamaja Tütarlastekoor
ja Tallinna Gospelkoor

24. mai kell 18.00
EMTA kammersaal
Magistrikontsert II
EVE-RIINA RANNIK (klaver, saateklass)
Yoo-Raa Lee-Hoff (koloratuursopran)
Rene Soom (bariton)

25. mai kell 18.00
EMTA orelisaal
Dots Imbi Tarumi
KLAVESSIINIKLASS

26. mai kell 18.00
EMTA orelisaal
Alfred Pappmehli
MÄLESTUSKONTSEERT

Heliloajatele Kappidele pühendatud
IX SUURE-JAANI MUUSIKAFESTIVAL
Kunstiline juht Andres Uibo
Koostöös Suure-Jaani Vallavalitsusega

EESTI KONSERT

Suure-Jaani MUUSIKAFESTIVAL

17. – 23. juuni 2006

17. juuni

kell 15 Heliloajate Kappide majamuuseum : Avakontsert "Mozart 250"
EMTA ooperistuudio üliõpilased. Klaveril Ene Rindesalu. Kontserti juhib professor Mati Palm
Kavas aaried ja ansambliid Mozarti ooperitest. / Tasuta

kell 18 Suure-Jaani kalmistu : Mälestusheik

kell 19 Lembitu plats : Eesti Piirivalveorkestri marss läbi linna

kell 20 Suure-Jaani laululava : Eesti Piirivalveorkester
Solist Mati Palm. Dirigent Arvi Miido / Pilet 30.-, (15.-)

18. juuni

kell 11 Suure-Jaani kirik : Jumelateenistus-kontsert / Tasuta

kell 13 Kohvik Arturi Juures : Lõunatud "In memoriam Johannes Jürisson"

Meenutab EMTA õppejõud Tia Järg / Pilet 30.-, (15.-)

kell 15 Vallavalitsuse saal : Rahvusvahelise Artur Kapi Ühingu üldkogu koosolek

kell 17 Artur Kapi Ühingu maja : Jaanus Siimu fotonäituse avamine

kell 21 Suure-Jaani õigeusu kirik : Eesti Filharmoonia Kammerkoor
Dirigent Mikk Uleoja. Kavas Mart Saare kooriloomingu paremik / Pilet 60.-, (30.-)

19. juuni

kell 13 Kohvik Arturi Juures : Lõunatud pärimusmuusikaga
Vestlavad ja musitseerivad Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia õppejõud Elo Kalda,
Cätlin Jaago ja Meelika Hainsoo / Pilet: 30.-, (15.-)

kell 20 Suure-Jaani laululava : Rock-kontsert. Ansambel Led-R

Legendaarse rock-ansambli Led Zeppeliini muusika / Pilet: 50.-

20. juuni

kell 13 Kohvik Arturi Juures : Lõunatud "XX sajandi instrument – süntesaator"
Mängib ja räägib helilooja Igor Gašnek / Pilet: 30.-, (15.-)

kell 21 Suure-Jaani kirik : Mozart. "Kroonimississa" KV 317 / Pilet: 50.-, (30.-)

21. juuni

kell 13 Kohvik Arturi Juures : Lõunatud Margarita Voitesega

kell 18 Suure-Jaani kirik : Margarita Voites (sopran), Aare-Paul Lattik (orel)

Mozart, Schubert, Tosti, Luzzi, Quiggi jt / Pilet: 40.-, (20.-)

kell 22 Suure-Jaani õigeusu kirik : Ansambel Svetilen (Ivanovo)

Kavas 18.–19. sajandi vaimulikud laulud / Pilet: 75.-, (40.-)

22. juuni

kell 13 Kohvik Arturi Juures : Lõunatud Andres Mustoneniga

kell 17 Jahimaja rõdu : Tobiasi Keelpillikvarteti ja sõbrad

Mozart. Kvintett sarvele, viiulile, 2 vioolale ja tsellole Es-duur KV 407

Strauss. "Jahipolka" jt / Pilet: 40.-, (20.-)

kell 18.30 Suure-Jaani jahimaja : Suure-Jaani vallavanema vastuvõtt / Kutsetega

kell 21 Suure-Jaani kirik : Hortus Musicus ja Andres Mustonen, Andres Uibo (orel)

Uibo. "Apocalypsis Symphony" ja teosed orelile / Pilet: 50.-, (30.-)

23. juuni

kell 03 Hüpasaare soosaar : Päikesetõusukontsert Mozartiga

Soo-orkester. Solistid Priit Volmer (bass) ja Jüri Leiten (trompet). Mozart, Grieg

kell 14 Suure-Jaani kirik : Tallinna Gospelkoor. Dirigendid Riina Tikenberg, Piret Rips

Soul- ja gospelmuusika / Pilet: 50.-, (30.-)

kell 19 Suure-Jaani kirik : Maestra Ester Mägi autorikontsert / Pilet: 40.-, (20.-)

kell 21 Suure-Jaani laululava : Jaanituli. Suure-Jaani Puhkpilliorkester. Dirigent Rein Vandi

kell 22 Jaanitule süütavad Ester Mägi ja Tobiasi Keelpillikvarteti liikmed

Toetajad: Viljandimaa Omavalitsuste Liit, Viljandi Maavalitsus, Eesti Kultuurkapital, Kultuurkapitali Viljandimaa ekspertiigrupp, Kultuuriministeerium, Hasartmängumaksu Nõukogu, Sihtasutus Eesti Rahvuskultuuri Fond, Rahvuskultuuri Arendus- ja Koolituskeskus, EELK Suure-Jaani kogudus, kohvik Arturi Juures, Suure-Jaani jahimaja, Heliloajate Kappide Majamuuseum, Rahvusvaheline Artur Kapi Ühing, Suure-Jaani kultuurimaja.

Festivali passid, täiskasvanud 195.-, kuni 18-aastased ja pensionärid 150.-. Passid müügil alates 1. juunist kohvikus Arturi Juures. Olustvere Turisminfo punktis ja Suure-Jaani Vallavalitsuses.

Piletid saadaval trüki enne kontsertide algust koha pool. Sooduspiletid õpilastele (kuni 18 a) ja pensionäridele. Festivali info punkt on avatud alates 17. juunist Artur Kapi Ühingu majas Kõleri 2. Info: 614 7734, 437 1386, 435 5433, 5343 5445, 526 9089

PRIKE

tel 614 7760 www.concert.ee

õnne ja rõõmu

Postimees

KLASSIKA

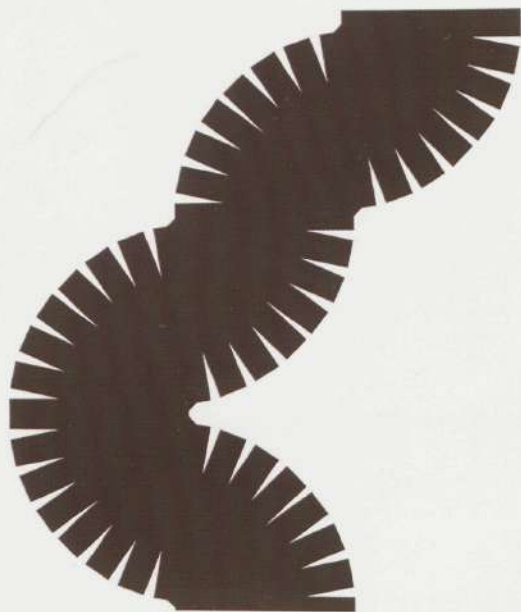
etv

1922

TIPC

Tallinna Rahvusvaheline Pianistide Konkurs
Tallinn International Piano Competition

2006

Tallinna Rahvusvaheline Pianistide Konkurs 4. – 15. juuni 2006

4. juuni	11.00	Loosimine
Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia kammersaal		
5.–8. juuni	10.00	I voor
Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia kammersaal		
9.–11. juuni	10.00	II voor
Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia kammersaal		
13.–14. juuni	19.00	III voor
Estonia Kontserdisaal		
15. juuni	19.00	Lõppkontsert
Estonia Kontserdisaal		

I voor tasuta.

Festivalipassid ja II vooru piletid müügil alates **1. maist**
Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia Kontserdibüroos.
III vooru ja lõppkontserdi piletid müügil Eesti Kontserdi
kassas.

- Eesti Kultuurkapital • Tallinna linn •
- Kultuuriministeerium • Hasartmängumaksu nõukogu •
- Eesti Telekom • 1Partner •
- Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia • Eesti Kontsert •
- Eesti Klaveriõpetajate Ühing • ERSO • Scandic Palace •

www.ema.edu.ee/KK

TALLINNA FILHARMOONIA KONTSERDID MAI 2006

PE ^B 2 2539 2006,5

1. MAIL 19.00 VENE KULTUURIKESKUSES

KUI ARMASTAD, LEIA MIND...

TRIO ROMANSS
MODERN FOX
Õhtujuht GLEB SKOROHODOV
Kaastegev ALEKSANDER IVAŠKEVIŠ

Vene tantsumuusika hitid 1930-50-ndatest aastatest.

Piletid 150.-

06. MAIL 19.00 RAPLA KULTUURIMAJAS
12. MAIL 19.00 TAPA KULTUURIKOJAS
13. MAIL 19.00 MUSTPEADE MAJAS
14. MAIL 19.00 TÜRI KULTUURIMAJAS

I WANNA BE LOVED... MERIBEL MÜRSEPP

SAXEST
UKU SUVISTE

Noores säravad eesti artistid esitavad Marilyn Monroe poolt kuulsaks lauldud laule.

Piletid 100-140.-

5. MAIL 19.00 KADRIORU LOSSIS

BRAVISSIMO!

HARMOONIA JA ENERGIA II
KREMERATA SEXTET & ANDRES MUSTONEN

W. A. MOZART, A. PÄRT, PIAZZOLLA
India raagad, traditsioonilised džässimeloodiad

Piletid 120.- (80.-)

Piletid müügil Piletilevi ja Piletimaailma müügikohtades üle Eesti, www.piletilevi.ee ja www.piletimaailm.com

Tallinna Filharmonia
Toompuiestee 20, 10149 Tallinn
Tel 6613 757
fila@filharmonia.ee
www.filharmonia.ee

**Birgitta
Festival
2006**

Pirita kioostriis 11.-20. august

PILETID JUBA MÜÜGIL!
www.birgitta.ee

7. MAIL 20.00 MUSTPEADE MAJAS

KEVADPIDU SCHUBERTIGA

HEILI VAUS-TAMM 45

PEETER VOLKONSKI, PILLE LILL,
ANDRES MUSTONEN, DMITRI HARTŠENKO,
IGOR GARŠNEK, ANU RUUSMAA, MART SANDER,
JÜRI LEITEN, TOOMAS VAVILOV, JÜRI AARMA jt.
Õhtujuht ANDRES OTS

F. Schuberti laulutsükkel „Ilus möldrinciu“ eesti interpreetide ja näitlejate laias skaalas – rockist balletini.

Piletid 100.- (60.-)

18. MAIL 19.00 RAKVERE KIRIKUS
19. MAIL 19.00 TARTU JAANI KIRIKUS
20. MAIL 19.00 TALLINNAS METODISTI KIRIKUS

ARMONYA DE TRES MUNDOS:

KOLME MAAILMA HARMOONIA

EESTI FILHARMOONIA KAMMERKOOR
TALLINNA KAMMERORKESTER
DIRIGENT ANDREW LAWRENCE-KING

TOMÁS DE TORREJÓN Y VELASCO
Katkendid ooperist "La púrpura de la rosa"
FRANCISCO VALLS Missa Scala Aretina

Koostöös Eesti Filharmonia Kammerkooriga

